

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

CATARO. Ville des Venetiens, dans la Dalmatie.

Split Ship Management

SSM, Boktuljin put bb, POB 305, 21000 Spil, CROATIA
tel: +385 21-558-558; fax: +385 21-558-555; e-mail: ssm@ssm.htnet.hr

INA CRNA GORA

goriva
maziva

plin
plinska trošila

Održavanje redovitog snabdijevanja svim vrstama goriva i propan-butan plinom, plinskim trošilima i opremom, mazivima za razne primjene, te ostalim robama po zahtjevu predstavlja naš glavni poslovni prioritet.

Djelatnosti INA Crna Gora su:

- Prodaja propan-butan plina u bocama, malim rezervoarima, stabilnim rezervoarima za industriju, za pogon motornih vozila i za kamp potrebe
- Prodaja plinskog pribora, trošila i opreme
- Punjenje i prodaja plina u kamp bocama od 2, 3 i 5 kg
- Prodaja malih rezervoara
- Prodaja i ugradnja opreme za plin u motornim vozilima
- Usluge pregleda butanskih stanica i plinskih postrojenja kod korisnika
- Prodaja maziva putem prodajne mreže u Crnoj Gori i industrijskim korisnicima
- Izrada primjenskih servisa za potrebe korisnika (karte podmazivanja)
- Organizacija svih vrsta dostave robe do kupaca
- Prodaja mazuta, bitumena, goriva raznih vrsta krajnjim korisnicima i za dalju prodaju
- Prodaja raznog dopunskog asortimana za potrebe benzinskih pumpi

„HRVATSKI GLASNIK“ K o t o r

Časopis izlazi svaka
dva mjeseca.

Rukopisi i fotografije
se ne vraćaju.

„Hrvatski glasnik“ je upisan u
evidenciju javnih glasila kod
Republičkog sekretarijata za
informacije RCG pod red. br.
04/01-1828 od 31.12.2002. g.

Adresa:

Stari grad, Pjaca od kina
85330 Kotor

Telefon:

+381 (0)82 325 807

E-mail:

hgd-kotor@cg.yu

Web:

<http://www.hgdcg.org>

Žiroračun:

u eurima: 55700-675-8-8995

u kunama: 2360000-1101667607

Izdavač:

HRVATSKO GRAĐANSKO
DRUŠTVO CRNE GORE
K o t o r

Za izdavača:

Tripo Schubert

Glavni urednik:

Tomislav Grgurević

Redakcija:

Siniša Luković
Dario Musić
don Srećko Majić
Tripo Schubert
Tomislav Grgurević
Neven Staničić

Lektorica:

Kata Zalović Fister
HTV – Služba za jezik i govor

Fotografije:

Foto Parteli
Dario Musić
Slobodna Dalmacija
Mijo Adžić

Kompjutorski design:

„TRICEN“, Kotor

Tisak:

„Biro Konto“, Igalo

Naklada:

800 primjeraka

Cijena:

1,00 €

Cijenjeni čitatelji,

23. lipnja 2004. godine navršit će se tri godine od osnivanja HGD-CG-a. Vremenski gledano to nije dug period, ali povijesno taj se događaj smatra veoma važnim za cjelokupan hrvatski korpus u Crnoj Gori.

U protekle tri godine hrvatsko je pučanstvo dobilo instituciju koja je postala pouzdan informator, nezaobilazan sugovornik u rješavanju svih životnih pitanja i u komunikacijama s institucijama vlasti, kako na razini Republike Crne Gore, tako i Republike Hrvatske.

Prisjetimo se kako je sve počelo i tko je sudjelovao u kreiranju HGDCG-a.

Ideja je potekla od dijela Hrvata iz Tivta. Potkraj 2000. godine formiran je inicijativni odbor, u kojem su bili: Zoran Nikolić, Slavko Marović, Boris Lanceroti i Ivan Ilić iz Tivta, te Vedran Milošević, Antun Dender, Davor Biskupović i Tripo Schubert iz Kotora.

Osnivačka skupština održana je 23. lipnja 2001. godine. Formirano je privremeno izvršno tijelo u sastavu: Slavko Marović, Zoran Nikolić, Kiko Matijević, Ljerka Dragičević, Nikola Čučić, Vedran Milošević i Tripo Schubert kao predsjednik. Oni su obavili sve potrebne radnje za registraciju društva kao NVO-a 3. srpnja 2001. godine.

Učesnici Osnivačke skupštine HGDCG

Izborna godišnja skupština održana je u Kotoru, 3. ožujka 2002. godine, na kojoj je formiran upravni odbor od deset članova: Dario Musić, Edita Starović, Vedran Milošević, Petar Janović, Ljerka Dragičević, Jakša Andrić, Slavko Marović, Selma Krstović, Zoran Nikolić i Nada Marković. Za predsjednika društva i upravnog odbora izabran je Tripo Schubert.

Na drugoj godišnjoj skupštini u Tivtu, 12. ožujka 2003. godine, obavljene su nužne statutarne promjene i umjesto upravnog odbora formirano je predsjedništvo od pet članova: Milenko Pasinović, Dario Musić, Andrija Krstović, Albin Polak i predsjednik Tripo Schubert.

Na trećoj godišnjoj skupštini u Baru, 3. ožujka 2004., umjesto Andrije Krstovića, Albina Polaka i Milenka Pasinovića imenovani su novi članovi predsjedništva: Slobodan Vičević, Ivan Ilić i Pavle Jurlina.

Danas društvo broji više od 1150 članova, tri podružnice, u Podgorici, Baru i Kotoru, a uskoro će se osnovati i u Tivtu. Otvoreno je predstavništvo u Zagrebu, a u ostalim gradovima i mjestima rade povjerenici društva.

U „Hrvatskome glasniku“, koji već drugu godinu izlazi, prezentirane su sve aktivnosti društva, koje su bile veoma brojne, sadržajne i raznovrsne.

Uspješnim trogodišnjim radom stvoreni su svi uvjeti za kontinuiran i dugoročan rad udruge na opće zadovoljstvo svih članova.

Društvo je uistinu postalo most suradnje između gradova, regija pa i samih država Crne Gore i Hrvatske.

Tripo Schubert

Prednja strana korica: Bark „COLUMBUS“ zahvaćen olujom, vlasnici braća FLORIO Ilija i Marko iz Prčanja

Zadnja strana korica: Budva – Stari grad

U odnosima Republike Crne Gore i Hrvatske

PUŠU POVOLJNI VJETROVI

Nakon prošlogodišnjeg neslužbenog posjeta predsjednika Stjepana Mesića Crnoj Gori i službenog predsjedniku SCG-a Svetozaru Maroviću u Beogradu, odnosi idu uzlaznom putanjom. • Početak ove godine u znaku posjeta predstavnika iz Crne Gore i uzvratnog posjeta predsjednika SCG-a Svetozara Marovića Zagrebu. • Prvi posjet ministra vanjskih poslova republike hrvatske Miomira Žužula Beogradu i Crnoj Gori.

Prošlogodišnji posjet predsjednika Republike Hrvatske **Stjepana Mesića** Crnoj Gori ucrtao je put već započetoj suradnji. U Bijeloj vili na Brijunima 23. svibnja 2004. predsjednici Slovenije, Hrvatske, Crne Gore i BiH razgovarali su o produbljanju suradnje i izgradnje povjerenja radi lakšeg rješavanja otvorenih pitanja između tih država.

Potom je uslijedio posjet predsjednika Crne Gore **Filipa Vujanovića** Hrvatskoj. Tom je prigodom izjavio da nema otvorenih pitanja između naših dviju država i da je suradnja sve bolja, i na političkom, i na gospodarskom planu.

Nakon toga predsjednik crnogorskog parlamenta **Ranko Krivokapić** stigao je u službeni posjet predsjedniku Hrvatskoga sabora **Vladimiru Šeksu**, a sastao se i s ostalim čelnicima Republike Hrvatske.

Potkraj svibnja dolazi do uzvratnog posjeta predsjednika SCG-a **Svetozara Marovića** Zagrebu. Tom je prigodom potpisan Protokol o suradnji na području europskih integracija. Svetozar Marović je izjavio da nitko u Europi nije više od Hrvatske i SCG-a zainteresiran za punu stabilizaciju političkih odnosa i prilika u jugoistočnoj Europi. „Sva pitanja želimo rješavati prema europskim, demokratskim i civilizacijskim pravilima, bez prijašnjih ideoloških zabluda“, istaknuo je predsjednik SCG-a.

Hrvatski predsjednik **Stjepan Mesić** je u razgovorima tražio brže rješavanje još nekih otvorenih pitanja – nestalih i zatočenih osoba, veću liberalizaciju po-

graničnog režima te da manjinska zaštita mora biti recipročna i prema europskim standardima, kao i o tome da će hrvatska vlada bezvizni režim, koji je na snazi do 30. lipnja, produžiti do kraja godine.

U razgovoru između Marovića i Šeksa je konstatirano da odnosi idu uzlaznom linijom, što je važno i za stabilnost cijele regije. Zajednička konstatacija je

tjedan dana predsjedniku SCG-a predao vjerodajnice. Ovaj profesor kaznenog prava s Pravnog fakulteta u Splitu već je boravio u Beogradu, gdje je 1996. godine bio konzul, a na novo mjesto stigao je iz Bugarske, gdje je bio veleposlanik.

Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske, **Miomir Žužul**, boravio je 30. i 31. svibnja u službenom

posjetu Crnoj Gori dokaz otvorenosti Hrvatske za „razvijanje dobrih, čvrstih, prijateljskih odnosa i želja da gledamo zajednički prema budućnosti“. U izaslanstvu Hrvatske bila je i gradonačelnica Dubrovnika **Dubravka Šuica** i veleposlanik u Beogradu **Tonči Staničić**. Ministar Žužul se tijekom posjeta Crnoj Gori sastao s predsjednikom Republike Filipom Vujanovićem, predsjednikom parlamenta Rankom Krivokapićem i predsjednikom Vlade **Milom Đukanovićem**. Iz svih razgovora dalo se iščitati da se posljednjih nekoliko godina dobrosusjedski odnosi poboljšavaju. Milo Đukanović je istaknuo „da se lepeza suradnje između, sada mogu slobodno reći, dva dobra susjeda kakva su Hrvatska i Crna Gora, stalno širi“. Žužul je, uz ostalo, s Đukanovićem dogovorio da se maksimalno zaštite manjine na obje strane, da se uspostave neometane autobusne veze i da se inicira sastanak ministarstava prometa i uprava zračnih luka u Tivtu i Dubrovniku.

Susret ministra Žužula sa predstavnicima Hrvata RCG

Ministar Žužul je 30. svibnja posjetio Generalni konzulat Republike Hrvatske u Kotoru, gdje je razgovarao s predsjednicima hrvatskih udruga i političke stranke HGI u Crnoj Gori. Sastanku su bili nazočni: predsjednik HGDCG-a **Tripo Schubert**, predsjednik HGI-a **Dalibor Burić** i predsjednik HKD-a „Napredak“ **Silvio Marković**.

Predsjednik Schubert je upoznao ministra Žužula sa položajem Hrvata na ovim

Dr. Ivo Sanader i Svetozar Marović

da prošlost ne smije opterećivati razvoj međusobnih odnosa već je iz prošlih događaja potrebno izvući pouke, te jasno pokazati da obje države odlučno projektiraju svoj put u budućnost.

U Beogradu su se 28. svibnja sastali ministri vanjskih poslova Hrvatske i Srbije i Crne Gore **Miomir Žužul** i **Vuk Drašković**. Tijekom posjeta održan je i sastanak s predstavnicima vojvodanskih Hrvata u prostorijama Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu. Posjet Žužula Beogradu bila je prigoda da se promovira i novi hrvatski veleposlanik u Beogradu **Tonči Staničić**, koji je prije

posjetu Crnoj Gori. Ovo je prvi posjet ministra vanjskih poslova Crnoj Gori.

Do planiranog prošlogodišnjeg posjeta ministra **Tonina Picule** nije došlo zbog nemilih događaja u Beogradu nakon vaterpolskog susreta reprezentacija Hrvatske i SCG-a na Europskom prvenstvu u Kranju, kada je demolirano hrvatsko veleposlanstvo u Beogradu.

Šefa hrvatske diplomacije dočekao je na graničnom prijelazu Debeli Brijeg ministar inozemnih poslova Crne Gore **Dragiša Burzan**. Pritom je izjavio da je taj posjet demonstracija prijateljstva i suradnje Crne Gore i Hrvatske. Žužul je

prostorima, koji su autohtoni narod i koji baštine više od 60 % pokretnog i nepokretnog kulturno-povijesnog naslijeđa Crne Gore. Događaji nakon 1997. godine i promjene politike Crne Gore prema Hrvatskoj bude svijest kod hrvatskoga pučanstva o pripadnosti matici Hrvatskoj i stvaraju se preduvjeti za različite načine udruživanja. Tako je 1998. godine nastao HKD „Napredak“ u Tivtu i, kako reče generalni konzul **Petar Poljanić**, prvi put na ovim prostorima u novijoj povijesti intonirana je hrvatska himna. Prvi put u povijesti Hrvata na ovim pro-

tio je i primjedbu na račun Vlade Crne Gore što Hrvati još uvijek nisu zaštićeni zakonom kao u Srbiji. Također je zamjerio što Hrvati nisu zastupljeni bar u ministarstvima manjina i kulture, gdje bi po prirodi trebali biti, a Vladi Republike Hrvatske zbog sporog rješavanja pitanja hrvatskog državljanstva, zbog neuspostavljanja redovnih autobusnih linija između Crne Gore i Hrvatske, zbog kašnjenja u odobravanju financijskih sredstava u tekućoj godini za rad Udruge.

Dalibor Burić, predsjednik HGI-a, prve političke stranke Hrvata u Crnoj Go-

Susret sa predstavnicima Hrvata u Kotoru

storima, 2001. godine osnovano je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, koje ima više od 1150 članova koji djeluju u sklopu podružnica u Podgorici, Baru i Kotoru, a uskoro i u Tivtu ili preko povjereništava u Cetinju, Budvi i Herceg-Novom i predstavništva u Zagrebu. Schubert je naglasio da je u protekle tri godine uspostavljena dobra suradnja s institucijama sistema, i u Crnoj Gori, i u Hrvatskoj. Posebno je naglasio dobru suradnju s Ministarstvom vanjskih poslova, Generalnim konzulatom u Kotoru, Hrvatskom maticom iseljenika, Ministarstvom tehnologije, prosvjete i športa, Skupštinom grada Zagreba i Hrvatskom televizijom. Pohvalio je odnos Vlade Republike Crne Gore prema Društvu koja svake godine svojom financijskom potporom omogućava realizaciju veoma opsežnog programa rada. Međutim, upu-

ri, zamjerio je državniciima Republike Hrvatske što prigodom posjeta Crnoj Gori ne posjećuju Tivat, mjesto s najvećim brojem Hrvata u Crnoj Gori. Smatra da bi bilo normalno da i izaslanstvo HGI-a prime određene institucije Republike Hrvatske zbog razmjene iskustava i razgovora o realizaciji određenih projekata bitnih za život Hrvata u općini Tivat. Pomoć Crne Gore Hrvatima trebala bi biti bar na razini „pomoći koju Hrvatska pruža Crnogorcima u Hrvatskoj“, istaknuo je Burić.

Predsjednik HKD-a „Napredak“ **Silvio Marković** naglasio je da je s formiranjem te udruge započeo proces udruživanja Hrvata na ovim prostorima i da se upravo iz „Napretka“ iznjedrila politička stranka. „Nemamo adekvatne pomoći od Vlade Crne Gore, a poseban je problem plaćanje iznajmljenog prostora za rad Udruge. Apeliram

IZASLANSTVO HGDCG-A KOD PREDSJEDNIKA VUJANOVIĆA

Izaslanstvo HGDCG-a u sastavu: prof. **Milenko Pasinović**, savjetnik, **Dario Musić**, tajnik, **Slobodan Vičević**, član predsjedništva, sastalo se 18. svibnja 2004. godine s predsjednikom Crne Gore **Filipom Vujanovićem**.

Tema razgovora bila je rješavanje smještaja HGDCG-a i Bokeljske mornarice te eventualno budućih institucija koje će okupljati građane hrvatske nacionalne pripadnosti.

Predstavnici HGDCG-a su predložili da se HGDCG-u i Bokeljskoj mornarici ustupi zgrada zvana Dom pomoraca. S našim prijedlogom složio se i predsjednik Filip Vujanović. Zaključeno je da se pribave svi podaci o toj zgradi i dostave ministru za zaštitu prava manjina Gzimu Hajdinagi, a kopija predsjedniku Filipu Vujanoviću.

Predsjednik Vujanović je rekao da je o tom predmetu razgovarao s premijerom Vlade Republike Crne Gore **Milom Đukanovićem**, koji je u načelu podupro tu ideju.

Predložili smo da se u rješavanje tog problema uključi i Vlada Republike Hrvatske, koja je za rješavanje smještaja HGDCG-a i izgradnje Hrvatskog kulturnog centra već odobrila 40.000 €.

Izaslanstvo je upoznalo predsjednika Vujanovića i s organizacijom, djelatnošću i rezultatima rada HGDCG-a koji danas ima više od 1150 članova, organiziranih u 3 podružnice i pet povjereništava. Također je bilo riječi o suradnji HGDCG-a u sklopu Projekta regionalne suradnje Pakta stabilnosti (Split–Mostar–Kotor), o suradnji sa Zagrebom, Rijekom, Pulom, Splitom i Dubrovnikom, zatim o socijalno-humanitarnoj djelatnosti (slanje djece na odmor u Hrvatsku, pomoć učenicima i studentima pri upisu u škole i na sveučilišta u Hrvatskoj, pomoć starim nemoćnim i bolesnim članovima), razmjeni kulturnih programa, kulturnim priredbama (Tjedan Hrvata iz Crne Gore u Zagrebu u rujnu 2003.) i dr.

Također smo razgovarali o dobroj suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske i radu na zajedničkim projektima. Istaknuta je potreba što bržeg donošenja Zakona o nacionalnim manjinama kojim Hrvati u Crnoj Gori dobivaju znatno veća kolektivna i individualna prava u odnosu na ona koja trenutačno imaju.

Zamjereno je što nema predstavnika Hrvata u pojedinim tijelima uprave, u predstavničkim tijelima, ne kao predstavnika pojedinih stranaka već kao predstavnika hrvatske etničke zajednice.

Istaknuta je potreba zaštite prava nacionalnih manjina, u ovom slučaju pripadnika hrvatske etničke zajednice, onih koja proistječu iz članka 43. Ustava Republike Crne Gore. Pritom su navedeni grafići ispisani po Kotoru u kojima se poziva na linč Hrvata, na paljenje pojedinih katoličkih crkava i pamfleta poput natpisa u časopisu „ISTOK“.

U svezi s tim predsjednik Vujanović je kazao da je pokrenuo inicijativu kod ministra unutrašnjih poslova **Đurovića**.

Pokrenuto je i pitanje potrebe za radio i TV emisijama na hrvatskom jeziku, kao i omogućavanje praćenja programa HTV-a na području Boke, bez posredovanja skupe satelitske opreme.

Istaknuto je neriješeno pitanje redovitih autobusnih linija i taksiprijevoza između Kotora i Dubrovnika, bez presjedanja na graničnom prijelazu Debeli Brijeg.

Zamjereno je što pri formiranju Hrvatsko-crnogorskog savjeta nije konzultiran HGDCG.

S tom se primjedbom složio predsjednik Vujanović i rekao da je taj Savjet otvoren za nove članove i složio se da u njemu treba biti i predstavnik HGDCG-a.

u na hrvatsku i na crnogorsku vladu da ovaj problem što hitnije riješe jer nas vlasti tjeraju iz prostora“, naglasio je Marković.

Tripo Schubert

Program rada Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u 2004. godini

RAZVIJATI SVIJEST O PRIPADANJU MATIČNOM NARODU

Ovogodišnji program HGDCG-a sadržava niz novih aktivnosti kojima je cilj poboljšanje rada i njegovanje onih oblika djelovanja koji će privući pažnju najvećeg broja članova, kojih je u društvu sve više. Među prioritetima ubraja se i uspostavljanje što bogatijih i raznovrsnijih programskih sadržaja, povezivanjem s brojnim subjektima u Crnoj Gori i Hrvatskoj. Ove godine posebna pažnja posvetit će se izdavačkoj djelatnosti. Uz redovito izdavanje „Hrvatskoga glasnika“ u toku su i pripreme za tiskanje „Bokeškog ljetopisa“ – Zbornika iz znanosti, kulture i umjetnosti Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore – Kotor.

Na Godišnjoj skupštini Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, održanoj u Baru 6. ožujka, prihvaćen je Plan aktivnosti za 2004. godinu. On je po ocjenama mnogih prisutnih vrlo opsežan, sadržajan i raznovrstan, ali i ostvarljiv uz svesrdan angažman svih koji sudjeluju u njegovoj realizaciji. Mišljenje je da neki od planiranih zadataka mogu doći u pitanje samo ako se ne budu osigurala minimalna sredstva.

Program je podijeljen u dva dijela. U prvom se govori o permanentnim zadacima, a u drugom nabrajaju posebni zadaci po mjesecima.

Jedan od trajnih zadataka jest razvijanje kod građana hrvatskoga podrijetla u Crnoj Gori svijesti o pripadnosti matičnom narodu u Republici Hrvatskoj. Predviđeni su i razni oblici djelovanja za njegovo ostvarenje. Polazeći od činjenice da su Hrvati koji žive u Crnoj Gori autohtoni narod s vrlo bogatom poviješću, ove će se godine raditi na proučavanju i propagiranju spoznaja o kulturnim, znanstvenim, graditeljskim, pomorskim, gospodarskim, vjerskim i drugim vrijednostima i dostignućima Hrvata tijekom stoljeća. Pri tome treba imati na umu da o Hrvatima na ovim prostorima postoje brojni materijalni dokazi: gradovi, utvrđenja, crkve, palače i druge vrijednosti. Na području Boke kotorske nalazi se gotovo trećina nepokretnih i dvije trećine pokretnih spomenika kulture u Crnoj Gori, a uglavnom su ih stvorili

Hrvati, najvećim dijelom u doba Mletačke Republike. Jedan od ciljeva Društva je sačuvati spomenike i ostale povijesne vrijednosti za buduće naraštaje.

Društvo će sljedećih mjeseci posebnu pažnju posvetiti organiziranju seminara za lokalno stanovništvo, posebno za mlade, radi stjecanja znanja o svome hrvatskom identitetu. S tim u vezi su i zadaci vezani za buduću izdavačku djelatnost u suradnji s nevladinim i ostalim udrugama i organizacijama. Nastavit će se s izdavanjem „Hrvatskoga glasnika“ svakog drugog mjeseca, pri čemu će se povećati broj stranica zašto su osigurani svi potrebni preduvjeti. Vrlo sadržajne aktivnosti društva i podružnica osiguravaju dovoljno materijala za mjesečno izdavanje „Hrvatskoga glasnika“, za to se još uvijek nisu stekli financijski i tehnički uvjeti. Teško je povjerovati da će ovi problemi biti brzo otklonjeni.

Evidentno je da se povećava izdavačka djelatnost jer već u rujnu ove godine valja očekivati izdavanje „Bokeškog ljetopisa“ u kojem ćemo objavljivati teme iz znanosti, kulture i umjetnosti iz povijesnog i sadašnjeg djelovanja Hrvata u Crnoj Gori. U toku su i pripreme i ispitivanje mogućnosti za izdavanje prvih knjiga o povijesti ovog kraja čiji su autori poznati znanstvenici čije su knjige i ostala ostvarenja: članci, rasprave, osvrti, eseji svojedobno zapaženi među čitačkom publikom.

Nastavit će se i uspješna akcija na boljem poveziva-

nju sa sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu s ciljem da se razmijene mišljenja, iskustva i obave dogovori o tome kako bolje surađivati među i na koji način realizirati zadatke iz ovog područja. Naravno, Predsjedništvo i podružnice HGDCD-a razvijat će kulturne, znanstvene, humanitarne i druge odnose s odgovarajućim nevladinim organizacijama u Republici Crnoj Gori. Da se zapaziti da u ovoj sferi djelovanja postoje još mnoge „unutrašnje rezerve“ koje treba iskoristiti. Međutim, s obzirom na to da u Crnoj Gori radi više od dvije tisuće nevladinih organizacija treba se orijentirati na one koje rade na afirmaciji uspješnih međunarodnih i međuvjerskih odnosa.

Društvo, a posebno podružnice, bit će angažirane na pomaganju članovima udruge kojima je potrebna pomoć, a posebno bolesnim i hendikepiranim osobama.

U drugom odjeljku programa govori se općim ovogodišnjim zadacima i aktivnostima: omasovljenju Društva primanjem novih članova i ubiranjem članarine što se već radi preko mreže povjerenika u gradovima i mjestima, a osnivanjem podružnica sve će se te aktivnosti proširiti.

Također će se nastaviti aktivnosti oko upisa srednjoškolaca na sveučilišta u Hrvatskoj uz suradnju Hrvatske matice iseljenika.

U tijeku su i pripreme za organiziranje nastave na hrvatskom jeziku u sklopu rada Društva u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa. Predviđe-

na su dva područna odjeljenja u Kotoru i Tivtu uz angažiranje nastavnika iz Hrvatske.

Pred nama je i ostvarivanje zaključaka Okruglog stola „Prekogračnične suradnje Boke i Dalmacije“ te organiziranje turističkih putovanja iz Hrvatske u Boku kotorsku i Crnogorsko primorje u suradnji s Turističkom zajednicom grada Zagreba. Evidentno je i da dubrovačke turističke agencije, u sklopu „Montenegro tura“ zaobilaze neke od najpoznatijih spomenika kulture na ovim područjima, posebno Perast i otoke Gospa od Škrpjela i Sveti Đorđe.

Izgradnja Hrvatskoga kulturnog centra, za što je matična zemlja osigurala početna sredstva, bit će jedan od najvažnijih naših zadataka u ovoj godini. Njegovom izgradnjom osigurat će se optimalni uvjeti za razvijanje sadržajnog društvenog i kulturno-zabavnog rada Hrvata, osobito u Kotoru gdje će biti izgrađen.

Od važnijih zadataka tu su i: kontakt-emisije o Hrvatima Boke i Crne Gore na lokalnim i republičkim radiopostajama, razgovorima i susretima na odgovarajućim institucijama u Crnoj Gori i Hrvatskoj te organiziranju susreta mladih iz Boke sa svojim vršnjacima iz Rijeke, Splita, Dubrovnika i Zagreba.

U drugoj polovici ove godine treba očekivati realizaciju veoma važnih poslova. U srpnju je predviđeno gostovanje Lutkarskog kazališta iz Splita u sklopu Kotorskog dječjeg festivala kao i promociju knjige putopisa Tomislava Grjurevi-

ća: „Perast koji živi“. U lipnju i kolovozu u Zagrebu će ljetovati djeca Hrvata iz Crne Gore, a u organizaciji Skupštine grada Zagreba. U rujnu valja očekivati veoma brojne aktivnosti Hrvata Crne Gore. Glavna je ovogodišnja obveza sudjelovanje na Tjednu hrvatskih manjina u Zagrebu. Tom će prigodom biti predstavljen, kako se očekuje, prvi broj „Bokeškog ljetopisa“ – godišnjaka Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore – Kotor. Grad Zagreb u listopadu predstaviti će se u Boki manifestacijom pod nazivom „Zagreb – Boki“. Bit će to prigoda da našim gostima „dobro dobrim uzvratimo“ i zahvalimo na velikoj pomoći koju su nam pružali od početka rada našeg društva.

U povodu 15. obljetnice smrti akademika Vladislava Brajkovića bit će predstavljena knjiga njegovih radova.

U posljednja tri mjeseca ove godine HGDCG će organizirati simpozij iz medicine i predstaviti monografiju o grbovima gradova Crne Gore i obitelji poznatih pomoraca i drugih osoba iz Boke kotorske u suradnji s NZCH-om iz Splita. Bit će organizirani i susreti mladih sportaša iz Boke i Dalmacije. Uoči božićnih blagdana otiskati ćemo kalendar i organizirati božićni koncert.

Za sve to potrebno nam je 43.602 eura. Najveći dio, 17.000 eura osigurat ćemo donacijama od Skupštine i Vlade Republike Crne Gore. Od hrvatskih ministarstava vanjskih poslova i kulture očekujemo 12.000 eura, a od donacija, reklama i sponzora 10.000 eura. Uz već dodijeljenih 40.000 eura, očekujemo još 50.000 eura za izgradnju Hrvatskoga kulturnog centra u Kotoru, što financira Vlada Republike Hrvatske. Dio programskih aktivnosti izravno će financirati naši sponzori: grad Zagreb, Turistička zajednica grada Zagreba, Matica iseljenika Zagreb, Rijeka, Split, Dubrovnik, Crveni križ Hrvatske, Nacionalna zajednica Crnogoraca Zagreba i Splita.

Nastavljena plodna suradnja grada Zagreba i HGDCG-a

SUSRET PRIJATELJA

Dogovoreni sastanak s predsjednikom Turističke zajednice grada Zagreba i potpredsjednikom Skupštine grada Zagreba Vladimirom Velnićem, izaslanstvo HGDCG u sastavu Tripo Schubert, Dario Musić i Slobodan Vičević održalo je 13. svibnja 2004. god u Vili Dubrovnik u Dubrovniku.

Glavna tema razgovora bila je manifestacija „Zagreb – Boki“, koju će grad Zagreb i Turistička zajednica grada Zagreba, u suradnji s HGDCG-om i drugim hrvatskim udrugama na području Crne Gore, u listopadu organizirati u Boki (Kotor–Tivat). **Tripo Schubert** je pozdravio **Vladimira Velnića** u ime izaslanstva i svih članova Udruge i kao počasnog člana Udruge ukoliko ga obavijestio o djelatnostima Udruge. Istaknuta je plodna suradnja grada Zagreba i HGDCG-a i napori oko izdavačke djelatnosti koju je započela Udruga.

Također je istaknuta uspješna kulturna suradnja između Kotora i gradova dalmatinske regije i uloga HMI-a u realizaciji mnogih programa na tom polju. Predloženi su posjeti hrvatskih građana znamenitim kulturnim i sakralnim objektima u Boki te razvijanje sportske suradnje mladih, posebno u vaterpolu.

Velnić je istaknuo da Zagreb želi razvijati dobre odnose s Bokom kotorskom i cijelom Crnom Gorom, posebno s malom hrvatskom zajednicom u Crnoj Gori, koja je uglavnom koncentrirana u primorskom pojasu, uglavnom u Boki kotorskoj, Budvi i Baru. Želja je Zagreba da listopadska manifestacija bude na visokoj kulturnoj razini. Za to će se pobrinuti stručni tim koji će u dogovoru s HGDCG-om i ostalim udrugama osmisлити program.

Velnić je izrazio želju da se tom prigodom otvori hrvatska knjižnica u Kotoru u suradnji s Knjižnicom grada Zagreba, a najavio je

i uspostavu turističkih tura Zagreb–Kotor, prije svega za takozvani vjerski turizam istaknuvši suradnju sa crkvenim vlastima.

Izaslanstvo HGDCG je diskutovalo sa Velnićem o načinu i odvijanju te buduće manifestacije.

dokumentaciju pomenute osobe sa posebnom potrebom kako bi izvidio mogućnost pomoći.

Slobodan Vičević iznio je svoja iskustva iz turističke djelatnosti iz vremena kada je obnašao dužnost predsjednika turističke za-

Predstavnici HGDCG-a u razgovoru sa Vladimirom Velnićem

Vladimir Velnić je u ime Skupštine grada Zagreba pozvao u desetodnevni posjet Zagrebu 100 naše djece sa područja Crne Gore. Djeca bi išla u dvije grupe. Prva nakon završetka školske godine, potkraj lipnja i boravila bi na Sljemenu, a sljedeća poslije i boravila bi u Omladinskom gradu. Jedan autobus osigurat će Zagreb, a drugi HGDCG.

Razgovaralo se i o tome da Turistička zajednica grada Zagreba i Generalturist sponzoriraju „Hrvatski glasnik“.

Velnić se interesirao dali ima djece sa posebnom potrebom gdje bi mogao grad Zagreb da pomogne. Iznesen je jedan primjer iz Boke, gdje su se roditelji obratili našoj Udruzi za pomoć. Velnić je saslušao izvješće i preuzeo potrebnu

jednice grada Kotora i što bi se moglo sada primjeniti.

Velnić se obavjestilo o neuspjehu provedbe mogućnosti izgradnje Hrvatskoga kulturnog centra u Kotoru, na ponuđenom lokalitetu, ali da se nije odustalo od projekta. Upoznat je sa problematikom prostora u kojemu sada radi Udruga.

Nakon završenog razgovora, druženje se nastavilo uz prigodnu večeru na koju je pozvana i **Maja Mozara**, voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku. Razgovaralo se o radu i problematici podružnice HMI-a i dobroj suradnji sa HGDCG.

Nakon korisnih razgovora i prijatnog druženja sastanak je završen u dobroj nadi i želji za daljnju suradnju.

Dario Musić

Kulturni poslanici iz Crne Gore i Hrvatske sve češće prelaze granicu na Debelom Brijegu koja je sada postala most preko koga se, bez formalnosti, prelazi sa jedne na drugu „obalu“

GLUMCI, UMJETNICI, GLAZBENICI I PJEVAČI RUŠE GRANICE

Prošlogodišnja gostovanja poznatih teataru i umjetnika iz drugih područja nastavljena su i u ovoj godini uz najavu da će ih biti znatno više nego do sada, posebno u ljetnim mjesecima kada će ovdje boraviti stotine tisuća turista. Gradsko kazalište mladih iz Splita gostovalo u Kotoru, Tivtu, Nikšiću i Herceg-Novom. U Splitu dogovorena suradnja sa Gradskim mandulinskim društvom „Sanctus Domnio“ i gostovanje prvakinja splitskog kazališta Ksenije Prohaske u Kotoru. Ženska klapa „Dišpet“ iz Zagreba održala koncert u Tivtu, a hrvatski slikar Ante Potočnjak predstavio se građanima Kotora izložbom slika.

Gradsko kazalište mladih iz Splita u Crnoj Gori

Potkraj travnja u sklopu projekta „Teatar bez granica“, koji je pripremila Općina Kotor, u Crnoj Gori gostovalo je Gradsko kazalište mladih iz Splita s predstavama „Kazališni sat“, „Mali libar Marka Uvodića Splićanina“ i „Biž ća ne motaj se gola“. Davno se nije dogodilo da Kotorani, u samo nekoliko dana, vide toliko izvanrednih predstava, od kojih je dio izveden je i u Tivtu, Nikšiću i Herceg-Novom. Nakon toga uslijedile su laskave ocjene u crnogorskim tiskanima i elektroničkim medijima. Takve ocjene i oduševljena publika najbolja su potvrda da je organiziranje toga gostovanja bilo pun pogodak i putokaz kako treba nastaviti.

U Kotoru je održana konferencija za novinare na kojoj je bilo riječi o „izgradnji mosta“ između Splita, Mostara i Kotora te o budućim planovima.

Zoran Živković, općinski sekretar za kulturu, izrazio je zadovoljstvo što je Kotor ugostio prijatelje iz Splita i istaknuo da ovaj projekt ima iznimno značenje za Kotor, kao kulturni događaj, ali i za stvaranje dobrih međudržavnih i regionalnih odnosa.

Tripo Schubert, predsjednik Hrvatskoga građanskog društva, podsjetio je prisutne da je Splitsko ka-

zalište mladih prvi put gostovalo u Kotoru u srpnju prošle godine kao plod suradnje HGDCG-a i Hrvatske matice iseljenika – podružnice Split. Kazališna predstava „Poštareva bajka“ koja je prikazana u Kotoru na Dječjem festivalu oduševila je najmlađe. Izrazio je zadovoljstvo što je suradnja Splita i Kotora nastavljena i što će se dalje produbljivati.

Kako je uopće došlo do ovog gostovanja? Koordinatorica kotorskoga „Teatar bez granica“, **Vesna Petrović**, objasnila nam je da je Crna Gora, pristupajući građanskom paktu za jugoistočnu Europu, prihvatila Sporazum o međuetničkoj toleranciji koji ima za cilj normalizaciju odnosa i uspostavljanje suradnje gradova Split–Mostar–Kotor. Poštujući odredbe tog sporazuma, kotorska je općina napravila projekt „Teatar bez granica“ uz namjeru da suradnja neće završiti samo na tome, već će prerasti u tradiciju.

Valja istaknuti da u realizaciji ovog projekta općina Kotor nije sama. Prepoznajući njegovu kvalitetu i značenje, realizaciju projekta potpomogli su Građanski pakt za jugoistočnu Europu, Centar za regionalizam iz Novog Sada, švicarski program za kulturu Pro Helvetia, East West Institute, Ministarstvo kulture turizma i manjinskih prava Crne Gore, Atlas Mont

banka i NVO „Expediatio“ Kotor.

Na konferenciji je govorela i ravnateljica marketinga Dinka Gudić.

Predstave koje su bile izvedene bile su namijenjene publici različitog uzrasta i obuhvaćale razne žanrove uz dominantu kulturnu prepoznatljivost.

Predstava „Kazališni sat“, koja je u proteklih 30 godina izvedena više od 350 puta, dinamična je duhovita priča o tome kako nastaje dramska predstava.

„Mali Libar Marka Uvodića Splićanina“, jedna je od najuspješnijih predstava GKM-a, koja je 1997. godine doživjela i TV adaptaciju. To je jednosatna potraga za dušom staroga Splita koja izaziva smijeh i suze.

„Biž ća ne motaj se gola“ je komedija iz društvenopolitičkog života, a govori o lokalnom političaru s parlamentarnim ambicijama.

Suradnja HGDCG-a i Gradskog mandulinskog društva „Sanctus Domnio“ iz Splita

Inicijativa za suradnju potekla je, može se reći, jednovremeno od strane predsjednika GMD-a „Sanctus Domnio“ iz Splita, **Radovana Kečkemeta** i predsjednika HGDCG-a iz Kotora Tripa Schuberta.

Sastanak u Splitu 7. svibnja 2004. godine inicijativu pretvara u stvarnost. Dogovorena je suradnja u

okviru dva projekta: gostovanje GMD-a „Sanctus Domnio“ u Kotoru održavanje najmanje jednog cjelovečernjeg koncerta, te pokretanje škole mandoline i formiranje mandolinskog ansambla u Kotoru uz stručnu pomoć glazbenika i glazbenih pedagoga članova ovog društva.

Posjet GMD-a „Sanctus Domnio“ Kotoru je ocijenjen kao obostrano vrlo koristan. Članovima orkestra „Sanctus Domnio“ to je prilika za daljnje glazbeno usavršavanje na javnom koncertu pred sebi nepoznatom publikom.

Pored toga, za članove ovog orkestra to je i kruna i nagrada za dosadašnji marljiv rad i rezultate postignute na koncertu u Splitu. Za članove HGDCG-a i ostalo hrvatsko stanovništvo Kotora i Boke Kotorske to je prilika za susret s jednim kvalitetnim amaterskim ansamblom iz Splita koje njeguje umjetničku djelatnost koja je nekada u Boki Kotorskoj uživala veliki ugled.

Posjet bi istodobno omogućio i druge aktivnosti na poticanju suradnje između gradova Splita i Kotora te njihovih regija i država.

Ukoliko bi se obezbjedilo potencijalni sponzor, koncert bi se mogao održati ne samo u Kotoru, već i u Tivtu i Baru, s obzirom na postojanje kvalitetne glazbene tradicije i ustanove u tim gradovima.

Mandolinsko društvo „Sanctus Domnio“ iz Splita

Poznato je da su od 1890. godine pa do Drugog svjetskog rata na prostoru Boke kotorske postojala mnoga mješovita glazbena društva (pjevačko, tamburaško, mandolinsko, puhačko). Nažalost, sva su ona prestala sa radom do ili odmah po završetku Drugog svjetskog rata.

HGDCG je izuzetno zainteresirano za oživljavanje bogate glazbene tradicije, posebno mandolinskog sviranja, te formiranje jednog mandolinskog sastava. Za to postoje, pored želje, ljudski potencijal, a GMD „Sanctus Domnio“, kao najkvalitetniji mandolinski ansambli u Hrvatskoj, bi se pobrinuo da obezbijedi potrebne glazbene pedagoge, koji mogu osmisliti i pokrenuti školu mandoline u Kotoru.

U pitanju je projekt dugoročne ciljane suradnje, o kojem bi se više razgovaralo s lokalnim potencijalnim suorganizatorima prilikom planiranog posjeta GMD-a „Sanctus Domnio“ u Kotoru.

U ovom projektu naše dvije organizacije su spremne uložiti sve svoje potencijale, ali njegova konačna realizacija ovisi o pomoći matičnih zajednica, koja se smatra realnom jer se planirani projekti potpuno uklapaju u postojeća nastojanja unapređenja suradnje između Splita i Kotora, odnosno Dalmacije i Boke kotorske, te Hrvatske i Crne Gore.

strane sv. Stolice, Sveti Otac Ivan Pavao II prima GMD „Sanctus Domnio“ i vodstvo orkestra u Vatikanu te zajedno s njima moli na hrvatskom jeziku. Iste godine orkestar gostuje sedam dana u Njemačkoj, u sedam gradova, gdje održava koncerte i time vrši promidžbu kulture Hrvatske.

Orkestar je do sada održao veliki broj koncerata u domovini i inozemstvu (Italija, Njemačka, Austrija, Slovenija). Redovito nastupa na Hrvatskom festivalu mandolinista „Mandolina Imota“, u Imotskom, a bio je i sudionik međunarodnih festivala u Vareseu (1998.), Bologni (2000.), Fridrichafenu/Bodenseeu (2002.), te međunarodnog natjecanja u Ali (Italija, 1999., 2000.). Dobitnik je više nagrada i priznanja.

Orkestar je prepoznat kao vrstan interpret izvornih skladbi za mandolinske orkestre suvremenih hrvatskih autora poglavito Sunka i Katunarića, čijim skladbama je ostavrio svija dva CD projekta 1999. i 2003. godine.

Vladimir Lukas je dirigent Mandolinskog orkestra „Sanctus Domnio“ od 1991. godine, a Orkestra malih gudača pri glazbenoj školi Josip Hatze od 1995. godine. Dugogodišnji je član Opernog orkestra HNK Split, te Splitskog i Zadarskog komornog orkestra. U glazbenoj školi Josip Hatze djeluje kao profesor violončela od 1977.

Radovan Kečkemet

Mandolinsko društvo Kotor (1890.)

Prvakinja splitskog kazališta Ksenija Prohaska među svojim

Izaslanstvo Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore boravkom u Splitu na proslavi Sv. Dujma i 10. obljetnice „Split Ship Manifesta“ susrelo se i sa **Ksenijom Prohaskom** i dogovorilo njezino gostovanje s predstavom „Marlen Dietrich“.

Kseniju Prohasku vežu divne uspomene za malo ribarsko mjesto Muo u kojem su živjeli njezini roditelji.

Nakon niz godina ponovno je među svojim, u državi koju neizmjerljivo voli.

Ksenija Prohaska

Razgovor s prvakinjom splitskoga HNK bio je spontan, a kada je Tripo Schubert u razgovoru spomenuo da je iz Mula, ona se prenula i počela priču o životu i svojim uspomenama koje je vezuju uz to mjesto. Njezin otac, Bepo Prohaska, stari morski vuk – kapetan, živio je u tom mjestu kao i njegova sestra Nevenka, udana za Ivu Nescmeckala. Inače, Ksenija Prohaska je odrasla u Splitu, živjela u Rijeci i u Zagrebu gdje je završila akademiju i započela svoju glumačku karijeru. Tijekom 14-godišnjeg boravka u Americi „ispekla“ je zanat. Najveći uspjeh u hollywoodskoj tvornici snova bila joj je uloga Marlene Dietrich u velikom filmskom hitu „Bugsy“, u kojem je glumila s Warrenom Beattyjem i Annette Bening. Vrativši se u Split, okružena roditeljima, nastavila je karijeru u HNK.

Kada je trio, Ana Tonković-Dolenčić, Ivana Lea Lema i Vlatka Broz, sročio neku vrstu monodramske osnove na temelju činjenica u vezi sa životom glamurozne filmske glumice Marlene Dietrich, uz uspješnu kreaciju glamurozne Ksenije Prohaske, pokazalo se da je HNK povukao uspješan potez, te da će publika dugo imati što gledati i slušati u tradicionalnom kabaretskom smislu.

Prelistavajući članke iz dnevnog tiska o premijeri „Marlen Dietrich“ u splitskom HNK, zadržat ćemo se na dijelu teksta autora **Anatolija Kudrjavceva**: „Kreacija Ksenije Prohaske nije bila samo predodžba zadane individualnosti i njezinih glavnih svojstava iz zapisnika pamćenja. Niti je to bilo uobičajeno, egzibicionističko scenско nuđenje vlastitosti s ciljem medijskoga ego-osvajanja trenutka. Ksenija Prohaska je izvela dirljivo putovanje niz određenu sudbinu i kroz zadano vrijeme te joj je uspjelo biti ono što još živi samo u legendi. Izašle su na vidjelo psihološke tjeskobe i unutrašnje patnje filmske dive koja je svojim čudesnim i vanjskim habitusom hipnotizirala svijet i sudjelovala u raskošnoj izmišljotini vremena. Što je živjelo od mašte i svrhovitih halucinacija“.

Upravo s tom predstavom Ksenija Prohaska želi se predstaviti publici Kotora, Tivta, Cetinja i Podgorice. Predstava se u Kotoru održala 23. lipnja i bila je Ksenijin dar za treću obljetnicu naše Udruge.

T. Schubert

Gostovanje Ženske klape „Dišpet“ iz Zagreba

Zahvaljujući druženju našeg sunarodnjaka u Zagrebu **Roberta Homena** sa voditeljem klape **Juricom Boškovićem** došlo je do ideje da ženska klapa „Dišpet“ gostuje u Kotoru odnosno u Tivtu. Klapa priređuje koncert 29. svibnja u Kneževoj palati u Dubrov-

niku, pa je to bila prilika da se i finansijska komponenta lakše riješi i realizuje ideja.

U organizaciji HGDCG iz Kotora, HKD „Napredak“

ženje i nezaobilazni razgovori o budućoj suradnji.

Klapa „Dišpet“ osnovana je krajem 1998. godine. Od samog početka djelovanja

kog suda 2001. g., Srebrni leut, i drugu nagradu publike 2002. g., i Zlatni leut, prvu nagradu publike, srebrni grb grada Omiša, dru-

Ženska klapa „Dišpet“ u Tivtu

iz Tivta i KZU „Napredak“ iz Donje Lastve 28. svibnja 2004. godine održan je koncert uz promociju CD-a ženske klape „Dišpet“ u Centru za kulturu Doma „Gracija Petković“ – Tivat.

Na koncertu kao gost učestvovala je ženska klapa

klapa je imala niz zapaženih nastupa na različitim smotrama, susretima i koncertima širom Hrvatske. Na najznačajnijem festivalu klapa u Omišu, „Dišpet“ prvi put nastupa 1999. godine, a 2000. godine redovito osvaja nagrade: Bron-

gu nagradu ocjenjivačkog suda 2003. g.

Uz brojne samostalne koncerte u Zemlji inozemstvu, klapa „Dišpet“ je redoviti sudionik tradicionalnog koncerta pobjednika Omiša i KD Vatrostava Lisinskog, od početka je su-

Ženska klapa „Bisernice Boke“

„Bisernice Boke“ iz Kotora. Brojni posjetioci su uživali slušajući vrhunsko klapsko pjevanje, a nakon koncerta nastavljeno je dru-

čani leut i treću nagradu publike 2000. god., Zlatni leut, prvu nagradu publike, brončani grb grada Omiša i treću nagradu ocjenjivač-

dionik tradicionalnog „Gala koncerta dalmatinskih klapa grada Zagreba“, takođe i KD Vatrostava Lisinskog, a čest je gost i u radisjkim i

televizijskim emisijama i prenosima. 2002. g. „Dišpet“ je zajedno sa sastavom „Šo! Mazgoon“ na turneji po Hrvatskoj održao koncerte u petnaestak velikih Hrvatski gradova. Skladba „Rusulica“ koja se u izvedbi klape „Dišpet“ nalazila kao „bonus track“ na CD-u „Šo! Mazgoon“, nominirana je za Porina u kategoriji: najbolja folklorna skladba godine.

Ljubav prema tradicionalnom, izvornom *a capella* pjevaju i dalmatinskim korijenima postavila je smjernice koje klapa prati u svom radu. Tako najveći dio repertoara klape sadrži obrađene izvorne napjeve, čime klapa daje svoj doprinos očuvanju kulturne baštine.

Početkom ove godine klapa je izdala i svoj prvi CD pod nazivom: "...za dišpet". Na njemu se nalaze uglavnom zaboravljeni narodni napjevi koje su za tu prigodu obradili neki od naših najpoznatijih obrađivača (L.J. Štapišić, T. Magdić, D. Fio, J. Čaleta, M. Rogošić...).

Voditelj klape je Jurica Bošković.

Recident CD klape „Dišpet“ dr. sc. **Marko Rogošić** o klapskom pjevanju i dišpetozama kaže:

„Danas, kada klapski pokret ostvaruje neslućenu ekspanziju i kada uz pojačan medijski interes klapska pjesma postaje dostupna svima, glavni problem mlade klape biva ostvarivanje prepoznatljivoga, vlastitoga zvuka, stila ili barem jasnoga stava prema klapskom pjevanju. U tom tradicionalno muškom okruženju posebno je teško ženskim skupinama. Koliko li ih samo ima, i s kojom stvaralačkom energijom? Na koju će se baštinu naslanjati, koga će opnašati, kome će se stilu prikloniti, kad je pravih uzora među suvremenim ženskim klapama tako malo, a u vokalnoj tradicijskoj praksi zapravo i ne postoje.“

U takvoj su situaciji rijetke ženske pjevačke skupine uspjele pronaći svoj iz-

raz i glazbeno se profilirati do razine prepoznatljivosti. Jedna je od njih i ženska klapa 'Dišpet', popularne Dišpetože. Njihova posebnost izvire iz sretnog preplitanja više čimbenika različite naravi. Prije svega, Dišpetože su se pod snažnim utjecajem svoga vrijednog voditelja Jurice Boškovića odlučile graditi vlastiti repertoar. 'Dišpet' bira prvenstveno izvorne napjeve, manje poznate ili dosad neizvođene. Dišpetože puno bolje rezultate postižu u znatnije prerađenim harmonizacijama ili za njih pisanim obradama. Dišpetože uglavnom pjevaju ženske tekstove i ostaju u domeni

sklonost cijele klape onoj komponenti dalmatinske klapske pjesme, koja se temelji na tzv. 'vlaškom', dinarskom folkloru, što ga slušateljstvo željno ljepote u raznolikosti (uključujući i moju malenkost), tako rado prima.“

T. Schubert

Izložba hrvatskog umjetnika Anta Potočnjaka

Izložba slika pod nazivom „Dona splendisima“ hrvatskog slikara **Anta Potočnjaka**, nakon Podgorice, predstavljena je građanima Kotora u galeriji Stari grad na Trgu od oružja krajem travnja mjeseca.

Donne splendissime

djevojačke ili ženske intime. Tako se lakše uživljavaju u sentiment pojedinih napjeva, što mnogome pridonosi uvjerljivosti izvedbe i prijenosu skupne emocije na auditorij. Stoga nije slučaj njihov izbor imena klape – ta one pjevaju svoj vlastiti Dišpet i za njih uistinu vrijedi ono: *nomen est omen*. Jasno je, stoga, 'Dišpet' nije samo dišpet, već pomalo i inat i može se razumjeti prirodna

Galerista **Tatjana Kriještorac**, otvarajući izložbu kazala je: „Ante Potočnjak je slikar koji ne prenosi doslovno ono što vidi već istražuje proces gledanja čime sebe dovodi u dinamičnu poziciju, a sliku pretvara u konkretnu činjenicu koja ima sopstvenu nezavisnost kao i svaka prirodna ili druga tvorevina. Od kada je svijeta žena je česta i gotovo neizbježna inspiracija umjetnika, a ženski akt

kao likovni motiv star je koliko i likovna umjetnost. Maštoliki unutrašnji svijet, snoviđenja, umjetnik izvlači iz sebe i likovno ga uobličava, a valjda zbog toga svaka njegova slika zadobija samostalnost bića koje ima svoju vlastitost, ali i svoju uzbudljivu tajnovitost. Ta bića nijesu nejasna, iako su teško čitljiva i ma koliko neodgonetnuta, slikareva zamisao se naslućuje i nameće. Odlično poznavanje anatomije i sigurno vladanje crtežom dopušta mu da se poigra oblikom i da eksperimentiše. Njegov crtež, jasan i siguran, pokazuje slikara koji kritički promišlja ne bježeći od stvarnosti ali kačeći joj o vrat pitanje šta se krije iza nje. Sa dopadljivom osjetljivošću uspostavlja red i redosljed kako bi stigao do sigurnog poretka slike. Pokatkad istražuje na površini slike, ali ipak češće njegove forme prodiru duboko u prostor kao da tjeraju posmatrača da zaviri i zakorači u ovaj realan svijet.“

Izložba od 26 ulja na platnu bila je otvorena 10 dana.

Potočnjak je rođen 1955. godine, živi i radi u Rijeci, a prepoznatljiv je u multimedijskom stilu u slikarstvu. Osim slikanja bavi se dizajnom i uređenjem prostora. Slikarstvom se bavi od 70-tih godina, a na inicijativu profesora Aleksandra Viraga kod kojeg je učio. Njegovu pažnju zaoкупlja unutrašnja arhitektura. Rekonstruisao je Gradsku vijećnicu u Opatiji i projektovao je gradsko kino u istom gradu. Projektant je preuređenja luksuznih jahti, autor je scenografija i kostimografija za preko 20 kazališnih predstava u Hrvatskoj. Osnivač je likovne grupe „Prijatelji mora“, a okuplja i slikare sa ciljem oplemenjivanja unutrašnjosti bolnica.

Organizatori izložbe su bili turistički centar Kotor i Kulturni centar „Nikola Đurković“. Sponzor izložbe je bila INA Crna Gora.

„Vijesti“, 26.4.2004.

U povodu značajnog jubileja – 17 stoljeća sv. Dujma

SV. DUJE, SALONA, SPLIT I KOTOR

Prema dosadašnjim podacima, sv. Dujam je bio prvi imenom poznati biskup salonitanske crkve. Nakon mučeničke smrti, najvjerojatnije u gradskom amfiteatru, pokopan je 10. travnja 304. izvan gradskih zidina, na Manastirinama. U Splitu organizirana milenijska proslava 1700 godina sv. Dujma, zaštitnika grada. Donatorskom akcijom grada Splita uskoro će biti obnovljena srednjovjekovna crkvice sv. Dujma u Škaljarima pokraj Kotora.

SUDAMJA, TRADICIJSKO ŠTOVANJE SV. DUJMA

Štovanje sv. Dujma traje 17 stoljeća. Da ne bi došlo do preklapanja Sudamje i Uskrsa, koji se najčešće slavi u travnju, proslava sv. Dujma, iako je mučenik pokopan 10. travnja, prenesena je na 7. svibnja. Posebno je veličanstvena bila Sudamja 1770. kada je u katedrali iz kasnogotičkog Boninova oltara svečano prenesena ruka sv. Dujma na novi Morlatierov oltar.

Sačuvana slova DOMN na već spomenutom ulomku oltarne menze i natpis sa sarkofaga Dujmova sinovca Primusa, na kojem piše da je on (Primus) bio NEPOS DOMNIONES MARTORES, tj. nećak Domnija mučenika, navode na zaključak da se Dujam izvorno zvao DOMNIO. Kroz povijest mu se ime mijenja do konačnog pohrvaćenog oblika DUJAM ili DUJE.

Štovanje sv. Dujma u Salonu i Splitu uz povremene prekide traje 1700 godina.

Razlog što se blagdan sv. Dujma slavi 7. svibnja, iako je pokopan 10. travnja, posve je jednostavan: Uskrs kao najveća kršćanska svetkovina, čiji je datum promjenljiv, najčešće je u travnju. Da ne bi došlo do preklapanja slavljenja ta dva blagdana, slavlje sv. Dujma se prenosi u prvu nedjelju svibnja. Relikvijama sv. Dujma u katedrali, prve listopadske nedjelje 1998. godine, došao se pokloniti najugledniji hodočasnik Sveti Otac **Ivan Pavao II.**

Po predaji Splitski evanđelistar, knjiga evanđelja za najsvečanija bogoslužja, napisao je sv. Dujam svojom rukom. Također po predaji, kada su Dujma prenosili iz

Sveti Dujam – patron grada Splita

Salone u Split, evanđelistar mu je pri polaganju u sarkofag stavljen na grudi i tako je dospio u Split gdje se i danas čuva. Sveti je libar predstavljen javnosti uoči ovogodišnje proslave sv. Dujma. U čast sv. Dujmu u Biskupskoj palači ot-

vorena je izložba Štovanje sv. Dujma kroz stoljeća, a tjedan dana nakon Sudamje u Katoličkom bogoslovnom fakultetu održao se međunarodni znanstveni skup o salonitansko-splitskoj crkvi u prvom tisućljeću.

Don Josip DUKIĆ

MILENIJSKA PROSLAVA 1700 GODINA SV. DUJMA, ZAŠTITNIKA SPLITA

U ovoj jubilarnoj godini grad Split je proslavio 17 stoljeća svog zaštitnika, jubilej kojim se rijetko koji grad na svijetu može podičiti.

Ne pamti se da je grad Split ikada tako zdušno i složno pokrenuo sve resurse kulturne, gospodarske, političke i sakralne kako bi se odužio svom zaštitniku priredivši milenijsko slavlje, kakvo dosad na ovim prostorima nikad nije videno i priređeno. To se zaista događa jedanput u povijesti jednoga grada. Na splitskoj rivi, kod Bajamontijeve fontane, podignut je najveći oltar ikad sagrađen na jadranskoj obali – površine 800 m².

Oltar je je podignut u 4 razine s velikim slavlulokom „Arcum romanorum“ raspona 14 m, s reljefnim zlatnim slovima (tipa glagoljice) „Sv. Dujam 304–2004“, sa centralnim križem pleterom (sa zdenca iz Jupiterova hrama na Peristilu), jednim od najstarijih križa pletera.

Ispod velikog slavluluka izgrađen je veliki oltar s reljefnim zlatnim slovima „1700 – stopama vjere“, a u apsidalnom stražnjem dijelu oltara dominirala je figura sv. Dujma visoka 6 m, ispod koje su sjedili najveći crkveni velikodostojnici.

Oltaru je pristup bio omogućen kosom rampom dugom više od 20 m. Visoko izdignut oltar, okrenut prema splitskoj rivi, s visokim lukom i dominantnom figurom splitskog zaštitnika pretvorio je splitsku rivu u grandioznu katedralu na kojoj se tog dana okupilo

između 50.000 i 100.000 vjernika, što je predstavljalo impresivan doživljaj, neponovljiv u povijesti splitske crkve.

Mnoštvo brodica, jedrilica i svih plovila u splitskoj luci, uređeni izlozi, komunalni red, bezbroj kulturnih sadržaja, narodne nošnje, svečane odore, estradni nastupi, promocije, izložbe učinili su ovu najveću fjeru nezaboravnom, koja će se dugo spominjati i pričati kako Split slavi kad otvori srce.

SV. DUJAM KOTORSKI

Pod naslovom „Split spašava sv. Dujma Kotorskog“ splitski dnevni list „Slobodna Dalmacija“ dao je veliki publicitet donatorskoj akciji i završnoj večeri održanoj 16. travnja 2004. u vili Dalmacija (bivšoj Titovoj vili) u Splitu, posvećenoj obnovi srednjovjekovne crkvice sv. Dujma u Boki.

Poglavarstvo grada Splita za ovu hvalevrijednu akciju okupilo je te večeri uz ve-

stva za obnovu najjužnije rezidencije biskupa Dujma – mučenika na jadranskoj obali, tj. u Boki Kotorskoj u Crnoj Gori.

Od istaknutog umjetnika Vaska Lipovca Split je naručio izradu drvenog kipa sv. Dujma, koji će svečano postaviti u crkvi u Škaljarima, najjužnijoj rezidenciji splitskog zaštitnika sv. Dujma.

Vlada Crne Gore, odnosno Zavod za zaštitu spomenika kulture Crne Gore – Kotor već je ranije anga-

baštine, skupa s većinskim domicilnim stanovništvom države u kojoj žive.

Splitsko-makarski nadbiskup msgr. dr. Marin Barišić istaknuo je da se kult salonitanskog biskupa sv. Dujma proteže duž čitavog Jadrana do Kotora, te naglasio da hrvatski narod u Boki kotorskoj jest i treba biti primjer suživota, koji je u ovom vremenu itekako potreban.

Ugledni gost, kotorski biskup msgr. Ilija Janjić ozarena i sretna lica, dirnut ovom divnom akcijom Poglavarstva grada Splita, čiji je sv. Dujam zaštitnik, zapjevao je s klapom „Kumpanija“, dok je don Branko Sbutega istaknuo da su kulturna baština i Kotora i Boke dio svjetskog kulturnog naslijeđa, kojeg svi moramo biti svjesni i njegovati znatno više nego do sada. „Sretni smo da je danas Hrvatska u stanju pomoći drugima“, rekao je don Sbutega i naglasio da je ovo prvi projekt takve vrste na ovoj relaciji.

Tijekom večeri iznošene su razne ideje i prijedlozi da ova akcija bude tek početak mnogim budućim akcijama, koje bi neizostavno trebale uslijediti na raznim razinama, od kulturnih razmjena pa dalje, u što autor ovih redaka čvrsto vjeruje i u što se osobno uključio prije nekoliko godina. Nacionalne manjine su bogatstvo i most suradnje država u kojima žive i matičnih domovina čiju kulturu i običaje njeguju, ponajprije na planu kulturnog i znanstvenog stvaralaštva.

Splitsko-dalmatinski župan **Kruno Peronja** organizirao je primanje za kotorskog biskupa msgr. Iliju Janjića. Tom prigodom župan je obećao da će županija obnoviti crkvicu sv. Dujma u Škaljarima. Kotorski biskup je izrazio zadovoljstvo što će sudjelovati u proslavi 1700 godina mučeništva sv. Dujma zaštitnika grada Splita i nadbiskupije.

Župan Kruno Peronja je najavio i posjet županijskih vijećnika Boki kotorskoj do

Nacrt oltara podignutog na splitskoj rivi u povodu proslave jubileja sv. Dujma

Slavlju je nazočilo 30 kardinala, nadbiskupa i biskupa, 250 svećenika, predsjednik države **Stipe Mesić** i premijer **Ivo Sanader**. Procesiju je predvodio Papin izaslanik **Jan Pieter Schotte**.

Vrlo nestabilni vremenski uvjeti koji su prethodili ovom slavlju donekle su umanjili ovu neponovljivu svetkovinu, jer se sve predviđeno nije moglo izvesti zbog jakih kišnih neverina, ali tog jutra iza kišnih oblaka rivu i Split je obasjalo sunce, tako da je fjera ušla u povijest po mnogo čemu neponovljivom.

Autor ovih redaka imao je čast da prema odluci grada Splita i nadbiskupije splitsko-makarske bude glavni projektant scenografije ove fešte. To ga čini ponosnim, jer to je zaista iznimna čast i kruna njegova 40-godišnjeg umjetničkog stvaralaštva u gradu Splitu, njegovu Splitu.

Mijo Adžić

liki broj donatora, bankara, kulturnih i javnih radnika grada, županije, crkve, umjetnika, novinara, TV reportera i najveća imena hrvatske estrade predvođena **Oliverom Dragojevićem**, **Ninom Badrić**, **Tedijem Spalatom** i klapom „Kumpanija“

Grad Split sve je organizirao na najvišoj mogućoj razini, a među ostalima nazočili su: splitsko-makarski nadbiskup msgr. dr. **Marin Barišić**, gradonačelnik **Miroslav Buličić**, dogradonačelnik dr. **Ljubo Urlič**, uglednici Županije splitsko-dalmatinske, te počasni gosti kotorski biskup msgr. **Ilija Janjić**, nezaobilazni kotorski svećenik don **Branko Sbutega**, te kotorski Splitsčanin i splitski Kotoranin slikar **Vasko Lipovac**.

Prikupljene su 222.000 kuna. Gradonačelnik Miroslav Buličić uručio je msgr. Janjiću ček za kotorsku biskupiju, kao inicijalna sred-

žirao stručni tim za izradu projektne dokumentacije za sanaciju i rekonstrukciju crkvice sv. Dujma Kotorskog na čelu s arhitekticom **Zoranom Milošević** vjerojatno osigurao većinska materijalna sredstva za ovaj projekt.

Na ovaj je način i pokrenuta akcija za obnovu srednjovjekovne crkvice sv. Dujma u Bokokotorskom zaljevu, poznatom zaljevu svetaca i arhitektonskih i urbanih zdanja, što svjedoči o visokim civilizacijskim dosezima, koji su tu nekoć vladali

Za sjajno rekonstruiranu kotorsku katedralu sv. Tripuna, jednu od najstarijih na Mediteranu, Vlada Crne Gore smogla je i izdvojila znatna materijalna sredstva, nažalost bez naše materijalne potpore. Spomenici kulture su univerzalno blago civilizacije ma gdje oni bili locirani, a pogotovo su ponos i osobna karta nacionalnih manjina koje ih

ljeta te izrazio želju za razvijanjem kulturne i gospodarske suradnje.

Biskup Janjić je rekao da se sada smije ono što se nije smjelo proteklih 60 godina u Crnoj Gori, tj. da na blagdan sv. Tripuna procesija prolazi kroz cijeli grad Kotor. Također je rekao da se na području kotorske biskupije obnavljaju brojne crkve i da je stanje znatno bolje.

Tripo Schubert

CRKVA SV. DUJMA U ŠKALJARIMA

Arhitektonska cjelina pod imenom Sv. Dujam u Škaljarima nalazi se na platou padine brda Vrmac. Okružena terasastim vrtovima i voćnjacima, predstavlja jedini ostatak srednjovjekovnog pejzaža kotorske vlastele. Prilaz ovom kompleksu moguć je s istočne strane. Devedesetih godina prošlog vijeka u blizini građevine izgrađena je saobraćajnica prema tunelu, koja povezuje Kotor sa Grbaljskim poljem.

Ruševni, otkriveni prizemni dio građevine, u velikoj mjeri pod nanosom zemlje, i crkva nad njim, obuhvaćena bršljanom sa svih strana, nisu omogućavali sagledavanje cjeline. Činjenica da se u njenoj neposrednoj blizini nalazi izvor, koji je aktivan tokom cijele godine, narodu poznat pod imenom Poddijam, sačuvala je građevinu od zaborava.

Za Crkvu sv. Dujma u Škaljarima nema pisanih podataka a svi dosadašnji istraživači pominju je na osnovu usmene tradicije.

Za vrijeme gradnje pretpostavljao se period od IX do XI vijeka, tj. vrijeme kada je Kotorska Biskupija pod jurisdikcijom Splitske Nadbiskupije (1062–1067).

Na osnovu do sada objavljenih crteža, karakteristike lunete portala i prozora na zapadnoj fasadi pogrešno su uočene. Tako je prelomljeni luk kod oba elementa definisan kao srpast, što je stvaralo utisak o ranijem dobu gradnje. Okolnosti da je ova arhitektonska cjelina

u literaturi tokom posljednjih stotinu godina bila određena kao kapela nad kriptom i da je pretpostavljeno vrijeme gradnje kraj XII ili prva polovina XIII vijeka može se objasniti činjenicom da do sada ona nije pažljivo posmatrana, kao i time da na njoj nijesu vršena terenska istraživanja, niti arhitektonska ispitivanja.

Početkom februara 1993. godine započeti su radovi na otkrivanju arhitektonske cjeline crkve sv. Dujma u Škaljarima kod Kotora koji su imali za cilj otkrivanje građevine za arhitektonsko snimanje i njeno proučavanje, a odnosili su se na djelimično otkrivanje prizemnog dijela građevine od nanosa zemlje kao i na pažljivo uklanjanje bršljana, koji je u vidu mreže pokrivaio sve fasade i krov crkve.

Crkva sv. Dujma u Škaljarima

Crkva je jednobrodna orijentisana u pravcu istok-zapad, sa polukružnom apsidom na istočnoj strani i portalom sa lunetom i prozorom na zapadnoj. Sagrađena je na platou koji su formirale dvije prizemne međusobno povezane prostorije. Otuda se stiče utisak da je crkva smještena na terasi, a u osi južne prizemne prostorije. Obje prizemne prostorije su zasvedene prelomljenim lukom u temenu. Moguće je pretpostaviti da su se u prostoriji pod crkvom čuvala relikvije u sklopu kulta svetitelja kome je crkva posvećena. Sjeverna prostorija mogla je imati ulogu zasvedenog trijema kroz

koji se prolazilo ka stepeništu koje je vodilo prema crkvi.

Crkva je građena od pravilnih blokova sivkastog kamena, a zasvedena je pločastim kamenom izuzev nekoliko redova u tjemenu koji su izrađeni od sige. Od sige je izrađena još kalota apside, arhivolta lunete. Posebna pažnja je posvećena zidanju otvora na samoj crkvi i u dvijema prizemnim prostorijama. Na zapadnoj strani smješten je zvonik na preslicu od koga se do danas sačuvalo postolje sa vijencem od neprofilisanih tankih ploča.

U unutrašnjosti crkve, čiji su zidovi i svod ravni osobenost predstavljaju četiri konzole od pločastog kamena koje su smještene u visini vijenca, kao i dvije istih karakteristika na početku apside. Sa obje strane oltarskog prostora izvedena

Predlog za radove na uspostavljanju prvobitnog izgleda cjeline posvećene sv. Dujmu zasnovan je na rezultatima istraživanja na terenu i proučavanja proporcijskih odnosa na kojima počiva arhitektonska zamisao spomenika. Posmatranjem ostataka na terenu uočeno je da se na osnovu tragova pojedinih arhitektonskih elemenata može pouzdano utvrditi prvobitni izgled crkve sv. Dujma, kao i dviju zasvedenih prostorija u prizemlju.

Zapaženo je da je crkva bila pokrivena nepravilnim kamenim pločama u pravilnim redovima koje su direktno postavljene preko svoda. Sačuvani elementi portala u dovoljnoj mjeri određuju nedostajuće blokove i moguće je izvršiti njihovu rekonstrukciju.

U unutrašnjosti crkve na bazi sačuvanih podnih ploča moguće je rekonstruisati vrstu, obradu i slog poda.

Do podataka o mogućem izgledu zvonika na preslicu, gornjeg dijela koji je nosio zvonu, kao i nedostajućih elemenata arhitekture prizemnog dijela, kao što su stepenište i staze, moguće je doći na osnovu analiza proporcijskog sistema dosledno primjenjenog u koncepciji građevine, osnova i fasada.

U savremenoj prezentaciji spomenika predviđa se zadržavanje originalne trase prolaza koja je vodila od istočne strane kroz trijem na sjevernoj strani i prostoriju u prizemlju do izlaza prema stepeništu ka crkvi.

Prijedlogom revitalizacije kompleksa planira se uspostavljanje izvorne sakralne namjene uz maksimalno očuvanje originalnih struktura sa neophodnim i neznatnim intervencijama a koje imaju za cilj uspostavljanje originalnih elemenata i konsolidaciju građevine. Pored intervencija na obnovi same građevine nužni su i radovi na uređenju neposredne okoline spomenika – u svrhu njegove prezentacije i uspostavljanja namjene kao i obnovi kulturnog pejzaža.

Zorana Milošević

Novi izdavački pothvat Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora

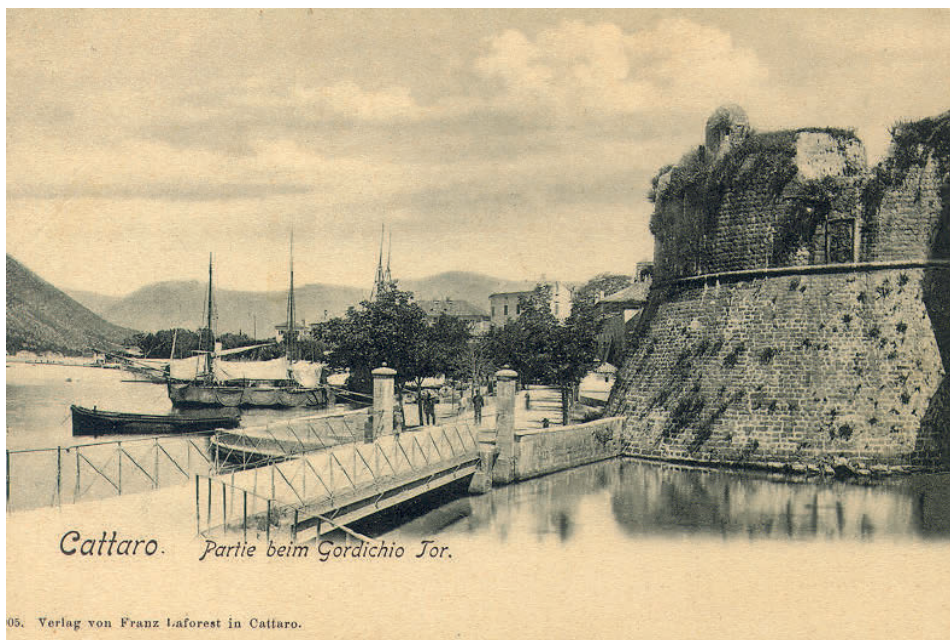
„BOKEŠKI LJETOPIS“ – GODIŠNJAK IZ KULTURE, ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotora pokreće „Bokeški ljetopis“ – zbornik radova u kojemu će se obrađivati zanimljive teme iz prošlosti i sadašnjosti koje se odnose na Hrvate iz Boke kotorske odnosno s područja crnogorskog primorja. Ljetopis će izlaziti jednom na godinu, a prvi broj izići će iz tiska u listopadu.

PROGRAMSKA OPREDJELJENJA

Hrvati u Crnoj Gori, osobito u Boki kotorskoj, gdje ih živi najveći broj, dali su znatan doprinos općem razvoju u raznim područjima ljudskih aktivnosti, poštujući načela nacionalne, vjerske, duhovne i kulturne tolerancije. To potvrđuju brojne knjige, arhivski dokumenti, znanstvena istraživanja, književna, likovna i ostala djela kao i brojni spomenici materijalne kulture. Podatak da se na području Boke kotorske nalazi oko 40 % nepokretnog spomeničkog fonda Crne Gore i gotovo dvije trećine pokretnog, rječito govori o intenzivnim aktivnostima na ovim prostorima gdje su Hrvati bili autohtoni narod.

Veoma su vrijedni i sadržaji brojnih arhiva u kojima se čuvaju kilometri arhivske građe koja se odnosi na intenzivnu višestoljetnu uspješnu privrednu djelatnost, u mjestima gdje su živjeli Hrvati, u pomorstvu, indus-

Kotor – pogled na Gurdić iz 1905. godine

triji, zanatstvu, poljoprivredi, komunalijama. Pomoci Boke kotorske, već dvanaest stoljeća orijentirani na privređivanje na moru, znanja stečena u svijetu rado su praktično primjenjivali u svojoj sredini. Nastojali su podizanjem općeg

standarda poboljšavati životne uvjete, čiji su sastavni dio obrazovanje i kultura. U te svrhe ulagali su vrlo velika sredstva stečena plovidbom svjetskim morima.

Kao rezultat takvog opredjeljenja izgrađeni su moć-

ni bedemi, utvrđenja, deseci palača, crkava i ostalih objekata koji su u međuvremenu postali spomenici kulture trajne vrijednosti. Oni su potvrda marljivosti naših ljudi i njihove opredjeljenosti da zarađeno ulažu u objekte općeg stan-

Poštovani čitaocē,

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore počelo je pripreme za tiskanje prvog broja „BOKEŠKOG LJETOPIISA“ – publikacije iz kulture, znanosti, književnosti i umjetnosti, koji će izlaziti jednom na godinu, u rujnu ili listopadu.

Bilo bi nam drago da surađujete u našem ljetopisu i time pridoneseite njegovoj što boljoj kvaliteti. Želja nam je da u Bokeškom ljetopisu obrađujemo suvremene teme iz znanosti, umjetnosti, književnosti i kulture, osobito o kulturnim spomenicima i njihovoj sanaciji, najnovijim otkrićima... Objavit ćemo i radove iz drugih područja pod uvjetom da su znanstveno-povijesne vrijednosti i da se odnose na Hrvate iz Boke kotorske i s područja crnogorskog primorja.

Opseg priloga je 8 do 10 kartica, tj. 12 do 20 tisuća znakova. Uz priloge nam svakako pošaljite fotografije (u boji ili crno-bijele), crteže ili druge ilustracije kako bismo i njima obogatili naš i vaš ljetopis. Molimo Vas da dostavite sažetak priloga u 10-20 redaka radi prijevoda na engleski jezik.

Očekujući da ćete prihvatiti suradnju, molimo vas da svoj prilog najavite uredniku Tomislavu Grgureviću na telefon +381 (0) 69 217 388 najkasnije do 10. travnja svake godine. Rok predaje rukopisa je 1. lipnja 2004.

Ujedno Vas molimo da nam napišete želite li da prilog bude objavljen u izvornom obliku ili na standardnom hrvatskom jeziku, tj. dopuštate li da ga lektoriramo.

darda i razvoj znanja, znajući da samo umni ljudi mogu zarađeno trošiti na najbolji način i istodobno sačuvati uspomenu na prošlo vrijeme. Posljednjih stoljeća veći broj Hrvata s ovih prostora u doktorskim disertacijama, stručnim raspravama, projektima i u ostalim znanstvenim priložima (esejima, književnim djelima, likovnoj umjetnosti te posebnim knjigama) ili u znanstvenim publikacijama (zbornicima i godišnjacima) bavio se raznim povijesnim i ostalim kulturnim i duhovnim temama. Njihova djela imaju trajnu umjetničku i znanstvenu vrijednost. Velik doprinos afirmaciji ukupnog hrvatskog stvaralaštva u Crnoj Gori, posebno u Boki Kotorskoj, dali su i pripadnici ostalih naroda s crnogorskih prostora na kojima žive Hrvati.

MOTIVI POKRETANJA BOKEŠKOG LJETOPISA

Knjige, monografije, zbornici, godišnjaci i ostale publikacije objavljene unatrag stotinjak godina nisu više, zbog objektivnih razloga, dostupne široj čitalačkoj publici koju zanimaju povijesni događaji. Na svu sreću, unatoč ratovima, potrebama i ostalim nepogodama, najveći broj tih dragocjenih radova sačuvan je u arhivima, bibliotekama, muzejima, crkvama, ali i privatnom vlasništvu u zemlji i inozemstvu. Stjecanjem okolnosti, to je neiz-

mjerno bogatstvo dostupno samo određenom broju ljudi, uglavnom onima koji se bave poviješću. Najveći broj Hrvata koji žive u Crnoj Gori, sada kao manjinski narod, i ostali zainteresirani, iz opravdanih razloga teško dolaze do mnogih djela neprolazne vrijednosti.

U Crnoj Gori djeluje niz Hrvata poznatih znanstvenih radnika, mislilaca, profesora, književnika, publicista, umjetnika. Njihovi radovi interesantni su širokom krugu čitalaca koji prate zbivanja u Crnoj Gori, među kojima su tisuće Bokelja koji su napustili ovaj kraj i žive diljem svijeta. Temama o povijesnim zbivanjima u Boki kotorskoj bave se ne samo afirmirani stručnjaci iz Hrvatske nego i drugih zemalja.

Smatramo da ćemo izdavanjem „Bokeškog ljetopisa“ – godišnjaka iz znanosti, kulture i umjetnosti, koji priprema Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uspjeti prenijeti dio onoga što je zapisano tijekom minulih vremena i predstaviti povijesna, kulturno-umjetnička i ostala ostvarenja Hrvata na prostorima Crne Gore, posebno Boke kotorske.

KONCEPCIJA LJETOPISA

Bokeški ljetopis izlazit će jednom na godinu, u listopadu, a imat će dvije cjeline. U prvom dijelu, koji će obuhvaćati 60 % prostora, objavljuvat će se radovi znanstvene i publicističke

vrijednosti iz područja kulture, pri čemu će prioritet imati teme o zaštiti i održavanju spomenika kulture, očuvanju prirodnih ljepota i graditeljskog naslijeđa. Uporazovat ćemo i na potrebu njihove valorizacije u turizmu i ostalim privrednim granama. Bavit ćemo se i dostignućima u književnosti, publicistici, tisku, slikarstvu, filmu i televiziji te ostalim područjima djelovanja. Cilj nam je da afirmiramo one kulturne vrijednosti kojima se obogaćuje stvaralaštvo i koje predstavljaju posebnu povijesnu ili kulturnu vrijednost. Stranice našeg godišnjaka bit će dostupne svim stvaraocima koji ispunjavaju uvjete predviđene našim programskim opredjeljenjima.

U drugom dijelu objavljuvat ćemo radove nekad poznatih povjesničara Hrvata iz Boke kotorske, autora mnogih vrijednih ostvarenja: članaka, osvrti, rasprava i drugih priloga o događajima starim tisuću pa i više godina. Bit će to naš skromni doprinos da se ne zaborave velikani naše prošlosti koji su i sami postali povijest. Sve njihove zapise objavljuvat ćemo u izvornom obliku, uz pokoju ilustraciju, a donosit ćemo i njihove biografije.

Autori poput biskupa Pavla Butorca, don Iva Stjepčevića, don Antona Miloševića, don Nika Lukovića, don Gracije Brajkovića, Antona Dabinovića, Vinka Đurovića i mnogi drugi stu-

diozno su se bavili prošlošću kraja u kojem su živjeli.

Mnogo toga što je tada stvoreno sada je višestruko zanimljivo čitalačkoj publici. Želja nam je da sačuvamo dobru, staru pisanu riječ i tako podsjetimo na minula vremena, dane, godine, stoljeća. Cilj nam je i da na taj način upoznamo javnost s našim korijenima na ovim prostorima i tako smanjimo mogućnost zlonamjernog izvrtnja povijesnih činjenica radi tendencioznih i kratkovidnih ciljeva.

Dakle, redakcija „Bokeškog ljetopisa“ – godišnjaka iz kulture, znanosti i umjetnosti Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore počinje pionirski pothvat, svjesna da se u radu mogu pojaviti razni previdi, propusti ili nesnalazjenja. Zato ćemo u našoj izdavačkoj politici poštovati sva dobronamjerna mišljenja, prijedloge i sugestije. Također želimo uspostaviti što bolji kontakt ne samo sa stručnjacima koji se, ne izravan ili neizravan način bave ovom vrstom posla, nego i sa čitateljima. Zato nam, molimo vas, pišite, predlažite...

Nadamo se da ćete, dragi naši prijatelji, dati svoj doprinos kako bi naš i vaš „Bokeški ljetopis“ dugo izlazio na zadovoljstvo ne samo Hrvata nego i svih dobronamjernih koji žive na ovim prostorima.

Tomislav Grgurević

Poštovani čitatelji,

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotora pokreće „BOKEŠKI LJETOPIS“ – zbornik radova iz kulture, književnosti, znanosti i umjetnosti. U njemu će se obrađivati zanimljive teme iz prošlosti i sadašnjosti koje se odnose na Hrvate iz Boke kotorske odnosno s područja crnogorskog primorja. Ljetopis će izlaziti jednom na godinu. Nadamo se da ćete financijski poduprijeti ovaj naš pothvat, a mi ćemo u svakom broju (prvi broj tiskat će se u listopadu) objaviti popis darovatelja i sponzora koji su omogućili izlaženje Bokeškog ljetopisa.

Broj našeg žiro-računa je 55700-675-8-8995, Hipotekarna banka Podgorica, Filijala Kotor.

Ako ste zainteresirani, možete objaviti i oglas na stranicama našeg ljetopisa. Cijena oglasa je sljedeća:

puna stranica 200 €
pola stranice 100 €
četvrtina stranice 50 €

Telefon za kontakt je +381 67 313 525, faks +381 82 325 807, e-mail: hgd-kotor@cg.yu

U nadi da ćete potpomoći izlaženje našeg i vašeg Bokeškog ljetopisa zahvaljujem vam u ime Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i uredništva Boke.

Republika Crna Gora pred usvajanjem Zakona o ostvarivanju sloboda i prava nacionalnih manjina

ZAKON ZA SVE KOJI ŽIVE U CRNOJ GORI

Rješavanje prava pripadnika nacionalnih manjina, poput procesa evropskih integracija, treba da predstavlja crnogorski nacionalni prioritet i konsenzus svih subjekata društva. Budućim Zakonom osim prava na slobodan izbor i korišćenje svog kolektivnog, ličnog i familijarnog imena i prava na osnivanje različitih institucija s ciljem očuvanja i razvoja sopstvenog identiteta, pripadnicima nacionalnih manjina biti će omogućena i službena upotreba jezika nacionalne manjine u jedinicima lokalne samouprave, te pravo na vaspitanje i obrazovanje na maternjem jeziku.

Sredinom 2003. godine Ministarstvo za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa formiralo je Komisiju za izradu Zakona o ostvarivanju prava i sloboda nacionalnih i etničkih manjina koja je generalno radila na temelju smjernica uže radne grupe. Učešće na izradi radnog teksta omogućeno je predstavnicima svih političkih partija zastupljenih u Skupštini RCG, stranaka koje okupljaju i zastupaju nacionalne manjine, kao i predstavnicima NVO sektora koje se bave i ljudskim pravima Roma. Predstavnici crnogorske opozicije nijesu uzeli učešća ali su u nekoliko navrata imali jako kvalitetnu i konstruktivnu participaciju prilikom održavanja okruglih stolova posvećenih ovoj temi.

Prvobitna ideja bila je da se donese Ustavni zakon o nacionalnim manjinama ali se objektivno postavilo pitanje mogućnosti njegovog usvajanja u parlamentu. Gotovo je jedinstven stav bio da ne treba više čekati sa usvajanjem zakona, što je bila i preporuka međunarodne zajednice, jer bi se to značajno odrazilo na primjenu standarda zaštite manjina i uopšte uživanja njihovih prava. Hrabri iznijeto stajalište gotovo svih političkih predstavnika da je poslije osnovnog, Ustava, ovo najvažniji zakon koji bi Crnu Goru trebalo demokratski da legitimise i uvede u red onih država koje se prepoznaju po poštovanju manjinskih prava i razvijanju mehanizama njihove zaštite.

Pomenuta uža radna grupa radi i na izradi kataloga propisa koji će se morati mijenjati ili dopuniti po usvajanju ovog zakona. Dilema da li će se ili neće drugi zakoni prilagoditi zakonu o nacionalnim manjinama u

međunarodne zajednice (Savjeta Evrope, OEBSa i kancelarije Visokog komesara za nacionalne manjine), čini se da su dodatni garant obezbjeđenja odgovornosti i povjerenja u donošenju, i promovisanju,

međunarodnim dokumentima. Bili smo jedinstveni u opredjeljenju da u zakonu ne treba nabrajati koje to manjine žive u Crnoj Gori smatrajući da svaki građanin ima pravo da slobodno iskaze svoju ukupnu pripadnost odnosno odluči o svom tretiranju kao pripadniku nacionalne manjine. Na to obavezuju ustavni i međunarodni dokumenti ali i zvanični rezultati popisa stanovništva koji su usmjerili jasan demokratski i razvojni put Crne Gore kao istinske građanske i multikulturalne zajednice. Ako oko ničeg drugog u parlamentu će se morati postići saglasnost oko izmjene preambule postojećeg Ustava koji RCG tretira „kao istorijsku težnju crnogorskog naroda“. Zakon će ostvariti primjenjivost na državnom i lokalnom nivou što znači da će gotovo sve etničke grupe koje žive u Crnoj Gori, uključujući Crnogorce i Srbe, biti u mogućnosti da sebe, zavisno od sredine, samoidentifikuju kao nacionalnu manjinu. Zbog toga treba jasno reći da ovo nije zakon za nacionalne manjine već za sve nas koji živimo u Crnoj Gori.

Protivni smo bili zalaganju da se vrši takozvana zakonska graduacija tretiranja nacionalnih manjina shodno kojem bi neke grupe imale priznat status nacionalne a neke status etničke manjine zbog činjenice da nemaju svoju maticu. Smatrao sam da bi to moglo proizvesti osjećaj diskriminacije i drugorazrednosti. Eksperti iz Venečijanske komisije imali su

Aleksandar-Saša Zeković

slučaju da on ima ustavni karakter ne bi postojala mada predstavnici vlade i vladajućih partija često iznose uvjerenja da u to ne treba sumnjati i da su i sami svjesni da bez toga brojna kvalitetna rješenja iz zakona ne bi postala operativna. Aktivno učešće predstav-

kvalitetom primjenjivog zakona.

Komisija je imala dilemu oko upotrebe termina nacionalna manjina, manjinski narod ili nacionalna zajednica. Međunarodni eksperti predložili su da se konsenzus postigne na nivou termina prisutnog u me-

sličan komentar tim prije što nema razlika u ostvarenju sloboda i prava između nacionalnih i etničkih manjina i založili se da naziv zakona bude jedinstven, jasan i nedvosmislen.

Zakon je dao i određenu definiciju nacionalne manjine, koja je političkim predstavnicima, uglavnom odgovala, a ona glasi „Nacionalna manjina u smislu ovog zakona je svaka grupa državljana Crne Gore brojčana manja od ostalog preovlađujućeg stanovništva i dio je matičnog naroda koji živi u drugoj državi, odnosno ima zajedničke, etničke, vjerske ili jezičke karakteristike, različite od ostalog stanovništva i motivisana je željom za iskazivanjem i očuvanjem nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta i istorijski je vezana za Republiku“. Predstavnici NVO i manjina na Komisiji su se zalagali da se izvrši zamjena pojma „državljanin“ pojmom „građanin“ imajući u vidu brojne probleme koje već godinama predstavnicima manjina imaju sa dobijanjem crnogorskog državljanstva. Sa tim i stajalištem da u primjeni zakona ne treba izuzeti izbjeglice korespondirala su i mišljenja eksperata angažovanih od strane Savjeta Evrope koji su smatrali da bi bilo nerazumno spriječiti izbjeglice koje sa domicilnim stanovništvom imaju istu etničku pripadnost, jezik ili vjeroispovijest da ostvare ona prava koja ne zavise od državljanstva i tradicionalnog prebivališta.

Na ekspertskom sastanku komisije uža radna grupa odustala je od odredbe kojom se u vanrednim okolnostima mogu suspendovati ili ograničiti prava nacionalnih manjina jer je to pitanje uređeno drugim ustavnim dokumentima.

Zakon će pripadnicima manjina dati pravo na slobodan izbor i korišćenje svog kolektivnog, ličnog i familijarnog imena kao i pravo na upisivanje tih imena u matične knjige i

lična dokumenta na svom jeziku kao i pravo na osnivanje različitih institucija sa ciljem očuvanja i razvoja svog identiteta, koje takođe imaju pravo na naziv i upis tog naziva na maternjem jeziku.

Posebna novina ovog zakona jeste omogućavanje službene upotrebe jezika nacionalne manjine u jedinicama lokalne samouprave. U opštinama, u kojima manjine tradicionalno žive, i čine najmanje 5 % ukupne strukture lokalnog stanovništva, u službenoj upotrebi će biti i jezik te nacionalne manjine.

Republika će na RTCG, kao javnom servisu, shodno odredbama, obezbijediti odgovarajući broj časova za emitovanje informativnog, kulturnog, obrazovnog, sportskog i zabavnog programa na jezicima nacionalnih manjina. Predložili smo da se definiše minimalni procenat, od 10 do 15 %, učešća sadržaja koji se odnose na manjine u ukupnom programu javnog servisa, kao i da se to rješenje odnosi i na lokalne servise. Upravo na prijedlog predstavnika NVO-a u zakonu bi se trebala naći odredba koja obavezuje državu da djela i dobra sačinjena na jezicima različitih etničkih grupa, postanu dostupna svima pomaganjem i razvitkom prevodjenja, nadsinhronizacije i titlovanih prevoda. Po našem mišljenju na taj način i kroz reemitovanje sadržaja drugih servisa značajno će se neutralisati eventualni nedostatak finansija.

Pripadnici nacionalnih manjina imajuće pravo na vaspitanje i obrazovanje na svom maternjem jeziku i na odgovarajuću zastupljenost svog jezika u obrazovanju. Predviđeno je da se nastava izvodi u cjelosti ili djelimično na jeziku nacionalne manjine mada bi bilo djelotvornije da se posebno u predškolskim ustanovama i osnovnim školama kao sredstvo komunikacije odnosno izvođenja nastavnog programa koristi jezik manjine pri čemu bi službeni

jezik bio redovan nastavni predmet, što zakon, naravno, ne dovodi u pitanje. Prema zakonu, učenici i studenti, koji ne pripadaju manjinama mogu da uče jezik nacionalne manjine sa kojom zajedno žive. Posebnim članom zakona predviđeno je da se odjeljenje sa nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine može osnovati i za manji broj učenika od broja utvrđenog za rad te ustanove.

Neophodno je zakon doraditi u pogledu stvaranja održivog obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina pri čemu je potrebno precizno definisati obavezu države da obezbijede odgovarajuću obuku kadra, bilo kroz osnivanje sopstvenih ustanova ili kroz osiguranje pristupa toj obuci u drugim državama, recimo kroz godišnje utvrđivanje potreba i dodjelu državnih stipendija.

Zakon predviđa da obrazovni i vaspitni rad u školskoj ustanovi ili posebnom odjeljenju sa nastavom na manjinskom jeziku mogu obavljati lica koja apsolutno vladaju jezikom i pismom te nacionalne manjine. Takođe, za direktora školske ustanove, čije je osnivač Republika ili opština, sa nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine može biti izabrano lice koje vlada jezikom manjine i koje dobije, prije izbora, saglasnost Vijeća te nacionalne manjine.

Okvirno ovim zakonom nacionalnim manjinama se obezbjeđuje pravo da obilježavaju značajne datume, događaje i ličnosti iz svoje tradicije i prošlosti kao i mogućnost države da uvede poreske, carinske i druge podsticajne mjere po pitanju prijema materijalne i finansijske pomoći iz inostranstva za nacionalne manjine.

Takođe, postoji obaveza države da posebnim izbornim zakonom, primjenom afirmativne akcije, utvrdi dodatni broj poslanika i odbornika za pripadnike nacionalnih manjina. Garantovani mandati određiće

se u skladu sa rezultatima posljednjeg popisa stanovništva. Pripadnici manjina prilikom glasanja imajuće mogućnost izbora između dviju lista, redovne i manjinske, pri čemu će ova druga biti rezervisana za nastup manjinskih političkih organizacija.

U opštinama u kojima među odbornicima nema pripadnika manjine koja u ukupnom lokalnom stanovništvu učestvuje sa manje od 5% ukupan broj odbornika povećaće se za jednog predstavnika manjine. Ova odredba koja treba biti razrađena kroz opštinske statute, podsticajno će djelovati na učešće u javnim poslovima onih grupa koje se u pojedinim opštinama prepoznaju kao brojno male manjine.

Zakon govori o odgovarajućoj (djelotvornije je, shodno Ustavu, reći proporcionalnoj) zastupljenosti manjina u javnim poslovima o čemu se staraju predsjednik Vlade i predsjednik Vrhovnog suda u saradnji i na prijedlog Vijeća nacionalne manjine.

Zakon na neki način poznaje i uvođenje tzv. manjinskog veta kojeg mogu uložiti poslanici ili odbornici izabrani sa manjinske liste, ukoliko smatraju da određena predložena odluka bitno zadire u interese te manjine (promjena etničke strukture stanovništva protivno volji lokalnog stanovništva, usvajanje nastavnih planova i programa bez saglasnosti Vijeća nacionalnih manjina i pitanja koja se tiču očuvanja jezičkog i kulturnog identiteta). Nakon toga na snazi je proces usaglašavanja stavova a odluka se može smatrati usvojenom samo ako je za nju glasala većina poslanika ili odbornika izabrana sa posebne manjinske liste. Ako se usaglašavanje stavova ne okonča uspjehom, prijedlog se povlači i na dnevni red se ne može postaviti do isteka roka od tri godine.

Zakon predviđa da manjine i njihovi pripadnici, u cilju unaprijeđenja prava i

sloboda, mogu osnovati Vijeće nacionalne manjine koje zastupa i predstavlja nacionalnu manjinu i njene pripadnike, daje prijedloge, mišljenja i saglasnost kojima se uređuju područja od životnog interesa za nacionalne manjine, učestvuje u planiranju i osnivanju vaspitno-obrazovnih ustanova i pripremi obrazovnih programa te podnosi inicijative za izmjenu propisa kao i inicijative kod Ustavnog suda i Zaštitnika ljudskih prava. Postoje dvije mogućnosti izbora članova Vijeća. To su neposredni izbori, čemu sam lično bliži, zbog mogućih manipulacija dok je alternativa da Vijeće većinski čine poslanici odnosno odbornici izabrani sa tzv. manjinske liste, dok ostatak čine predstavnici nevladinih i drugih organizacija, pri čemu je, i pored insistiranja, izbjegnuto da se precizira jasan kriterijum i procedura imenovanja.

Predviđeno je da Skupština Crne Gore osnuje Fond za nacionalne manjine radi pružanja podrške očuvanju i razvoju sveukupnog identiteta koji će sredstva crpiti iz državnog budžeta. Mislim da treba zakonom definisati koji je to iznos sredstava (naš prijedlog je bio 1% Budžeta Republike).

Komisija bi trebala, nakon dobijanja zvanične ekspertize Savjeta Evrope, održati sastanak i određene odredbe, nadam se, učini pravičnijim i djelotvornijim. Nakon toga tekst ide na Vladu koju već sada treba podstaći da se u daljoj finalizaciji zakona ne oduzta od kvalitetnih rješenja, nakon čega prije parlamenta, slijedi široka javna diskusija koja će sigurno doprinijeti unaprijeđenju sadržaja. Primjena zakona mogla bi da naiđe na opstrukciju i otpor te i u tom pogledu je neophodno angažovanje civilnog društva, posebno medija, u promovisanju novih standarda.

Aleksandar-Saša Zeković

(Autor je istraživač kršenja ljudskih prava i član Komisije za izradu zakona)

Hrvatska građanska inicijativa postigla velik uspjeh na izvanrednim lokalnim izborima u Tivtu

OJAČANA PRESUDNA FUNKCIJA HGI-A U SKUPŠTINI OPĆINE TIVAT

Jedina hrvatska politička stranka u Crnoj Gori – Hrvatska građanska inicijativa postigla je velik uspjeh na izvanrednim lokalnim izborima za vijećnike u Skupštini općine Tivat održanim 18. travnja. Od ukupno 32 odbornička mjesta, HGI je u novom sazivu tivatskog parlamenta osvojio 6 mandata što mu, imajući u vidu odnos snaga u Skupštini, osigurava presudnu ulogu. Istu poziciju HGI je, uz osvojena 4 vijećnička mjesta, imao i u

krugu izašlo njih 6.067 ili 57,8 %, a petnaest dana poslije između dvojice kandidata koji su prošli u drugi krug, gradonačelnika je biralo 6.035 Tivćana.

Valja napomenuti da je u drugom krugu gradonačelničkih izbora 2. svibnja pobijedio kandidat koalicije DPS–SDP–DPZSCG **Dragan Kankaraš**, za koga se izjasnilo 3.158 građana (54,14 %), među kojima je evidentno bilo i dosta glasača HGI-a. Kankarašev protukandidat **Ljubomir**

ska stranka s 412 glasova (7 %), NS s 341 glasom (5,82 %) i Srpska radikalna stranka za koju su glasovalo 184 građana (3,12 %). Lista grupe građana pod imenom „Nezavisni kandidat mr. Radoš Gospić“ koja je dobila 83 glasa (1,42 %) i lista Narodne socijalističke stranke za koju su se opredijelila 32 Tivćana (0,55 %) nisu prošle izborni cenzus novi koji prema odredbama članka 94. Zakona o izboru odbornika i poslanika iznosi 182,01

Šetaliste Pine u Tivtu

prošlom sastavu Skupštine općine Tivat, ali je još bolji rezultat jedine hrvatske stranke 18. travnja omogućio HGI-u da ojača i učvrsti svoju odlučujuću ulogu na političkoj sceni Tivta.

Inače, izborni cenzus za ulazak u novi saziv Skupštine općine Tivat 18. travnja ispunilo je čak 10 stranaka, ali nijedna, kao ni dvije vodeće koalicije, nemaju potrebnu većinu za samostalno formiranje lokalne vlasti.

Od ukupno 10.495 upisanih birača, u Tivtu je na lokalne izbore u prvom

Samardžić morao se zadovoljiti drugim mjestom uz osvojenih 2.679 glasova (45,86%).

Na izborima za odbornike 201 glasački listić proglašen je nevrijedećim, a najviše glasova, 1.962, dobila je lista koalicije „DPS–SDP–DPZSCG – za evropski Tivat“ (33,48 %). Koalicija „Mi možemo Tivat hoće SNP–SNS“ druga je s 1.349 glasova (22,98 %), a HGI treći s 1045 glasova (17,83 %). Potom slijedi lista „LSCG – tivatski liberali, nego što“ s 458 glasova (7,81 %), Demokratska srp-

glas. Primjenom d’Ontova količnika, koalicija DPS–SDP–DPZSCG dobila je 11 odborničkih mandata, koalicija SNP–SNS 8, HGI 6, po dva mandata imat će LSCG, DSS i NS, a u parlament je s jednim odbornikom ušao i SRS.

„Izuzetno smo zadovoljni postignutim rezultatom koji je demantirao sve one koji su sumnjali u našu snagu nakon raskida koalicije s DPS-om i SDP-om. Pokazali smo da je HGI još bolji i uspješniji i svi u Tivtu moraju biti svjesni naše snage i ozbiljnosti kao nezaobi-

laznog činioca na političkoj sceni naše općine“, bila je prva reakcija predsjednika HGI-a dr. **Dalibora Burića** nakon što su priopćeni rezultati izbora.

Presudna uloga HGI-a oličena u više od tisuću hrvatskih glasova, koji su potvrdili stabilnost njegova biračkog tijela, nekoliko dana nakon prvog kruga izbora u posjet čelnicima te stranke dovela je prvake dvaju suprotstavljenih političkih blokova na crnogorskoj političkoj sceni koji su tom prigodom zatražili potporu HGI-a svojim kandidatima Kankarašu i Samardžiću u drugom izbornom krugu. Odgovor na koji su naišli predsjednik SNP-a **Predrag Bulatović** i predsjednik Izvršnog odbora DPS-a **Miodrag Radunović** teško da ih je zadovoljio jer je HGI odlučio ostati neutralan:

„Sugovornicima smo ponovili naš već poznati stav, a to je da HGI neće pozivati svoje birače da u drugom krugu glasuju za nekoga od dvojice kandidata za gradonačelnika. Našim glasačima i simpatizerima prepuštamo da sami odluče hoće li ili ne, odnosno za koga će glasovati, vodeći računa o izbornim programima gospode Kankaraša i Samardžića i cijeneći njihov dosadašnji rad u javnom životu Tivta“, izjavio je nakon odvojenih susreta s Bulatovićem i Radunovićem glasnogovornik HGI-a **Josip-Braco Nikolić**.

Jedina hrvatska stranka također je odlučila da neće ulaziti u poslijebirne koalicijske sa drugim partijama u Skupštini općine Tivat, procijenivši da će tako imati najviše manevarskog prostora za djelovanje na ostvarenju svojih programskih ciljeva. Dok nastaje ovaj tekst, još nije poznato tko će u Tivtu činiti novu vladajuću većinu i gotovo je sigurno da će DPS, SDP i DPZSCG morati formirati manjinsku vlast.

„Mi smo otvoreni za razgovor sa svima, ali u ovom trenutku ne znamo kako će stvari dalje teći i hoće li DPS i SDP doći k nama da

traže većinu, ili će to učiniti negdje drugdje. Središnji odbor HGI-a donio je odluku da ne ulazimo u koaliciju i mi ćemo biti spremni da podržimo manjinsku lokalnu vlast, naravno uz zadovoljenje nekih naših apetita i programskih očekivanja. Gradonačelnik i nje-

DPZSCG da više neće surađivati s nacionalnim strankama kakav je i HGI.

Burić time uzvraća na „otrovne strelice“ koje su tijekom predizborne kampanje prema njegovoj stranici nerijetko odapinjali pojedini prvaci SDP-a i DPZSCG-a, označujući HGI

su također „između redaka“ tivatskim Hrvatima upućene poruke koga bi trebalo podržati na izborima, nije dala puno efekta. Dosadašnja vladajuća koalicija DPS–SDP–DPZSCG u Tivtu je 18. travnja dobila oko 20 % manje glasova što je rezultiralo i gubitkom

ŠETNJA POLITIČARA PINAMA NA IZBORNI DAN

Izborni dan 18. travnja u Tivtu imao je i obilježje općeg sabora velikog broja vodećih crnogorskih političara – već od ranih jutarnjih sati, neposredno nakon što su otvorena birališta, riva Pine i ulice u središtu grada prosto su vrvjele od poznatih lica – vođa i raznih visokih funkcionara crnogorskih stranaka. Iako se radi o jednoj od najmanjih općina u Crnoj Gori, izvanredni lokalni izbori u Tivtu prvo su odmjeraivanje političkih snaga na biralištima nakon više od godinu i pol dana pa su im partijski vođe svojom nazočnošću u Tivtu htjeli naglasiti značenje i ohrabriti svoje simpatizere, ali i „između redaka“ konkurenciji uputiti poruke. Najdalje je u tome otišao SDP-ov vođa i predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić**. Ležerno odjeven šetao se 18. travnja popodne tivatskom rivom, uživajući u toplom vremenu i društvu dopredsjednika SDP-a **Ivana Brajovića**, šefa izbornog stožera te partije **Dragana Ivančevića** i lokalnih vođa SDP-a **Krste** i **Ranka Boškovića**, a priključio im se i njihov koalicijski partner, predsjednik Demokratskog pokreta za samostalnu Crnu Goru **Rade Kuševića**. Na šetnju rivom odlučili su se i visoki funkcionari NS-a **Savo Đurđević** i **Savo Marković**, a Tivćani koji su tog dana uživali na terasama kafića na Pinama mogli su vidjeti i portparola NS-a **Budimira Dubaka** u društvu kandidata te stranke za tivatskog gradonačelnika **Veseline Kovačevića**, dok je nešto kasnije stigao i šef izbornog štaba NS-a **Predrag Popović**. Na terasi hotela „Pine“ kavu je pio i predsjednik SNS-a **Andrija Mandić** u pratnji lokalnih čelnika te stranke, dok se njegov stranački kolega **Želimir Nikčević** šetao obalom u ženskom društvu. Boje LSCG-a na Pinama na izborni dan „branio“ je bivši vođa te stranke **Slavko Perović**, a potpredsjednik DSS-a dr. **Ranko Kadić** predvodio je čelnike te stranke koja je u Tivtu prvi put izašla na birališta u Crnoj Gori. Iz kafića su povremeno stanje na terenu budnim okom motrili lokalni SNP-ovci predvođeni šefom izbornog štaba **Momčilom Vučetićem** i visokim funkcionarom najjače opozicijske stranke **Nevenom Gošovićem**, a poslije se pojavio i potpredsjednik SNP-a **Zoran Žižić**.

Nazočnost velikog broja vodećih crnogorskih „predstavnik naroda“ očito nije mnogo impresionirala stanovnike najmanje bokeljske općine koji su to uglavnom komentirali:

„Kad bi ovom gradu političari prije i poslije izbora posvećivali samo deset posto pažnje kojom nas 'časte' na izborni dan, gdje bi nam samo bio kraj!“

Osim „gostiju“ sa strane, budući da im je Tivat središte partije, neizbježni na rivi bili i čelnici HGI-a **Dalibor Burić** i **Anton Petković**, a najviše pažnje političara ali i javnosti privuklo je društvo s kojim se Pinama 18. travnja u popodnevnim satima prošetao aktualni gradonačelnik i šef lokalnog DPS-a **Zoran Radović**. Naime, na opću konsternaciju političkih konkurenata, Radović se oko podne na rivi pojavio u pratnji američkog konzula u Crnoj Gori **Hojt Brajan Jia** koji se u Tivtu zadržao nekoliko sati.

Zbog dolaska američkog konzula koji je s tivatskim gradonačelnikom sjeo i u jedan od kafića na Pinama prosvjedovale su oporbene partije NS i LSCG, obavještavajući o tome domaće i strane promatrače koji su pratili izbore, ističući da se radi o nedopustivom demonstriranju potpore jednoj od strana na izborima. Sam gradonačelnik Radović rekao je novinarima da takve ocjene nisu osnovane jer se radi o privatnom posjetu Tivtu američkog diplomata. Konzul Ji je u neformalnom razgovoru s novinarima rekao da je u Tivtu privatno i da njegov dolazak nema nikakve veze s izborima, koje nije želio komentirati.

U Centru za monitoring izbora, koji je obaviješten o dolasku američkog diplomata i njegovu druženju s gradonačelnikom Radovićem, konstatirano je da taj događaj nije izravno kršenje izbornih pravila, „ali svakako nije ni nešto što bi mogli pozitivno okarakterizirati“.

gov tim potporu naših odbornika morat će osigurati argumentima na konkretnim stvarima od programskog značenja i interesa za sve građane Tivta“, rekao je predsjednik HGI-a dr. Dalibor Burić. Pritom je dodao da u svemu tome otežavajuća okolnost mogu biti ranije poruke nekih čelnika koalicije DPS–SDP–

čak i terminom „*novokomponovani nacionalisti*“. Interesantno je, međutim, da takva taktika, kombinirana s napadima dan-dva prije obaju izbornih krugova, i na sva zvona razvikanim susretima crnogorskog predsjednika **Filipa Vujanovića** i šefa Parlamenta **Ranka Krivokapića** s čelnicima Hrvatske u Zagrebu odakle

dvaju odbornička mjesta u odnosu na prethodni saziv. S druge strane, HGI je dobio više glasova i fiktivni DPS-u i SDP-u „oteo“ dva odbornička mandata, čime je pokazao da je veoma ozbiljna stranka na koju moraju računati svi sudionici tivatske političke scene.

Siniša Luković

Povodom akcije Hrvatske da osnuje isključivu privrednu zonu u Jadranskom moru

BEZ ŠTETNIH POSLJEDICA ZA CRNU GORU

Osnivanje isključive privredne zone određeno je pozitivnim međunarodnim propisima i Konvencijom o pravu mora OUN-a. U toj zoni država ima suverena prava radi istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim i neživim prirodnim bogatstvima. U Crnoj Gori se ocjenjuje da Hrvatska zona isključivih prava neće štetiti Crnoj Gori da ostvari ista prava u dijelu akvatorija u blizini svojih obala. Da bi se utvrdile granice i obveze koje iz toga proistječu, potrebno je utvrditi morsku granicu između Crne Gore i Hrvatske.

Tijekom prošle i u prvim mjesecima ove godine došlo je do bitnog pogoršanja odnosa između Hrvatske i Slovenije zbog namjera Hrvatske da u Jadranskom moru proglasi isključivu privrednu zonu specijalnih prava. Slovenci, zbog toga što bi time bila ugrožena njihova prava, prosvjeduju i ističu da za to ne postoje zakonske osnove u međunarod-

ćim normativnim aktima OUN-a.

Treba imati na umu da je osnivanje isključivih privrednih zona u moru stvar država koje ispunjavaju odgovarajuće uvjete i na to, s pravnog aspekta, ne mogu utjecati susjedi čiji je akvatorij zajednički.

U isključivoj privrednoj zoni u moru, pomorska država ima suverena prava radi istraživanja i iskorišta-

Pri tome valja imati na umu da druge države u isključivoj privrednoj zoni i moru uživaju, sukladno međunarodno ratificiranim propisima pravo slobodne plovidbe, prelijetanja i polaganja podmorskih kabela i cjevovoda, određenih za otvoreno more i druge međunarodno dozvoljene upotrebe mora, koje se tiču navedenih sloboda. Širina isključive privredne zone u

mora, ta isključiva privredna zona neće negativno utjecati na teritorijalno more Crne Gore, jer se osniva u predviđenom dijelu mora, a to znači izvan teritorijalnog mora Hrvatske, ali uz njega.

Istina, prije ovoga moraju se utvrditi granice na moru između susjednih država čije su obale suprotne ili se dodiruju. To se razgraničenje utvrđuje sporazumom u

Tjesnac Verige u Bokotorskom zaljevu

nim pravnim normama. Uz to dodaju da će se to štetno odraziti i na odnose između susjednih država, Hrvatske i Crne Gore, u južnom dijelu Jadranskog mora.

Međutim, ako je suditi po osnovnom dokumentu kojim se reguliraju odnosi među državama na morima, Konvenciji UN-a o pravu mora, međunarodno pravno je definirano da je isključiva privredna zona područje mora koje se nalazi izvan teritorijalnog mora i uz njega, podvrgnuto posebnom pravnom režimu, na osnovi kojeg su prava i jurisdikcija pomorske države i prava i slobode drugih država uređeni odgovaraju-

vanja, očuvanja i gospodarenja živim i neživim prirodnim bogatstvima vode nad morskim dnom i morskog dna i u pogledu drugih djelatnosti. To se čini radi odgovarajućih istraživanja ekonomske prirode i isključivog iskorištavanja privredne zone u moru, kao što su proizvodnja energije korištenjem vode, struja i vjetra. Pomorska država, prema međunarodnim pravnim dokumentima također ima jurisdikciju za podizanje umjetnih otoka na moru, instaliranih uređaja i naprava, znanstveno istraživanje mora, zaštitu i očuvanje morske okoline i druga prava i dužnosti.

moru ne smije se protezati izvan 200 Nm od polaznih linija od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora.

U vezi s sadašnjim sporom i pogoršanjem odnosa između Hrvatske i Slovenije, zbog toga što Hrvatska želi da ima isključivu privrednu zonu u Jadranu, u Crnoj Gori vlada mišljenje da to ne bi trebalo izazivati zabrinutost u Crnoj Gori te da neke izjave koje dolaze iz Slovenije da će biti oštećena i Crna Gora nemaju realno uporište.

U Crnoj Gori pravni stručnjaci za međunarodno pomorsko pravo smatraju da, primijene li se propisi Konvencije UN-a o pravu

skladu s međunarodnim pravom, koji je napravljen u skladu sa Statutom Međunarodnog suda, radi postizanja pravednog rješenja.

Pravno bi moglo doći do problema u odnosima između Hrvatske i Crne Gore samo zbog toga što između njih još uvijek nisu utvrđene međunarodne granice na moru. Međutim, s obzirom na to da se odnosi između dvije države razvijaju u pozitivnom smjeru, uz obstrano izraženo uvjerenje da je to od velike koristi za zemlje susjede, ne bi trebalo očekivati bilo kakve sporove. Tim prije što su posljednjih godina uspješno riješeni bitni problemi.

Akcija Bokeljskog centra za toleranciju

BOKELJI (NE) ZASLUŽUJU REGIJU

Bokeljski centar za toleranciju, u suradnji s više nevladinih organizacija predlaže da se osnuje međuopćinska zajednica pod nazivom Boka. Svako povezivanje i udruživanje radi povećanja efikasnosti rada u svim područjima zaslužuje pažljivo razmatranje, međutim, to ne smije biti kampanja već se mora prije svega misliti na zajedničko djelovanje u raznim privrednim i ostalim područjima. Posljednjih godina, bez objektivnih razloga, prestale su raditi i neke zajedničke ustanove za Boku kotorsku.

Boka kotorska sada je podijeljena. Općine Budva, Tivat, Kotor i Herceg-Novi znaju točno dokle dopiru njihove granice, a kada je riječ o općini Budva jedni je smatraju dijelom Boke kotorske, što je stvarno i bila sve do 1945. godine, odnosno 150 godina, dok drugi smatraju da s obzirom na to da njezine obale ne zapljuskuje bokeljsko more ne može pripadati ovoj regiji. Bokelji ne samo da su podijeljeni općinskim granicama nego su u njima na vlasti razne partije koje, rukovodene stranačkom neobjektivnošću i borbom za vlast, nastoje da se što bolje i efikasnije zatvore „u svoje granice“ i to u vrijeme kada u okruženju jačaju integrativni čimbenici.

Takvo ponašanje podupiru i vlasti Republike Crne Gore. Praksa pokazuje da dezintegracija doživljava priznanje umjesto kritiku. To je i razumljivo. Crnogorska vlast stalno se plašila, u prošlosti a i sada sve čini kako Bokelji ne bi tražili neka posebna prava: autonomiju, ili možda čak i nešto više od toga. To je realno opravdan strah od koga svi imaju štete, a nitko koristi.

Objektivno, Boka kotorska je dio Crne Gore i svako djelovanje s ciljem da postane „autonomna regija“ ili čak „republika“ lišeno je svake realne osnove. Ne treba zbog toga gledati na sve dobronamjerne pokušaje da se unaprijedi suradnja među općinama Herceg-Novog, Tivta, Kotora i eventualno Budve kao pokušaj „zabijanja noža u leđa“ sa-

dašnjem teritorijalnom integritetu Crne Gore.

Prije 30-tak godina žitelji Boke kotorske, odnosno općine ove regije imale su zajedničku banku, prometno poduzeće, sud, bolnicu, kulturne programe tijekom ljeta, novine, lučku kapetaniju i mnogo drugoga.

ranju dijela kulturnih programa što bi stajalo znatno manje novca.

Inicijativa Bokeljskog centra za toleranciju dobro je došla da se još jedanput pokrenu aktivnosti na integraciji bokeljskih općina u raznim sferama djelovanja, a u sklopu bokeljske regije.

ljima nekoliko više ili manje. Njihove aktivnosti bile su samostalne, u sklopu raspoloživih sredstava, a bila su ujedinjena radi zajedničkog djelovanja u jednom kotaru. Dakle, zajedničke vlasti, u čitavom tom razdoblju, uglavnom su se bavile poslovima koji su bili u zajedničkom interesu. Poslije, potpuno svjesnom politikom, donesene su odluke kojima je cilj da se Boka kotorska što bolje podijeli, prije svega da se ne bi moglo djelovati integrativno ne zbog realizacije nekakvih političkih ciljeva već zbog ekonomske koristi. Sadašnje stanje potvrđuje da se u tome uspjelo.

Bokeljski centar za toleranciju uz potporu više nevladinih organizacija, bacio je rukavicu u lice općinskim vlastima u bokeljskim općinama. Sada su na potezu moćne i politički ostrašćene općinske vlasti. Na njima je da prihvate izazov ili da ga odbiju. Treba očekivati, s obzirom na stanje, da će se sve učiniti da se sačuva status quo.

Ovu akciju njezini pokretači trebaju usmjeriti prema osiguravanju suradnje u interesu stanovnika koji žive na obalama bokeljskog mora, a ne prema tome da koje će se carstvo opredijeliti. Boka treba ostati zajednička jer njezini stanovnici žive na zajedničkom bokeljskom moru koje je integrirano u Sredozemno more, na obodima planina čiji su vrhovi u Crnoj Gori i na putovima morskim i cestovnim koji vode do bilo koje točke na Zemljinjnoj kugli.

T. Grgurević

Pogled na Kotor sa utvrde Sveti Ivan

Danas umjesto jednog postoje dva prometna poduzeća, dva općinska suda, dvije bolnice, list „Boka“ prestao je izlaziti, istina dijelom i zbog neodgovornog ponašanja zaposlenih u njemu. Tijekom ljeta nema suradnje kulturnih institucija na zajedničkom organizi-

To nikako ne znači da se, umjesto tri ili četiri, treba osnovati jedna općina.

U doba Austro-Ugarske, Kraljevine Jugoslavije, okupacije od 1941. do 1944., i u prvim poslijeratnim godinama, na području Boke kotorske djelovalo je 14 općina, u nekim razdob-

Upoznajmo Hrvatsku (3)

ZAKON O HRVATSKOM DRŽAVLJANSTVU

Na zahtjev mnogobrojnih čitatelja objavljujemo dopunjen i prečišćen tekst Zakona o hrvatskom državljanstvu, sa unesenim izmjenama i dopunama po Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskom državljanstvu i Odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-I-206/1992

I. OPĆE ODREDBE*Članak 1.*

Ovim zakonom uređuje se hrvatsko državljanstvo, pretpostavke za njegovo stjecanje i prestanak.

Članak 2.

Državljanin Republike Hrvatske koji ima i strano državljanstvo, smatra se pred tijelima državne vlasti Republike Hrvatske isključivo hrvatskim državljaninom.

II. STJECANJE DRŽAVLJANSTVA*Članak 3.*

Hrvatsko državljanstvo stječe se:

1. podrijetlom;
2. rođenjem na teritoriju Republike Hrvatske;
3. prirođenjem;
4. po međunarodnim ugovorima.

Članak 4.

Podrijetlom stječe hrvatsko državljanstvo dijete;

1. čija su oba roditelja u trenutku njegova rođenja hrvatski državljani;
2. čiji je jedan od roditelja u trenutku rođenja djeteta hrvatski državljanin, a dijete je rođeno u Republici Hrvatskoj;
3. čiji je jedan od roditelja u trenutku rođenja djeteta hrvatski državljanin, drugi bez državljanstva, ili nepoznatog državljanstva a dijete rođeno u inozemstvu.

Podrijetlom stječe hrvatsko državljanstvo i dijete stranog državljanstva ili bez državljanstva ako su ga prema odredbama posebnog zakona usvojili hrvatski državljani sa srodničkim učinkom, Takvo se dijete smatra hrvatskim državljaninom od trenutka rođenja.

Članak 5.

Podrijetlom stječe hrvatsko državljanstvo dijete rođeno u inozemstvu, čiji je jedan roditelj u trenutku njegova rođenja hrvatski državljanin ako do navršene 18 godine života bude prijavljeno radi upisa kao hrvatski državljanin kod nadležnog tijela Republike Hrvatske u inozemstvu ili u Republici Hrvatskoj ili senastani u republici Hrvatskoj.

Dijete, rođeno u inozemstvu, čiji je jedan roditelj u trenutku njegovog rođenja hrvatski državljanin, a ne udovoljava jednoj od pretpostavki iz stavka 1. ovoga članka, stječe hrvatsko državljanstvo ako bi ostalo bez državljanstva.

Dijete, koje stječe hrvatsko državljanstvo prema stavku 1. ili 2. ovoga članka, smatra se hrvatskim državljaninom od trenutka rođenja.

Članak 6.

Podrijetlom stječe hrvatsko državljanstvo dijete koje je rođeno u inozemstvu a nema prijavljeno prebivalište i ne živi u Republici Hrvatskoj, ako jedan od roditelja koji je hrvatski državljanin da pisanu izjavu da se dijete smatra hrvatskim državljaninom a drugi roditelj je stranog državljanstva ali ne one države u kojoj je dijete rođeno, i ne protivi se takvoj izjavi. Takvo se dijete smatra hrvatskim državljaninom od trenutka rođenja.

Članak 7.

Hrvatsko državljanstvo stječe dijete koje je rođeno ili nađeno na području Republike Hrvatske, ako su mu oba roditelja nepoznata ili su nepoznatog državljanstva ili su bez državljanstva. Djetetu će prestati hrvatsko državljanstvo ako se do navršene 14. godine njegova života utvrdi da su mu oba roditelja strani državljani.

Članak 8.

Prirođenjem može steći hrvatsko državljanstvo stranac koji je podnio zahtjev za primanje u hrvatsko državljanstvo ako udovoljava ovim pretpostavkama:

1. da je navršio 18 godina života te da mu nije oduzeta poslovna sposobnost;
2. da ima otpust iz stranog državljanstva ili da podnese dokaz da će otpust dobiti ako bude primljen u hrvatsko državljanstvo;
3. da je do podnošenja zahtjeva imao prijavljen boravak najmanje pet godina neprekidno na teritoriju Republike Hrvatske;
4. da poznaje hrvatski jezik i latinično pismo;
5. Da se iz njegovog ponašanja može zaključiti da poštuje pravni poredak i običaje u Republici Hrvatskoj i da prihvaća hrvatsku kulturu.

Smatrat će se da je udovoljeno pretpostavci iz točke 2. stavka 1. ovog članka, ako je zahtjev podnijela osoba koja je bez državljanstva ili koja će ga prema zakonu zemlje čiji je državljanin izgubiti samim prirođenjem.

Ako strana država ne dopušta otpust ili za otpust postavlja pretpostavke kojima se može udovoljiti, dovoljna je izjava osobe koja je podnijela zahtjev da se pod pretpostavkom stjecanja hrvatskog državljanstva odriče stranog državljanstva.

Članak 8a.

Strancu koji je podnio zahtjev za primitak u hrvatsko državljanstvo, a u trenutku podnošenja zahtjeva nema otpust iz stranog državljanstva ili nema dokaz da će otpust dobiti ako bude primljen u hrvatsko državljanstvo, može se izdati zajamčenje primitka u hrvatsko državljanstvo ako udovoljava ostalim pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. ovoga zakona.

Zajamčenje se izdaje s rokom važenja od dvije godine.

Članak 9.

Osoba koja je rođena na teritoriju Republike Hrvatske može steći hrvatsko državljanstvo iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točkama 1, 2. i 4. ovoga zakona.

Članak 10.

Stranac koji je u braku s hrvatskim državljaninom i kojem je odobreno trajno nastanjenje na području Republike Hrvatske, može prirođenjem steći hrvatsko državljanstvo iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točkama 1-4. ovog zakona.

Članak 11.

Iseljenik kao i njegovi potomci mogu prirođenjem steći hrvatsko državljanstvo iako ne udovoljavaju pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točkama 1-4. ovog zakona.

Stranac koji je u braku s iseljenikom koji je stekao hrvatsko državljanstvo u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka može steći hrvatsko državljanstvo, iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točaka 1–4. ovoga zakona.

U smislu stavka 1. ovoga članka, iseljenik je osoba koja se iselila iz Hrvatske u namjeri da u inozemstvu stalno živi.

Članak 12.

Stranac čije bi primanje u hrvatsko državljanstvo predstavljalo interes za Republiku Hrvatsku, može prirodjenjem steći hrvatsko državljanstvo iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točaka 1–4. ovoga zakona.

Hrvatsko državljanstvo može steći i bračni drug osobe iz stavka 1. ovoga članka koja je stekla hrvatsko državljanstvo, iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točaka 1–4. ovoga zakona.

Nadležno ministarstvo daje mišljenje o postojanju interesa za primitak u hrvatsko državljanstvo strancu iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 13.

Prirođenjem stječe hrvatsko državljanstvo maloljetno dijete.

1. ako oba roditelja stječu državljanstvo prirodjenjem, ili

2. ako prirodjenjem stječe državljanstvo samo jedan od roditelja, a dijete živi u Republici Hrvatskoj, ili

3. ako prirodjenjem stječe državljanstvo samo jedan od roditelja, drugi bez državljanstva ili nepoznatog državljanstva, a dijete živi u inozemstvu.

U smislu odredbe stavka 1. ovoga članka, prirodjenjem stječe državljanstvo i maloljetno dijete osobe iz članka 9. ovog zakona.

Članak 14.

Maloljetno dijete stranog državljanina ili bez državljanstva, koje je hrvatski državljanin usvojio s roditeljskim učinkom stječe hrvatsko državljanstvo na zahtjev usvojitelja, iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1. točaka 1–4. ovoga zakona.

Članak 15.

Hrvatski državljanin koji je tražio i ishodio otpust iz hrvatskog državljanstva radi stjecanja kojeg stranog državljanstva, što mu je kao pretpostavka za obavljanje nekog poziva ili djelatnosti postavila strana država u kojoj ima prebivalište, može ponovo steći hrvatsko državljanstvo iako ne udovoljava pretpostavkama iz članka 8. stavka 1, točaka 1–4. ovoga zakona.

Članak 16.

Pripadnik hrvatskog naroda koji nema prebivalište u republici Hrvatskoj, može steći hrvatsko državljanstvo ako udovoljava pretpostavkama iz članka 8, stavka 1 točaka 4. i 5. ovoga zakona i daje pisanu izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom.

Izjava iz stavka 1. ovoga članka se predaje nadležnom tijelu ili diplomatskom ili konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske u inozemstvu.

IV. POSTUPOVNE ODREDBE

Članak 24.

Zahtjev za stjecanje ili za prestanak državljanstva podnosi se policijskoj upravi odnosno policijskoj stanici.

Zahtjev za stjecanje ili prestanak državljanstva može se podnijeti i putem diplomatskog ili konzularnog predstavništva Republike Hrvatske u inozemstvu.

Za maloljetno dijete roditelj podnosi zahtjev za stjecanje državljanstva, odnosno daje pisanu izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom.

Za stjecanje ili za prestanak državljanstva potreban je pristanak djeteta starijeg od 14 godina.

Članak 24a.

Prirođenjem hrvatsko državljanstvo stječe se danom uručenja rješenja o primitku u hrvatsko državljanstvo.

Hrvatsko državljanstvo stečeno na temelju dane izjave stječe se danom davanja izjave.

Otpustom hrvatsko državljanstvo prestaje danom uručenja rješenja o otpustu iz hrvatskog državljanstva.

Odricanjem hrvatskog državljanstva prestaje danom davanja izjave o odricanju hrvatskog državljanstva.

Članak 25.

Poslove državljanstva obavlja Ministarstvo unutarnjih poslova, a rješenje o stjecanju i prestanku državljanstva donosi ministar unutrašnjih poslova.

Članak 26.

Ministarstvo unutarnjih poslova odbit će zahtjev za stjecanje ili prestanak državljanstva ako nisu ispunjene pretpostavke, osim ako je to ovim zakonom drugačije uređeno.

Ministarstvo unutarnjih poslova može odbiti zahtjev za stjecanje ili za prestanak državljanstva iako su ispunjene pretpostavke, ako ocjeni da postoje razlozi od interesa za Republiku Hrvatsku zbog kojih se zahtjev za stjecanje ili za prestanak državljanstva treba odbiti.

Članak 27.

O hrvatskom državljanstvu se vodi evidencija

Evidencija o državljanstvu vodi matični ured općine, a o hrvatskim državljanima koji imaju prebivalište u inozemstvu i nadležno diplomatsko ili konzularno predstavništvo Republike Hrvatske u inozemstvu.

Osobe rođene u Republici Hrvatskoj upisuju se u evidenciju o državljanstvu koju vodi matični ured općine u kojoj se nalazi mjesto rođenja te osobe.

Osobe rođene u inozemstvu upisuju se u evidenciju o državljanstvu koju vodi matični ured općine u kojoj se nalazi prebivalište osobe koja podnosi zahtjev za stjecanje ili za prestanak hrvatskog državljanstva

U središtu evidencije upisuju se osobe koje prime hrvatsko državljanstvo temeljem odredaba ovog zakona a nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Središnju evidenciju vodi tijelo nadležno za poslove opće uprave u Gradu Zagrebu.

Članak 28.

Domovnica je javna isprava kojom se dokazuje hrvatsko državljanstvo, a izdaje je matični ured općine ili nadležno diplomatsko ili konzularno predstavništvo Republike Hrvatske u inozemstvu.

Članak 29.

Hrvatsko državljanstvo se dokazuje važećom osobnom iskaznicom, vojnom iskaznicom ili putovnicom

Hrvatski državljanin koji nema ni jednu od isprava iz stavka 1. ovog članka dokazuje hrvatsko državljanstvo domovnicom koju, na temelju evidencije o državljanstvu, izdaje matični ured općine.

V. PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 30.

Hrvatskim državljaninom smatra se osoba koja je to svojstveno stekla po propisima važećim od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Hrvatskim državljaninom smatra se pripadnik hrvatskog naroda koji na dan stupanja na snagu ovog zakona nema hrvatsko državljanstvo, a na dotičan dan ima prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj, ako da pismenu izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom.

Pisana izjava iz stavka 2. ovoga članka predaje se policijskoj upravi odnosno policijskoj stanici općine na čijem području osoba ima prebivalište.

Utvrđivanje pretpostavki iz stavka 2. ovoga članka obavlja policijska uprava odnosno policijska stanica. Ako utvrdi da su ispunjene sve pretpostavke naložit će upis u evidenciju o državljanstvu bez donošenja pisanog rješenja. Ako utvrdi da nisu ispunjene sve pretpostavke odbit će se zahtjev rješenjem.

Članak 31.

Obrasce o vođenju evidencije o hrvatskom državljanstvu, sadržaju domovnice i načinu vođenja evidencije propisuje ministar unutarnjih poslova.

Ministar unutarnjih poslova utvrđuje cijenu koštanja obrasca domovnice koju snosi podnositelj zahtjeva

Članak 32.

Smetnje za otpust iz državljanstva glede vojne obveze (članak 18. stavak 1. točka 2.) propisuje ministar obrane uz predhodno pribavljenu suglasnost ministra unutarnjih poslova.

Članak 33.

Propisi u smislu odredbi članka 31. i 32. ovoga zakona donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članak 34.

Podaci u evidenciji o državljanstvu prema članku 4. stavku 2. i članku 20. stavku 2. ovog zakona službena su tajna.

Članak 35.

Postupci pokrenuti temeljem Zakona o državljanstvu Socijalističke Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 32/77) dovršit će se prema odredbama ovog zakona.

Članak 36.

Nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih na temelju toga zakona provodi Ministarstvo unutarnjih poslova.

Članak 37.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o državljanstvu Socijalističke Republike Hrvatske („Narodne novine“, br.32/77)

Članak 38.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama“.

(Preuzeto sa inetrnet stranica Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske)

Priredio:
Dario Musić,
tajnik HGDCG-a

Obrazac 29

SPECIMEN

REPUBLIKA HRVATSKA
REPUBBLICA DI CROAZIA

DOMOVNICA
CERTIFICATO DI CITTADINANZA

kojom se dokazuje da je / con il quale si prova che

(ime i prezime / nome e cognome)

JMBG _____ rođena _____
NMUC _____ nata il _____ (dan, mjesec, godina / giorno, mese, anno)

u _____
a _____ (mjesto, općina, država / luogo, comune, stato)

s prebivalištem u _____
con residenza in _____ (država, mjesto, adresa / stato, luogo, indirizzo)

HRVATSKA DRŽAVLJANKA
E ' CITTADINA CROATA

Podaci o državljanstvu upisani su u knjigu državljana matičnog ureda
I dati sulla cittadinanza sono iscritti nel Registro di cittadinanza dell' Ufficio di Stato Civile di _____

opcine _____
del comune di _____

na stranici / a pagina _____ pod red. br. / al nro progr. _____

Klasa / Classe : _____
Urbroj / Prot. N. : _____ M. P. _____
U / A _____ L. S. _____

Dana / Il _____ Potpis službene osobe
Firma dell' Ufficiale _____

 "Narodne novine", Zagreb
Oznaka za naručbu: 20-4228 4779/97

Ratko Božić, generalni direktor SSM-a

Predstavljamo vam sponzora „Hrvatskog glasnika“, tvrtku
SPLIT SHIP MANAGEMENT

TAKING IT PERSONALLY...

Kad su godine 1994. dvanaestorica splitskih pomorskih stručnjaka slijedeći viziju dipl. ing. Ratka Božića utemeljila Split Ship Management, čak i ljudi iz branše sumnjičavo su vrtjeli glavama. Zarobljenici tradicijskih dogmi jednostavno nisu mogli povjerovati u izglednost posla „prodavanja pameti“, u to da bi novoosnovana tvrtka mogla opstati i

razvijati se na uskoj i valovitoj trasi poslovne skrbi o isključivo tuđim brodovima, biznisu koji nije uključivao čak ni uz brodski vezanu komercijalu.

Prvi zaveslaji Split Ship Managementa po nemirnim vodama svjetskog pomorskog biznisa vezani su uz imena dvaju brodarara: Jadroplova i kompanije Canada Maritime, koja će SSM-u trajno ostati najvažniji partner. Baš na njihovim brodovima mladi je splitski management okušao svoj poslovni talent, bijahu mu otkočna daska skoku „od sedam milja“.

Danas deset godina nakon toga, svjetskim morima pod skrbi i paskom SSM-a plovi gotovo pedeset američkih, britanskih, njemačkih, inih brodova koji vrijede oko pola milijarde dolara. Na palubama i u strojarnicama te moćne flote listom su hrvatski pomorci, njih približno 1.300 od ukupno oko dvije tisuće časnika, mornara i drugog broskog kadra iz pomoračke baze Split Ship Managementa. Spokojnu plovidbu brodarima i pomorcima osigurava četrdeset i dvoje mahom visokoobrazovanih zaposlenika splitskog sjedišta SSM-a, i djelatnici četiriju hrvatskih podružnica, te predstavništva tvrtke u Južnoj Koreji, Argentini, SAD-u, Novom Zelandu, Kanadi, Nizozemskoj i Singapuru.

Zamisao iz 1994. ostvarila je, dakle, više nego dojmive rezultate. U samo deset godina iz nje se razvila tvrtka velikog svjetskog ugleda kakav, uostalom, uživaju i hrvatski pomorci. Nastojeći zadržati pa i povećati stečeni tržišni ugled, čelništvo Split Ship Managementa svu pozornost je posvetilo snaženju kadrov-

skog potencijala tvrtke. To je činilo stalnom izobrazbom managera, časnika i članova brodskih posada, velikim ulaganjima u buduće upravitelje stroja i zapovjednike. Tom mladom kadru omogućeno stažiranje na najsuvremenijim dostupnim brodovima. Nakon položenog časničkog ispita, novake u SSM-u čeka traj-

Strateško opredjeljenje na vrhunsku uslugu nešto je čime odiše i interijer splitskog sjedišta tvrtke, fascinantno uređenih 2000 četvornih metara, od čega tek četvrtinu zauzimaju uredski zaposlenici SSM-a, dok je ostalo prilagođeno izobrazbi i uvježbavanju pomoraca.

Poražavajuća činjenica da pomorske nesreće i nezgo-

prostor uselio supermoderne simulator zapovjedničkog mosta. Godinu poslije pridružen mu je i simulator kontrole strojarnice, također posljednja riječ svjetske tehnologije. Ta dva proizvoda čuvenog Transport Safety Systems spojena u jedinstven sustav, dopunjen najnovijim tipom komunikacijskog simulatora, u planetarnom kontekstu postavljaju nove obrazovno-vježbovne standarde. Bio je to dodatni razlog da poslovni pomorski svijet upozna mladu i maloljudnu tvrtku iz nevelikog grada i neobogate, tranzicijske zemlje, tvrtku koja je neočekivano postala primjer iskusnijima i mnogo bogatijima.

Uvođenje sofisticarnog simulatorskog sustava u popularni Trening centar SSM-a oduševilo je partnere brodarne i pomorce. Hrvatski i drugi pomorci koji su prošli SSM-ovu obuku bez teškoća dobivaju najvrijedniju svjetsku licenciju za plovidbu, certifikat „Bermuda“. To nije prošlo nezapaženo u brodarским kućama imovinom kojih SSM znalački i odgovorno upravlja, pa su iz Njemačke i SAD-a u Split stigle ponude za obučavanje njihovih časnika i zapovjednika koji nisu Hrvati.

Iznikla na razvojnoj ideji poslovne izvrsnosti, prva i zasad još uvijek jedina hrvatska tvrtka u ship management biznisu prirodno teži usvajanju najviših ekoloških i drugih standarda. Zato i ne čudi što je, samo nekoliko mjeseci nakon što je osnovan Split Ship Ma-

Simulatorski sustav u Trening centru SSM-a

no stručno usavršavanje, uvjet odličnosti u obavljanju zahtjevnih i odgovornih brodskih poslova. Kult zajedništva, uznjegovan na timskom radu, zamjetnoj socijalnoj osjetljivosti poslodavca i prigodnim druženjima, urodio je naglašenom privrženosti mladog kadra tvrtki.

de čak u 80 % slučajeva izazivaju smrt ljudi navela je čelništvo Split Ship Managementa da posveti osobitu pozornost djelotvornoj izobrazbi i uvježbavanju brodskih časnika i posada. Tako je radi zaštite brodovlasničke imovine te pomoračkih prihoda pa i života, godine 2002. u pripremljen

nagement – prije bilo koga u mediteranskoj konkurenciji – dobio SIQ certifikat ISO 9002 po normi za 1994. godinu.

Nad posteljom časničke kabine stajalo je „More je moja mati i moja ljubavnica“. More za mornara bijaše i vazda će biti iskonski izazov u čijim se valovima neprestano miješaju oprečne emocije. Bez obzira na to koje prevladale, mornar uvijek iznova prihvaća izazov mora. Zato i jeste mornar.

Dan iza grandiozne svetkovine 1700. god. sv. Dujma, 8.5.2004. u zgradi Hrvatskog narodnog kazališta. upriličena je svečanost 10. godišnjice postojanja pomorske tvrtke Split Ship Management Ltd.

Tom prigodom potpisan je

UGOVOR O
SPONZORIRANJU
„HRVATSKOG
GLASNIKA“
GLASILA HRVATA
CRNE GORE

T. Schubert i R. Božić potpisuju Ugovor o sponzoriranju „Hrvatskog glasnika“

Ovo je istovremeno prvi ugovor o sponzorstvu kojeg je službeno potpisala jedna hrvatska firma sa Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore iz Kotora

Na svečanosti tom prigodom na sceni HNK pred prepunim gledalištem visokih uzvanika pomorskog profila, grada Splita, Županije Splitsko-dalmatinske, razmijenjeni su pokloni, te su se nazočnima obratili

prigodnim govorima generalni direktor Split Ship Managementa **Ratko Božić**, predsjednik HGDCG-a **Tripo Schubert** i tajnik **Dario Musić**.

Frenetični aplauz gledateljstva za ovakvu gestu SSM-a sam po sebi govori o ovom svake hvale vrijednom potezu velike pomorske tvrtke, koja nije zaboravila entitet koji baštini i čuva najsvjetlije tradicije

kolijevke jadranskog pomorstva u Boki kotorskoj, skupa s većinskim stanovništvom Crne Gore.

Uvjereni smo da će ovim stopama krenuti i druge tvrtke kako bi svijetle tradicije pomorstva, drevne kulture i graditeljstva ostale sjajiti i van matične domovine, na putu ka ujedinjenoj Europi, kojoj imamo što donijeti u dotu.

Mijo Adžić

Zajednička fotografija sa proslave desetogodišnjice Split Ship Managementa

PLODOTVORNI BORAVAK U SPLITU

5. travnja 2004.

Dvanaesta sjednica predsjedništva HGDCG-a

Sjednica je održana u prostorijama Udruge u Kotoru dana 5. travnja 2004. Nazočni su bili: **Tripo Schubert**, **Dario Musić**, **Ivan Ilić**, **Pavle Jurlina**, **Slobodan Vičević** i predsjednik kotorske podružnice **Dejo Milošević**. Sjednicom je predsjedao predsjednik Tripo Schubert, a na dnevnom redu bili su:

1. Prihvatanje zapisnika s X. i XI. sjednice predsjedništva.
2. Razmatranje molbi pristiglih na natječaj za administrativnog radnika.
3. Razmatranje ponude Direkcije Miss Hrvatske.
4. Informacija o tekućim poslovima oko HKC-a.
5. Uskrсни koncert u Kotoru i Baru.
6. Posjet Dubrovačko-neretvanskoj županiji i gradonačelnici Dubrovnika.
7. Uskrсни vaterpolski turnir za djecu do 15 godina
8. Pripreme za osnivanje podružnice u Tivtu.
9. Pripreme za Hrvatski glasnik br. 8 i 9.
10. Humanitarna akcija – podjela pelena za odrasle.
11. Rad podružnice Kotor.

6. travnja 2004.

Zahtjev za prijam kod čelnika Dubrovnika

HGDCG je uputio zahtjev gradonačelnici grada Dubrovnika **Dubravki Šuici** i županu Dubrovačko-neretvanske županije **Ivanu Šprlji** da primi njegovo izaslanstvo na razgovor o suradnji dviju regija.

14.–15. travnja 2004.

Uskrсни koncert u Kotoru i Baru

Učenici Glazbene škole „Josip Hatze“ iz Splita go-

stovali su od 13. do 16. travnja u Kotoru i Baru. Njihovo su gostovanje organizirali splitska podružnica Hrvatske matice iseljenika i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotoru, a pokrovitelj je bilo Poglavarstvo grada Splita.

Mladi su glazbenici održali dva cjelovečernja koncerta u sklopu proslave uskršnjih blagdana, koju već drugu godinu organizira naša Udruga. Na programu su bila djela Debussyja, Šabana, Lhotke, Bjelinskog, Rahmanjinova, Papandopula, Bobića, Hatzea i Matza, a izveli su ih mladi splitski virtuoz **Petar Sirišević**,

čelo), **Genc Quivlaku** (gitaru), **Mislav Norac** (klarinet), **Ivan Đuzel** (trublja), **Mirko Divić** (trombon) i **Marija Buzdovančić** (sopran) na čelu s ravnateljicom škole **Gordanom Sladoljev**.

Uz glazbenike je nastupila i pjesnikinja **Sonja Senjanović** koja je čitala svoje stihove na čakavštini.

S glazbenicima u posjet je stigla i voditeljica predstavništva HMI-a iz Splita **Branka Bezić Filipović** te predstavnica Muzeja grada Splita **Jasna Čubelić**.

Predstavnici HGDCG-a **Milenko Pasinović** i **Dario Musić** te ravnateljica Pomorskog muzeja Kotoru **Mileva Vujošević** upoznali su goste s radom udruge i muzeja i dogovorili buduću suradnju.

Glazbenici i gošće iz Splita 14. travnja posjetili su Bar. U dvorani dvorca kralja Nikole u 19 sati mladi su Splitsani održali uskrсни koncert.

Publika je dugotrajnim pljeskom pozdravila mlade glazbenike i pozvala ih da ponovno dođu. Predstavnici podružnice HGDCG-a, Muzičke škole i Kulturnoga centra Bar održali su s gostima kratak radni sastanak na kojem su se dogovorili o

dvorani Muzičke škole Kotor u crkvi sv. Duha. Glazbenici iz Splita pokazali su vrhunsko umijeće i u prepunoj koncertnoj dvorani podarili građanima Kotora nezaboravne trenutke. Kotor im je uzvratilo dugim, toplim pljeskom i željom da što prije ponovno dođu.

HGDCG je za svoje goste organizirao razgledanje znamenitih kulturnih i povijesnih spomenika u Kotoru i Baru te posjet gradu Perastu i otoku Gospa od Škrpjela.

Goste su primili i generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru **Petar Poljanić** te tajnik za kulturu kotorske općine. Gostovanje je pratila i novinarka Radio Splita **Ivona Jakić**.

19. travnja 2004.

Trinaesta sjednica predsjedništva HGDCG-a

Sjednica je održana 19. travnja 2004. u prostorijama Udruge u Kotoru. Sjednici su nazočili: **Tripo Schubert**, **Dario Musić**, **Pavle Jurlina**, **Slobodan Vičević** te prof. **Milenko Pasinović** u svojstvu savjetnika u svezi s nekim aktualnim pitanjima u radu predsjedništva. Predsjedao je predsjednik Tripo Schubert.

Na dnevnom redu bila su sljedeća pitanja:

1. Rasprava o prezentaciji Udruge na internetu.

Domina Petrić, **Vinka Buble**, **Nikolina Ljiljak** (glasovir), **Simona Cmrečnjak** (violina), **Stipe Marinić** (viola), **Mia Grubišić** (violon-

budućoj suradnji dviju glazbenih škola i Kulturnoga centra Bar.

Gostovanje je nastavljeno 15. travnja u koncertnoj

2. Dogovor o posjetu gradonačelnici grada Dubrovnika i županu Dubrovačko-neretvanske županije.

3. Odgovor iz Direkcije Miss Hrvatske.

4. Rasprava povodom osnivanja Savjeta hrvatsko-crnogorskog prijateljstva.

5. Organiziranje tribine – tema iz medicine, dr. Ivan Ilić.

6. Primanje administrativnog radnika.

24. travnja 2004.

Zaposlen administrativni radnik

Na natječaj HGDCG-a za radno mjesto administrativnog radnika (tajnice) javilo se 8 osoba. Nakon razgovora i testiranja triju osoba koje su ušle u uži izbor za administrativnog radnika – tajnicu, izabrana je **Olga Radoničić**, koja je počela raditi 1. svibnja 2004. god. Ured HGDCG-a radi svaki dan od ponedjeljka do petka od 8 do 14 sati. Subotom i nedjeljom te državnim i crkvenim blagdanima ured ne radi. Stranke se primaju od 9 do 11 sati.

26. travnja 2004.

Izvanredni sastanak predsjedništva HGDCG-a i Odbora za izgradnju Hrvatskog kulturnog centra

Izvanredni sastanak članova predsjedništva HGDCG-a i Odbora za izgradnju Hrvatskog kulturnog centra održan je 26.4.2004.

Sastanku su nazočili: **Tripo Schubert**, predsjednik, **Dario Musić**, tajnik, **Slobodan Vičević**, član predsjedništva, te **Antun Dender**, **Milenko Pasinović** i **Mojmir Milošević**, članovi Odbora za izgradnju HKC-a.

Sastanak je sazvan povodom primitka dopisa iz Biskupskog ordinarijata Kotor, dopuna Ugovora o sur korištenju objekta crkve sv. Franje u Kotoru, a u svrhu izgradnje Hrvatskoga kulturnog centra. Iz primljenog dopisa i dosadašnjih radnji i dogovora ustanovljeno je da nije moguć dogovor s Biskupskim ordina-

rijatom u Kotoru. Naime, postavljeni su uvjeti koje HGDCG ne može prihvatiti. Zbog svega toga predsjedništvo Udruge u proširenom sastavu odlučilo je odbiti ponuđenu lokaciju i potražiti drugo rješenje – lokaciju koja je izvan ingerencije biskupije. O toj odluci pismeno je obaviješten Biskupski ordinarijat u Kotoru i Vlada Republike Hrvatske – Ministarstvo kulture, koja je namijenila i odobrila sredstva za taj projekt.

27. travnja 2004.

Nacionalistički duh ponovo se javlja

Na dan Blažene Ozane kotorske, na crkvenom bedemu (tamborje) crkve sv. Mateja u župi Dobrota blizu Kotora osvanuo je natpis: SRBIJA (ćirilicom) s tri podignuta prsta i poznata četiri „C“. To nam nije neobično, ali je drugi natpis zabrinjavajući jer poziva na ono što smo svi do jučer osuđivali – paljenje srpskih crkava i kuća na Kosovu i džamija u Srbiji.

Nama pak poručuju „OVU CRKVU TREBA ŽAPALITI“ (katolička) i to latini- com, vjerojatno da bismo bolje razumjeli.

(Više o ovome na str. 31)

7. svibnja 2004.

Poziv tvrtke „Split Ship Management“ iz Splita

Posredstvom našeg člana Udruge **Mija Adžića** iz Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske – podružnica

Split, inače akademskog scenografa. u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu neočekivano ali sa zadovoljstvom primili smo poziv direktora tvrtke Split Ship Mangement, ing. **Ratka Božića**, da prisustvujemo njihovoj 10-toj obljetnici osnivanja tvrtke.

godni program u HNK dodijeljena su priznanja i nagrade 55-torici pomoraca, prikazan je dokumentarni film o tvrtki „S morem u dosluhu“, a predstavljena je i monografija „Brod na dlanu“. Tvrtka je ove godine utemeljila i nagradu „Plavo pero“ za novinarski dopri-

Izaslanstvo HGDCG sa supružnicima Božić

Izaslanstvo HGDCG, **Tripo Schubert** predsjednik i **Dario Musić** tajnik bili su gosti SSM tvrtke, od 7. do 9. svibnja. U sklopu poziva nazočili smo završnici proslave 1700. obljetnice Sv. Dujma, zaštitnika grada Splita i 18. susretu pučkih pjevača i dalmatinskih klapa koji se svake godine tim povodom održava u splitskom HNK-u pod nazivom „Sudamja“. Tom prigodom susreli smo se sa gradonačelnikom grada Splita **Miroslavom Buličićem** i dogradonačelnikom **Urličem**.

Drugog dana boravka u Splitu bili smo gosti na proslavi 10. obljetnice SSM-a, koja je također održana u HNK. Uz veličanstven pri-

nos u promociji pomorstva i Jadrana, a prvi laureat prema ocjeni stručnjaka bio je HTV-ov novinar **Mladen Mateljan**. Kao gosti pozdravili smo nazočne i uručili prigodne darove u ime naše Udruge. Toga dana imali smo prvi sastanak sa vlasnikom tvrtke **Ratkom Božićem** i njegovom suprugom **Jagodom**. Na sastanku u prostorijama HNK bili su prisutni Mijo Adžić i intendant kazališta **Mladen Šrlić**.

9. svibnja obišli smo sjedište SSM-a u ulici Boktuljin put b.b. S vlasnikom tvrtke razgovarali smo o budućoj suradnji i pomoći našoj Udruzi. Potpisan je protokol o sponzoriranju

„Hrvatskoga glasnika“ i ponuđena suradnja u pomoći hrvatskim pomorcima u Crnoj Gori u smislu uposlenja u SSM tvrtki posredstvom naše Udruge. Domaćini su nam pokazali sjedište tvrtke i upoznali nas sa organizacijom rada. Impresionirao nas je način uređenosti unutrašnjosti zdanja kao i Training centar za nautičare i strojare.

7. svibnja 2004.

Suradnja s Hrvatskim Narodnim Kazalištem iz Splita

Prilikom boravka u Splitu razgovarali smo s čelnicima HNK i intendantom Mila-

Mijo Adžić, Ksenija Prohaska i Tripo Schubert u HNK-u

nom Štrličem te dogovorili suradnju. Poznata glumica **Ksenija Prohaska** uskoro će u našoj organizaciji gostovati u Boki i Crnoj Gori.

7. svibnja 2004.

Posjet Hrvatskoj matici iseljenika – podružnica Split

U splitskoj podružnici Hrvatske matice iseljenika ra-

Branka Bezić-Filipović i Jasna Čubelić

zgovarali smo s **Brankom Bezić-Filipović**.

Također smo se sastali s ravnateljem glazbene škole „Josip Hatze“ **Gordanom Sladoljevim** te pomoćnikom ravnatelja Muzeja grada Splita **Jasnom Čubelić** i simpatičnom novinarkom Radio-Splita **Ivonom Jakić**.

8. svibnja 2004.

Mandolinsko društvo „Sanctus Dominio“ – Split

Uspostavljena je suradnja sa Gradskim mandolinskim društvom „Sanctus Dominio“ iz Splita.

Za vrijeme boravka u Splitu, od 7. do 9. svibnja, izaslanstvo HGDCG-a je ra-

zgovaralo s **Radovanom Kečkemetom**, voditeljem orkestra. Tom je prigodom dogovoreno gostovanje orkestra u Kotoru u srpnju mjesecu i mogućnost ponovnog osnivanja mandolinskog sastava u Kotoru gdje je 80-tih godina XX. stoljeća djelovalo takvo društvo.

(Opširnije na str. 8)

13. svibnja, 2004.

Sastanak u Dubrovniku sa Vladimirom Velnićem

Već ranije dogovoreni susret upriličili smo sa potpredsjednikom Skupštine

Schubert i Vičević u razgovoru s Velnićem

Grada Zagreba i predsjednikom Turističke zajednice grada Zagreba **Vladimirom Velnićem**, u Dubrovniku 13. svibnja 2004. godine. Izaslanstvo HGDCG, **Tripo Schubert**, **Dario Musić** i **Slobodan Vičević**, razgovaralo je sa Velnićem o aktualnim temama suradnje dviju regija Zagreba i Boke i organizaciji značajne manifestacije koja bi trebala da se održi u listopadu ove godine u Boki pod nazivom Zagreb – Boki.

(Opširnije na str. 7)

vate iz Crne Gore. Naša je udruga sa zadovoljstvom primila tročlanu ekipu iz Mađarske, osigurala joj smještaj i priredila program po kojem je snimila potrebne kadrove za svoj film.

30. svibnja 2004.

Miomir Žužul posjetio Hrvate u Boki

Hrvatski ministar inozemnih poslova **Miomir Žužul**, u sklopu službenog posjeta Crnoj Gori, posjetio je Kotor, gdje je razgovarao s hrvatskim konzulom **Petrom Poljanićem** i čelnicima hrvatskih udruga u Crnoj Gori, predsjednikom HGDCG-a iz Kotora **Tripom Schubertom**, predsjednikom političke stranke HGI iz Tivta **Daliborom Buri-**

Srdačna dobrodošlica ministru Žužulu

15.–17. svibnja 2004.

Posjet Hrvatske redakcije Mađarske televizije

Ivan Gugai, urednik Hrvatske redakcije Mađarske televizije iz Pečuha, obavijestio nas je da redakcija priprema seriju o autohtonim hrvatskim zajednicama u Europi i da u sklopu te serije želi predstaviti i Hr-

ćem i predsjednikom HKD „Napredak“ iz Tivta **Silviom Markovićem**. Tom prigodom predstavnici Hrvata iznijeli su svoje probleme i zahtjeve te im je obećano da će se o tome razgovarati „na višim razinama“.

Uređuje
Dario Musić,
tajnik HGDCG-a

Peraštani proslavili svoje pučke običaje

SVIBANJ U ZNAKU TRADICIJE

„Kićenje mađa“ i Dan pobjede nad Turcima 1654. godine tradicionalni su običaji koje građani Perasta slave svake godine u svibnju mjesecu. I ove godine Peraštani su dostojanstvenim svetkovinama pokazali da brižno njeguju i čuvaju svoje povijesno nasljeđe.

Proslava 1. svibnja „KIĆENJE MAĐA“

Perast kao rijetko koje mjesto u Boki kotorskoj obiluje pučkim običajima. Prema starim zapisima ima

časnici peraške mornarice. Peraški tamburaši obilazili bi grad svirajući i pjevajući budnice. Slijedila je služba Božja, kojoj je nazočio i gradonačelnik. Nakon mise mještani i njihovi uzvanici

proslavljen 1. svibnja. U 8 sati, po običaju hrastovo stablo su na pjaci ispred crkve sv. Nikole okitila djeca i omladina sa bocama mlijeka, crnog vina, suhim kolačima (koromanima) te raznobojnim trakama.

„Mađ“ je i ove godine donio na pjacu Peraštanin **Jovo Krivokapić** i sa ostalim mještanima podigao na za to određenom mjestu. Ovaj je ceremonijal praćen pjesmom i sviranjem tamburica iz Škaljara „Akordi Boke“, koji su pjevajući peraškim „Starim putem“ probudili usnule, a zatim smo se svi počastili bijelom kafom i koromanima u konobi „Školji“.

Običaj proslave 1. svibnja postavljanjem „Mađa“ postojao je i u Stolivu, Prčanjju, Dobroti, Mulu, na otoku Korčuli, ali se do današnjih dana u Boki održao samo u Perastu.

Proslava 15. svibnja DAN POBJEDE PERAŠTANA NAD OSMANLIJSKOM VOJSKOM 1654.

Ove godine Peraštani su proslavili 350 godina od pobjede nad nadmoćnom turskom vojskom 15. svibnja 1654. g. Kako knjige kažu, povod peraškom boju bila je osveta Mehmed-age

Rizvanagića za protjeravanje Turaka iz Risna 1649. g. Dan uoči napada na Perast, 14. svibnja 1654. godine braća Sladoje i Stjepan Stjepović, nastanjeni u Risnu i unovačeni u tursku vojsku, javili su u Perast svom bratu o planiranoj akciji Turaka u zoru 15. svibnja. Općinski načelnik kapetan Krsto Vicković pažljivo je rasporedio malobrojne snage, budući da je tada oko 30 trgovačkih peraških brodova bilo na moru. Branitelji su bili raspoređeni u tvrđavi sv. Križ i u 9 peraških kula-čardaka (Matoševića, Zvečan, Viskovića, Tripa Krilova Mazarovića, Martinovića, Krsitičevića, Hercegovića ili Zmajevića, Burovića, Mara Krilova) s dogovorenom taktikom obrane i napada. U akciji je poginuo Mehmed-age Rizvanagić, više od 70 Turaka, a oko 300 ih je bilo zarobljeno. Zaplijene su 3 zastave, puška i mač Mehmed-age Rizvanagića. Glas o pobjedi Peraštana pronio se i do Petra Zrinskog, slavnog hrvatskog velikaša, koji je samo osam dana nakon boja 23. i 24. svibnja došao u Perast da se „nadivi junaštvu i heroje obdari“ dragocjenim mačem, koji se i danas čuva.

„Mađ“ je i ove godine svečano okićen

ih 17, od kojih se tri tradicionalno njeguju svake godine. Prvi u godini je „kićenje Mađa“, koje se slavi 1. svibnja.

Prema starim zapisima, 1. svibnja oko četiri sata ujutro, na trgu pred crkvom okupljala se mladež. Veselo su pucali iz pušaka i raznobojnim papirima kitili veliku dubovu granu. Na nju su stavljali tri boce mlijeka i tri boce vina te šest suhih kolača. Sve to zavezalo bi se na stijeg i postavilo u blizini crkvenog trga. Svaki tko je imao stoku morao je donijeti litru dvije mlijeka i predati ga u kavanu. O nabavci grane i uresima brinuo se vojvoda i

odlazili su na bijelu kavu kojom ih je u gradskoj kavani častila općina. Svake godine 14. svibnja „Mađ“ je skidao poslužnik općine i odnosio ga za svoju uporabu.

A danas, odnosno ove godine „Mađ“ je proslavljen nešto drugačije. Perast više nema općinu ni gradonačelnika, a od peraške mornarice ostalo je tek nekoliko članova. Posljednjih godina o njegovanju ovog običaja brine se Društvo prijatelja grada Perasta, koje ne dopušta da padne u zaborav. I ove godine je u nazočnosti brojnih Peraštana i gostiju iz Kotora, Prčanja, Stoliva, Risna i drugih mjesta Boke

Proslava 15. svibnja: odred Bokeljske mornarice pred slikom Gospe od Škrpjela na sv. misi u crkvi sv. Nikole

Zapažena akcija mještana Stoliva i kotorske biskupije

OBNOVA CRKVE SVETE MARIJE

Posljednjih godina mještani više mjesta Bokokotorskog zaljeva, u suradnji i uz svesrdnu pomoć Biskupskog ordinarijata organiziraju akcije popravljivanja i uređenja crkava, koje su nastavak sanacije sakralnih objekata započete nakon potresa 1999. godine, u kome su svi katolički sakralni spomenici kulture bili oštećeni. Obnova crkve svete Marije, poznatije pod nazivom Imena Marijinog, obuhvaća ojačavanje temelja građevine i svoda nad oltarnim dijelom, žbukanje i uređenje unutrašnjosti, uključujući i drvenu galeriju.

U spomen na junačku pobjedu Peraštana nad nadmoćnom turskom vojskom i ove godine u organizaciji Društva prijatelja grada Perasta, Mjesne zajednice Perast i Muzeja grada Perasta, organizirana je svečanost u kojoj je sudjelovao Glavni odred Bokeljske mornarice iz Kotora na čelu s admiralom dr. **Milošem Miloševićem**, i uz pratnju Gradske muzike iz Kotora obišao Perast, položio cvijeće na grob pok. admiralu Bokeljske mornarice prof. **Vladislavu Brajkoviću**, a zatim ispred crkve sv. Nikole odigrao tradicionalno kolo. Glavnom odredu Bokeljske mornarice pridružio se Peraštanin **Vasilije Vukasović**, koji je u odori Bokeljske mornarice nosio perašku zastavu. Ispred crkve bili su izloženi mač Vuka Ognjenog i sablja Mehmedage Rizvanagića.

U crkvi sv. Nikole služena je sv. misa s procesijom, jer je 15. svibnja zavjetni dan Peraštana koji su u pobjedi vidjeli čudesnu moć Gospe od Škrpjela i zavjetovali se Gospi da će taj dan trajno slaviti.

Po prelijepom danu i u prisutnosti mještana, brojnih gostiju iz Crne Gore, Hrvatske, Francuske, Mađarske, manifestacija je nastavljena „gađanjem kokota“ – viteštvom u streljaštvu. Kokot koji je postavljen na dasku i otisnut oko 150 metara od obale, gađali su iz puške prvo pripadnici Bokeljske mornarice, a onda i ostali sudionici. Pobjednik u gađanju kokota na dar dobiva „šugaman“ s natpisom „pobjednik u gađanju kokota“ i godinom pobjede Peraštana i ispisanom godinom kada se proslavlja pobjeda i gađa kokot. Budući da mu je čast što je bio dobar strijelac, pobjednik mora častiti prisutne bariom vina. Ove godine je to bio **Zlatko Vučinić** iz Lepetana.

Ovogodišnju svečanost je uvećao nastup klape „Vela Luka“ s Korčule, koja je u prepunoj dvorani Muzeja grada Perasta održala koncert na zadovoljstvo i oduševljenje prisutnih.

Marija Brainović

U centru Stoliva, malog primorskog mjesta na obali Kotskog zaljeva, nalazi se reprezentativna crkva svete Marije (Imena Marijina) koju su sagradili Stolivljani nakon preseljenja iz Gornjeg Stoliva na obale mora, a u doba privrednog prosperiteta mjesta.

Crkveni odbor, uz pomoć Biskupskog ordinarijata u Kotoru i posebno biskupa mons. **Ilije Janjića**, počeo je sanaciju i obnovu Svete Marije. Radovi će obuhvatiti ojačanje temelja građevine i svoda nad oltarnim dijelom, žbukanje i uređenje unutrašnjosti, uključujući i postojeću galeriju.

U obnovu se uključio i Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture iz Kotora, koji je od svog formiranja, neposredno nakon potresa sudjelovao u uspješnoj sanaciji sakralnih spomenika iznimne vrijednosti, od kojih su neki bili nulte i prve kategorije. Stručnjaci Zavoda i izvođači radova pokazali su iznimnu stručnost, zauzimanje i entuzijazam za što su dobili veoma ugledna priznanja i nagrade.

Prema riječima **Zorice Čubrović**, arhitektice u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture, Sveta Marija u Stolivu obnavljat će se u skladu s određenim pravilima predviđenim za popravak sakralnih objekata. Posebna pažnja posvetit će se drvenoj galeriji koja je neodvojiv dio kompletne građevine i posjeduje originalan izgled enterijera.

Inače, crkva svete Marije sagradena je 1774. godine neposredno nakon što su se bili stekli svi preduvjeti da mještani Stoliva, koji su živjeli u selu smještenom na

pola brda Vrmac, presele na obale mora i tamo počnu zidati velike kuće sredstvima koja su stjecali isključivo plovidbom.

Ovo, međutim, nije i najstarija crkva u mjestu. Znatno ranije, 1553. godine, bila je sagradena u Gornjem Stolivu župna crkva svetog Ilije s dva oltara, posvećena Presvetoj Djevici. Na oltaru Gospe od Rozarija je i slika na platnu Kraljice sv. Rožarije, tršćanskog slikara Josipa Tominza. Tu je i slika Marijina Pohoda (Gospa od anđela sa slikom na drvu, koja je obložena srebrom). Ta je slika, koju katolici posebno štiju, donesena iz Mletaka 1819. godine.

O Gornjem Stolivu dosta se pisalo u literaturi, a glasoviti francuski pisac Pierre Lotti Sotliv je nazvao „višećim selom“ jer zaista djeluje kao da visi između mora i neba.

Nakon što su se mnogi Stolivljani preselili na obale mora, izgradili su 1774. godine crkvu posvećenu Imenu Marijinu. Na pročelju ove crkve urezan je natpis: „*Templum hoc – a externo herec, a comune – ad intra ab benefactoribus – A. D. 1774. (Zidove ovog hrama podignula je općina, a unutrašnjost dobrotvori. Godina Gospodnja 1774.)*“

Nad vratima ove lijepe crkve, uz koju je ozidan reprezentativan zvonik sagrađen 1883. godine, stoji kip Bezgrešne Djevice. Crkva ima vrlo lijepi oltar od mramora raznih boja. Rese ga dva umjetnička kipa sv. Petra i Pavla. Sličan je glavnom oltaru u crkvi Gospe od Škrpjela, ali je nešto manji i jednostavniji. To je dar, prema tvrdnji don Nike Lukovića, „zaslužne obitelji Milatovića kako proistječe iz natpisa ‘*Antonius et fratres Millavich altare et pavementum erexere de su A.D. MDCCLXXXIII*’. (Anton i braća Milatović, podigoše svojim sredstvima ovaj oltar i pločnik.)“

Na oltaru se štije stara slika Majke Božje na platnu. Kolorit je taman. Postoji predanje da ova slika potječe iz stolivske obitelji Miovića. U istoj crkvi je oltar Gospe Lurdske, podignut sredstvima pomorskog kapetana Agustina Milatovića. Nad oltarom stoji lijepa slika mletačke škole, koja predstavlja Rođenje Isusovo. U ovoj crkvi štije se na posebnom oltaru jedno starinsko raspelo, koje je do početka 19. stoljeća pripadalo crkvi svetog Pavla u Kotoru. Iz iste crkve donesen je i bič, kojim se bičevala blažena Ozana. **G.U.**

Povodom ispisivanja antihrvatskih i antikršćanskih parola na crkvi sv. Mateja u Dobroti

PONOVO KRIVAC OSTAO NEOTKRIVEN

Potkraj travnja na dijelu zidina na čijem se vrhu nalazi crkva svetog Mateja osvanule su antikatoličke i antihrvatske parole koje na najprimitivniji način izriču presudu divnom spomeniku najveće kategorije, objektu kojim se ponosi Crna Gora. Prošle godine, gotovo u isto vrijeme na pročelju zgrade Šumskog gazdinstva u Kotoru ispisana je parola: „Ubij, zakolji da Hrvat ne postoji“, a autor nikad nije pronađen. Hrvati Crne Gore ničim nisu pridonosili, niti pridonose razvijanju nacionalne mržnje i nesnošljivosti, naprotiv, svjesni su da se u ljubavi i slozi najljepše živi.

Povijest se ponavlja. Točno godinu dana nakon što je u Škaljari osvanuo grafit „UBIJ, ZAKOLJI DA HRVAT NE POSTOJI“, čiji autor ili autori nisu nikada otkriveni, pojavio se sličan zastrašujuć grafit. No, ovoga puta ne osuđuje se hrvatska nacija već jedna njezina divna crkva u kojoj su se katolički vjernici molili i sada se mole Bogu da se upravo takvo što ne događa, jer to nije ni u čijem interesu. Jeli

CRKVVU TREBA ZAPALITI“.

Zašto baš latinicom? Možda je autor pretpostavio da katolici ne znaju ćirilicu... Ili se opet možda, i sam služi latinicom kada mora, ako mora, komunicirati izvan ovih prostora?

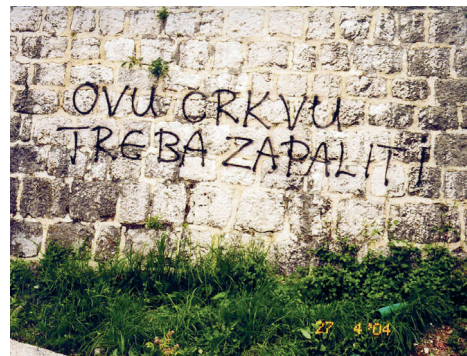
Među onima koji su bili neugodno iznenađeni bio je i don Ante Dragobratović, župnik ove crkve. Njegove riječi najbolje pokazuju kako treba reagirati dobar katolički svećenik:

dodati ili oduzeti. Kratko i koncizno odražava razmišljanje i ocjenu jednog običnog katoličkog svećenika, Hrvata koji je ovamo stigao da obavlja dužnost župnika. Došao i ostao. Postao je poznat baš po tome što je uvijek dobro živio sa svojim sumještanima. Dakle, tipičan katolički časnik.

Nema podataka, spoznaja, da sudimo o tome tko je to učinio i po čijem nalogu. Nećemo upasti u zamku i „poruku“ pripisivati ovoj ili

posjetio i Boku kotorsku. Posjet su uzvratili predstavnici SCG-a. Granica na Debelom Brijegu prolazi se s osobnom iskaznicom.

Pametni su ljudi zaključili da treba zakopati ratne sjekire i to svoje opredjeljenje pretočili u praksu. Ipak, država je dužna i obvezna štiti nas Hrvate od onih koji su protiv daljnjeg poboljšanja naših odnosa. Radi li se na tome dovoljno? I još jedna konstatacija. U reakcijama pojedinih stranaka

Crkva svetog Mateja u Dobroti i grafiti ispisani na njenom tamborju

one koji su ispisali novi grafit njihov Bog učio da to čine ili im kazao da to nije u interesu njihove vjere i naroda? Sigurni smo da niti jedna religija, vjera ne poziva na uništavanje, ubijanje jer pametni ljudi neće raditi u korist svoje štete.

Dobročani koji su prolazili pokraj crkve sv. Mateja u Dobroti, neovisno o tome koje su vjere ili nacije, jer ovo je mjesto poznato po suživotu, zgražali su se onim što je bilo napisano. Tamo su stajala četiri poznata „C“ upisana u četiri dijela koja čini križ – simbol kršćanstva i ćirilčni natpis „SRBIJA“. U blizini je velikim latiničnim slovima bila ispisana presuda: „OVU

„U nedavnim nemilim događajima zgražali smo se nad tim zapaljenim crkvama i manastirima. Ja nika-ko ne mogu shvatiti ovakav natpis i ovakvu poruku, nikako. Ti događaji su zabrinjavajući. Jednostavno sam toliko uzbuđen da ne znam protumačiti taj natpis: ‘Ovu crkvu treba zapaliti’, spomenik multe kate-gorije u Republici Crnoj Gori koji je predstavljen svijetu i koja je prepoznatljiva po njemu. To je sigurno smišljena rečenica nekih daleko težih namjera, o čemu ne bih htio posebno govoriti, ali mislim da se svaki iole pametan građanin treba zamisliti.“

Ovoj izjavi ne treba ništa

onoj stranci. Štoviše, skloni smo zaključiti da to nije djelo neke stranke, bez obzira kojem taboru pripadala, već samo pojedinca ili male grupe istomišljenika.

I ovoga puta uslijedile su reakcije, gotovo jednake kao i prošle godine: osuđujemo taj čin. Podsjetimo: tada su sve kotorske stranke, koje imaju odbornike u Skupštini općine Kotor, osudile ovaj čin. To su učinile i mnoge vladine i nevladine organizacije. U međuvremenu, događaji su se smjenjivali, a odnosi, nakon zbivanja prije desetdvanaest godina, razvijali uzlaznom putanjom. Hrvatski predsjednik Mesić bio je u našoj državi, čak je

naslućuje se da znaju tko je naredio izvršavanje i tko ga je počinio – stranka na vlasti. U priopćenju SNP-a se kaže: „Govori mržnje, poticanja nacionalizma i podjela u priopćenjima DPS-ove centrale u Podgorici, pisani su istim rukopisom kao skandalozni, sramni grafiti koji su osvanuli na bedemu crkve u Dobroti“.

U toj izjavi nema ni jednog podatka koji bi potkrijepio tu tvrdnju. Zato nemamo pravo nikoga osuđivati, ali je činjenica da oni koji bi trebali nisu ni ovoga puta otkrili krivce. Možemo samo zaključiti da mjerodavne službe trebaju biti efikasnije.

T. Grgurević

Uprkos obećanju ministra pomorstva Crne Gore o naknadi dijela štete

CRNA GORA PRODALA HRVATSKU JAHTU

Ministarstvo prometa i saobraćaja Crne Gore na javnoj je dražbi prodalo motornu jahtu hrvatske državljanke, Dubrovkinje Katinke Zec, otuđenu iz dubrovačke marine „Miho Pracat“ za vrijeme okupacije toga područja 1992. godine.

Ugovor o prodaji i kupovini jahte Lučka kapetanija Kotor zaključila je još krajem 1997. godine s crnogorskim državljaninom **Ilijom Baštricom** za 15 tisuća jugoslavenskih dinara što je u to vrijeme odgovaralo iznosu nešto višem od 4,5 tisuća njemačkih maraka.

O sudbini svog luksuznog broda koji je u susjednoj zemlji preimenovan u „Odisej“, vlasnica je saznala slučajno. Katinkin je rođak, naime, 2000. godine posjetio Budvu gdje je, spletom okolnosti, na suhom vezu prepoznao otuđeni brod koji je nekad nosio naziv „Cuidado“.

Fotografirao ga je, pokazao joj slike, i gospođa Zec tada je odlučila krenuti u pravnu bitku za povrat jahte. I sama je sljedeće godine otišla u Budvu i ondje privezan uz obalu ugledala Cuidad. Katinka Zec zatim je posjetila Lučku kapetaniju u Kotoru gdje joj je lučki kapetan **Nikola Drakulović**, kaže, osorno poručio da dokaže ako je brod zaista njezino vlasništvo, te da on nema ništa s tim što je brod bivša armija 1992. godine dovezla u Kotor.

Katinka podsjeća da raspolaže svim vlasničkim i drugim dokumentima koji dokazuju da je riječ o njezinu vlasništvu. Stoga je s

Republikom Crnom Gorom pokušala dogovoriti o naknadi dijela štete, zatraživši 35 od ukupno 90 tisuća eura procijenjene vrijednosti otuđene motorne jahte.

U srpnju prošle godine u Podgorici se sastala i s ministrom pomorstva i saobraćaja Crne Gore **Andrijom Lomparom**, koji joj je kazao da samo čeka odobrenje od potpredsjednika vlade Crne Gore **Jusufa Kalamperovića** za isplatu barem dijela štete.

Od obećanja, međutim, nije bilo ništa, no Lompar danas tvrdi kako je resorno ministarstvo Srbije i Crne Gore Katinki Zec ponudilo isplatu iznosa koji je pos-

tignut prodajom jahte na javnoj dražbi te da za ostalu pretrpljenu štetu i umanjenju vrijednost jahte naknadu treba tražiti od Ministarstva vojske SCG.

Vlasnica ukradenog i preprodanog plovila još čeka odgovor crnogorske vlade iako joj je nedavno rečeno da se stripi do 1. svibnja jer su u tijeku bili lokalni izbori u Crnoj Gori. Zadani rok je prošao, iz vlade susjedne države još se nitko nije javio, pa ovih dana, uz pomoć jednog crnogorskog odvjetnika, Katinka namjerava dići tužbu protiv Republike Crne Gore.

Hrvoje Pešelj
Slobodna Dalmacija

Otvoren rekonstruirani Dom kulture u Gornjoj Lastvi

AMERIKANCI I OPĆINA TIVAT OBNOVILI CENTRALNI SADRŽAJ U SELU

Prigodnom svečanošću kojoj su nazočili brojni predstavnici lokalnih i republičkih vlasti, USAID-a i IRD-a, u Gornjoj Lastvi, atraktivnom starom bokeljskom selu na obroncima Vrnca u blizini Tivata, 14. travnja službeno je otvoren rekonstruirani i dograđeni Dom kulture „Ilija Marković“. U njegovu sanaciju američka Agencija za međunarodnu pomoć i suradnju USAID je preko međunarodne organizacije IRD uložila 37.917 eura, a Skupština općine Tivat, mještani i Kulturno-zavičajno udruženje „Napredak“ iz Gornje Lastve, u novcu i dobrovoljnim radovima, još 21.037 eura.

Goste među kojima su bili direktor USAID-a u SCG **Keith Simons**, čelnici USAID-a u Crnoj Gori na

Svečanost prigodom otvaranja Doma kulture u Gornjoj Lastvi

čelu sa **Howardom Handlerom**, tivatski gradonačelnik **Zoran Radović**, kao i polaznici međunarodne arhitektonske radionice „Uzajamnost obnove ruralnog graditeljstva i ambijenta“ koja je početkom travnja radila u Gornjoj Lastvi, pozdravio je **Zoran Nikolić**, predsjednik KZD-a „Na-

predak“ koji je korisnik Doma kulture.

Nikolić se tom prigodom osvrnuo na povijesno značenje gornjolastovskog Doma kulture kao stjecišta društvenog i umjetničkog života u tom selu u prvoj polovici 20. stoljeća. On je kazao da su rekonstrukcijom i dogradnjom stvoreni

svi preduvjeti za niz aktivnosti u Domu kulture „Ilija Marković“, koji će ubuduće biti centralni sadržaj Gornje Lastve, atraktivnog izletišta i ambijenta u kojem se inače, više puta tijekom godine organiziraju različiti umjetnički, znanstveni, turistički i zabavni programi.

Na 280 m² korisnog prostora smještena je dvorana za održavanje skupova, ugostiteljski dio s kuhinjom, smještajni prostor i mokri čvorovi, te dio namijenjen za seosku zavičajnu muzejsku zbirku. Inače, rekonstrukcija gornjolastovskog Doma kulture je jedan od ukupno 13 projekata koje je IRD u Tivtu sredstvima USAID-a realizirao u sklopu programa „Razvoj zajednica kroz demokratsko djelovanje“, a u te projekte investirano je više od 160 tisuća eura.

Iz aktivnosti KZU „Napredak“ – Gornja Lastva

ŠKOLA ARHITEKTURE U GORNJOJ LASTVI

U Gornjoj Lastvi je od 7. do 21. travnja ove godine održana još jedna radionica za studente arhitekture. Radionicu su zajedno organizirali pariški Fakultet za arhitekturu, Cetinjski bijenale i Kulturno-zavičajno udruženje „Napredak“ Gornja Lastva. Sudionici su bili studenti arhitekture iz Pariza i studenti iz Crne Gore koji studiraju u Zagrebu i Banjaluci, a radili su pod vodstvom profesorice Laureance Feveile i princa Nikole Petrovića Njegoša, arhitekta iz Pariza.

U radionici se radilo na temu: „Uzajamnost obnove tradicionalnog ruralnog graditeljstva i ukupnog predjela/krajo-lika“.

Ova je radionica bila treća u nizu – prva je prije dvije godine održana u sklopu Cetinjskog bijenala, a druga prošle jeseni. Radionice nastavljaju i razvijaju rad na vrlo aktualnu temu obnove zapostavljene graditeljske baštine i ukupnoga ambijenta. Tema obnove tradicionalnog ruralnog graditeljstva i revitalizacija sela pokrenuta je u Gornjoj Lastvi već 1986. godine, kada je započeo rad na urbanističkom projektu za revitalizaciju svih ruralnih cjelina na području tivatske općine. Ovaj projekt, koji je prihvatila SO Tivat 1986. godine, bio je polazište prve radionice u kojoj su se arhitekti i ekolozi iz više europskih zemalja bavili selom, njegovom strukturom, organizacijom, tipologijom objekata, materijalom i detaljima. Istraživanjem i u razgovoru s mještanima rekonstruirano je postojeće stanje i identificirani su glavni problemi koji su uzrok propadanju Gornje Lastve (i sela uopće). To su, uz sveprisutan nedostatak novca, neriješena pitanja vlasništva nad objektima, usitjenost parcela, izostanak pomoći i poticaja države bavljenu poljoprivredom i voćarstvom, odnosno životu na selu. Prepoznati problemi govore neprijepornom snagom argumenata i zbog toga je cilj rada bio pronaći rješenja, najprije privremena, kojima će se moći ruine staviti u uporabu do trenutka kada će ih

njihovi vlasnici (ili netko drugi) moći rekonstruirati. Stavljanje u funkciju ruševina čini selo uređenijim, njihove vlasnike potiče na dogovor i pronalaženje trajnoga i pravoga rješenja. Drugi je cilj radionice bio pronaći rješenje za vodoopskrbu što je, kao vitalni problem i pitanje života sela, prepoznato i rješavano već na prošloj radionici. Treći važan problem je kako kvalitetno riješiti prob-

gali u rekonstrukciju objekata.

Studenti su pokazali ozbiljnost u radu i kreativnu inventivnost u predloženim rješenjima. Posebno veseli spoznaja da je i jedno i drugo proisteklo ne samo iz njihova znanja i radne discipline nego i iz velike želje da se Lastovljanima ponude dobra (najbolja) rješenja, koja su proistekla iz izvanrednog međudnosa uspostavljenog između

rene su sve pretpostavke za buduću trajnu suradnju s Fakultetom za arhitekturu iz Pariza. U svakom slučaju, ostvareno je dragocjeno stručno iskustvo u četrnaestodnevnom zajedničkom radu i druženju francuskih studenata i Lastovljana. Zahvalnost za to pripada profesorici **Laurence Feveile**, organizatorici i stručnoj voditeljici radionica. Ne bez ponosa i zadovoljstva treba reći da iza sve tri

Učesnici radionice sa Laureance Feveile i princem Nikolom Petrovićem Njegošem

lem zbrinjavanja kućnog otpada – suštinski i dizajnerski. Procijenjeno je da je bavljenje načelima i izvedbenim detaljima arhitektonske obnove u ovom momentu nepotrebno, osim teoretski i to zbog najmanje dva razloga – urbanističkim projektom taj je zadatak u velikoj mjeri već i razrađen, a na drugoj strani vlasnici objekata nemaju ekonomsku moć da bi sada ula-

mješšana i njihovih gostiju. Lastovljani nisu dobili samo dobra tehnička rješenja (a studenti su pokazali da su ozbiljniji u radu i da mogu ponuditi bolja rješenja nego ovdašnje skupoplaćene kolege), Lastovljani su dobili mlade iskrene prijatelje koji će se u Gornju Lastvu vraćati kao gosti i kao prijatelji. To obećava i buduća dobra arhitektonska djela i rješenja. Stvo-

radionice/cijeloga projekta stoji princ **Nikola Petrović Njegoš**, arhitekt koji s iznimnim zanimanjem i razumijevanjem problema svojim utjecajem pomaže održavanje radionica i sudjeluje u njihovu radu i s velikim zadovoljstvom dolazi i boravi u Gornjoj Lastvi.

KZU „Napredak“ ne želi da ova suradnja bude snobovska reklama, ona može biti vrlo korisna razmjena

znanja i iskustva za naše studente i Univerzitet – zavisi od nas ovdje koliko će to biti prepoznato i iskorišteno. Kulturno zavičajno udruženje „Napredak“ će se truditi da ovu suradnju unaprijedi i proširi s drugim srodnim fakultetima u okruženju i da Gornja Lastva postane trajno mjesto izučavanja tradicionalne arhitekture i održivog razvoja jer za to ima sve prirodne pretpostavke. Da je ostvarenje ove ideje realno govore sljedeći projekti čiji se početak očekuje uskoro:

– „Ljepota kamena – škola zidanja kamenom“ je projekt za čiju su realizaciju odobrena sredstva na natječaju za nevladine organizacije koji je objavila Vlada Crne Gore. Projekt je trebao biti realiziran u svibnju ali je odgođen jer Ministarstvo financija još nije osiguralo odobreni novac. Škola bi trajala mjesec dana, a u njoj bi dvadesetak mladih učilo klesanje i zidanje kamenom na primjerima stambenih i javnih građevina u Gornjoj Lastvi.

– „Vrmac – obnavljanje održivog razvoja“ je projekt u sklopu kojega će stručni konzultanti – eksperti i članovi KZU-a „Napredak“ istraživati nekadašnji način življenja, zanate i djelatnosti u vrmačkim selima. Na iskustvu prošlosti bit će predloženi načini rekonstrukcije sela i ukupnoga predjela, ponajprije u funkciji budućega razvoja eko-turizma. Taj projekt podupire Regionalni centar za životnu sredinu za srednju i istočnu Europu, organizacija koji su osnovali Europska komisija i Vlada SAD-a.

Na kraju, nije nebitno reći da su svi sudionici predhodnih radionica u Gornjoj Lastvi ne samo radili nego su bili i smješteni u lastovskim kućama, a isto je planirano i za buduće radionice. Tako je Gornja Lastva dobila i prve turiste pa se počinje ostvarivati ideja drugačije vrste turizma – spoj ekologije, kulture i znanosti...

Arh. Marija Nikolić

Spomenik kojeg više nema

KOTORSKI „BIŽANTO“

Stare generacije Kotorana dobro pamte spomenik posvećen jednoj civilnoj osobi iz XVII vijeka, koji je u narodu ostao upamćen pod imenom „Bižanto“. Impozantna skulptura muškarca obučenog u bogato ukrašeno ruho toga vremena, nažalost, više nije u posjedu građana Kotora – stradala je marta 1945. godine, a ostala je sačuvana jedino kičena barokna kaciga podno njegovih nogu.

Kotor je kao jedini grad na našoj obali mogao do skora da se pohvali jednim veoma rijetkim spomenikom, jedinstvenom skulpturom jedne civilne osobe iz XVII vijeka, utoliko rjeđom pošto je Venecija, koja je tada vladala našom obalom, sprečavala je podizanje javnih spomenika živim ljudima, dok je s druge strane crkva propagirala samo podizanje svetačkih kipova.

Ovaj kip, dobro poznat starijim generacijama Kotorana i posjetilaca grada, predstavljao je impozantnu figuru muškarca obučenog u bogato ukrašeno odijelo toga doba, u dugački kaput izvezen po rubovima, sa posuvraćenim rukavima ukrašenim čipkama, sa raskošnim čipkanim žabom, sa svečanom ešarpom i torbicom o pojasu, dok je na nogama imao končane čarape i kratke pantalone, a na glavi se dizala bogato nakovrdžana perika. Desna noga je bila malo ispružena, kao i desna ruka koja je trebalo da drži štap, a pored nogu je bio ukrašen šljem sa viziorom.

Na postamentu je bio počasni natpis mletačkog providura Kotora Pietra Duoda, iz 1691. godine, koji je neko vrijeme iza velikog potresa 1667. godine stolo-vao u palati kotorske plemićke porodice Bizanti, u čijem je dvorištu bio postavljen kip. Ime Pietra Duoda je bilo zaboravljeno, a po imenu porodice Bizanti stvoreno je u narodu novo ime za ovaj kip – „Bižanto“.

Stariji građani rado se sjećaju šala vezanih uz kotorskog „Bižanta“: jedna je bila da se straše svi seljačići iz

okolice kako prilikom prvog dolaska u grad moraju poći do „Bižanta“ da ga poljube u ispruženu ruku i da mu „opatinaju“ cipele.

Međutim, marta 1945. godine, stradao je ovaj spomenik zajedno sa remek-djelom tzv. „plamene“ gotike XV vijeka, portalom stare zgrade Klodije Eufrozine i njenog učitelja Klo-

dija Eukarpa kod piramide – „stupa srama“ kod Gradskog sata, kao i mletačkim lavom i austrijskim grifonima na glavnim gradskim vratima od mora. Ostala je sačuvana samo kičena barokna kaciga podno „Bižantovih“ nogu, kao svojevrsni „memento“ i opomena ljudskoj nerazboritosti.

Mr. Jovan Martinović

Nove knjige „Gospa od Škrpjela“ – Perast

ZANIMLJIVO ZNANSTVENO-POVIJESNO ŠTIVO

Izdavačka ustanova „Gospa od Škrpjela“ izdala je dvije zanimljive knjige: „Sveti Tripun i njegova Katedrala“, autora don Antona Belana, i „Crkva Sv. Mateja u Dobroti“ Antuna Tomića. Knjige, tiskane u formi turističkog vodiča, mogu biti zanimljive ne samo turistima nego i svim ljubiteljima literature koji žele nešto više doznati iz povijesti dviju veoma zanimljivih crkava. Knjige su veoma dobro primljene među poznavateljima bokeljske i posebno kotorske prošlosti i ocijenjene vrlo visokim ocjenama.

Knjige-vodiči don **Antona Belana** „Sveti Tripun i njegova katedrala“ i **Antuna Tomića** „Crkva sv. Mateja u Dobroti“, iako su ih pisala dva različita autora, koji govore o raznim vremenima nastanka ovih dvaju sakralnih objekata, različite vrijednosti i vremena njihova nastanka imaju i mnogo zajedničkog. Na gotovo identičan način bave se prošlošću dviju poznatih crkava, od kojih kotorska katedrala ima poseban ugled i izvan granica naše zemlje. Autori daju na pregledan način svoja viđenja događaja vezanih za njih. Tekstovi su koncizni, oslobođeni svih suvišnosti, faktografski.

Za izvanredan likovni izgled knjige posebna zahvala pripada prof. **Stevanu Kordiću**, i to zbog dva razloga: zbog likovno-grafičke opreme i kompjutorske pripreme, a i fotografije su njegove. Radi se o autoru koji je nakon poznatog geografa i fotografa **Čede Kuševića** i njegova silaska sa životne scene najviše pridonio da se fotografijama predstave materijalna bogatstva Kotora i mjesta u Boki kotorskoj. Za razliku od Kuševića, čije su slike nekada bile u svim publikacijama o Boki, koji je snimao prirodu i ljepote, Kordić fotografira, prije svega ono što su stvorili naši ljudi u prošlosti. Bez njegovih fotografija knjige bi izgubile na likovnoj vrijednosti. S pojavom ovih dviju knjiga, dogodilo se nešto lijepo. U istim publikacijama našli su se zanimljivi tekstovi potkrijepljeni brojnim podacima i odlične fotografije panorama, ali i izvanrednih detalja.

Iako po obujmu male, knjige Tomića i Belana bit će dragocjeno štivo ne samo za naše ljubitelje starina nego i za sve brojnije turiste koji stižu u Boku kotorsku, kojih kroz Kotor na godinu prođe oko 90 tisuća.

stave prave vrijednosti. Prisjetimo se samo najnovijih publikacija Turističke organizacije Crne Gore koja je izdala turističke vodiče Kotora, Tivta i Herceg-Novog, u kojima se teško snaći i da silnih reklama pronaći onih nekoliko stranica o prošlo-

bi na isti način trebalo objaviti knjige o još nekim sakralnim objektima u Kotoru i mjestima duž Kotorskog zaljeva. Radi se o crkvama sv. Marije Koledate i sv. Klare u Kotoru, sv. Eustahija u Dobroti, crkvama u Škaljarima, o kojima je upravo don Anton Belan, prije kratkog vremena objavio jedan prospekt, Pomoćnice kršćana u Mulu, Bogorodičinu hramu u Prčanju, ali i o još nekim. Za to postoje svi potrebni uvjeti: autori koji raspolažu nužnim podacima koji se nalaze u radovima cijenjenih povjesničara don Nike Lukovića, don Ive Stjepčevića, don Antuna Miloševića, ali i mnogih drugih. Na taj bi način „Gospa od Škrpjela“ sabrala najveći dio podataka o sakralnim objektima u biblioteci za koju, sigurni smo, postoji veliko zanimanje među čitalačkom publikom. Uz to valja istaknuti još jednu sretnu okolnost. Zahvaljujući prije svega prof. Stevanu Kordiću mogu se dobiti i nove fotografije. Naravno, s ovim poslom ne treba se žuriti nego knjige objavljivati kada se za to stvore potrebni preduvjeti. Već sljedeća knjiga, ako se ovaj prijedlog prihvati, trebala bi imati broj tri itd. Također bi trebalo zadržati sadašnji format i likovna rješenja, po čemu bi biblioteka bila prepoznatljivija.

Možda ovo nekomu izgleda velik posao za jednu izdavačku kuću u kojoj volonteri radi jedan čovjek -urednik-menađer-direktor don Srećko Majić, međutim, kada se zna da je za devet godina objavljeno gotovo četrdeset knjiga, odnosno pet-šest na godinu,

SVETI TRIPUN I NJEGOVA KATEDRALA

Izdavačka ustanova „Gospa od Škrpjela“, odnosno njezin urednik don **Srećko Majić**, peraški župnik, ovim je poboljšala djelokrug svog izdavačkog programa, i to u vrijeme kada se na tržištu nalaze neke publikacije koje su pravi kič i čiji je cilj da se zaradi, a ne da se našoj javnosti i turistima pred-

sti ovoga kraja i onomu što turisti mogu vidjeti i doživjeti u Boki kotorskoj.

Jedna sugestija vrijednom entuzijastu don Srećku Majiću. Trebao bi nastaviti izdavati knjige slična sadržaja, kakve su „Sveti Tripun i njegova katedrala“ i „Crkva svetog Mateja u Dobroti“. Uvjereni smo da

onda nije nerealno očekivati da bi se i ovaj projekt mogao realizirati.

Don Anton Belan: „SVETI TRIPUN I NJEGOVA KATEDRALA“

Knjiga ima pedesetak stranica formata 20×12 cm. U njoj su, na koncizan način, dani svi važniji podaci o svetom Tripunu, katoličanstvu na ovim prostorima i katedrali. Knjiga je pisana jasnim i lijepim stilom, pri čemu je, s obzirom na obujam knjige, usmjerena samo na najbitnije podatke.

U njoj se, na prvim stranicama govori o lokaciji crkve, prvim spomenima ovog kraja u crkvenoj literaturi i ističe da je apostol Pavle, u poslanici Rimljanima, ove krajeve nazvao Ilirikom. Zanimljivo je da je prvi biskup koji se spominje u sačuvanim izvorima bio Paulus, sudionik Kalcedonskog koncila 451. godine. Belan u svojoj knjizi govori i o Svetom Tripunu mučeniku, katedrali svetog Tripuna, unutrašnjosti katedrale, relikvijarumu.

Recenzenti teksta bili su don **Branko Sbutega** i arhitektica **Zorica Čubrović**, a knjiga je tiskana u tiskari „Cicero“ – Cetinje, u kojoj su tiskana gotovo sva ostala izdanja „Gospa od Škrpjela“

Antun Tomić: „CRKVA SVETOG MATEJA U DOBROTI“

Knjiga „Crkva Svetog Mateja u Dobroti“ ima 52 stranice formata 20×12 cm i ima više od pedeset fotografija, crteža ili ilustracija.

Tomić počinje priču o crkvi uvodom u kojem se bavi poviješću Dobrote i nje-

zina pomorstva, te istaknutim pomorcima koji su bili inspiratori i mecene izgradnje crkve. Tu su i konstatacije o odnosu crkve s vlastima, stradanjima u potresima i izgradnji nove crkve. Posebno govori o brizi dobrotskih kapetanskih obitelji da izgrade crkvu i poslije

su dr. **Miloš Milošević** i don **Ante Dragobratović**. Inače, Antun Tomić rasplazuje veoma vrijednim spoznajama na osnovi kojih radi na monografiji Dobrote. Bila bi prava šteta ako se ne nađe izdavač.

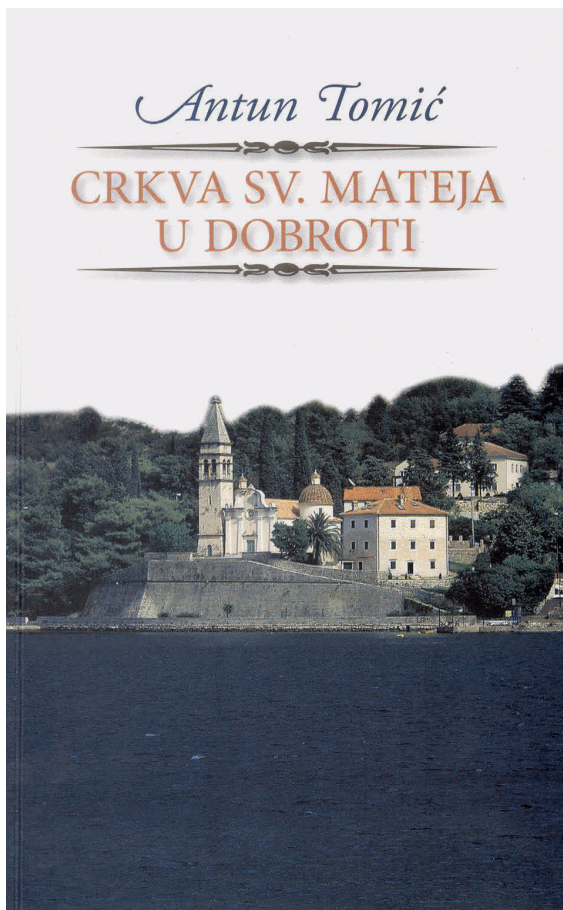
„Veoma rano Boka kotorska je došla u dodir s krš-

ekomunskom saboru 681. godine potpisuje kao vikar rimskog pape. Već u starokršćansko doba (V. stoljeće) Kotor je postao biskupsko sjedište i time je stekao status srednjovjekovnog europskog grada. Prvi poznati biskup Paulus bio je sudionik Kalcedonskog koncila 451. godine, a Ivan drugog Nicejskog 787. godine. Od XI. stoljeća postoji sačuvan fragmentarni popis kotorskih biskupa, od godine 1090. do danas sačuvan je gotovo potpuni popis, a počinje imenom biskupa Grimoalda čiji se „Liber Pontificalis“ danas čuva u Petrogradu.“

(Iz knjige „Sveti Tripun i njegova katedrala“)

Crkva Svetog Mateja ima 194 srebrna predmeta razne veličine (srebrnih križeva, kandila, kadicionica, svijećnjaka, srebrnih okvira i relikvija), većinom iz XVIII. Stoljeća, od kojih su neki imaju monogramom darodavca.

Najveća vrijednost među ovim predmetima je srebrno-pozlaćeni moćnik, remek-djelo gotičke umjetnosti u kojem se čuva Krv Kristova. Šteta što nije poznat umjetnik, kao ni doba izrade. Izrađen je od starog skupocjenog srebra, dobro pozlaćen tako da izgleda kao da je od suhog zlata. Na dnu moćnika vide se isprepletena dva slova ST (Sanctus Theodorus) jer je nekada pripadao staroj bratovštini sv. Teodora u Carigradu. U sredini moćnika nalazi se veća staklenka s tri manje, u srednjoj se nalazi nešto zemlje namočene Krvlju Kristovom, u desnoj komadić stupa pri kojem je Isus bio bičevan, a u lijevoj djelić trnove krune.

ju održavaju. Zanimljivi su i podaci o bogatstvima što su ih dobrotski pomorci stoljećima darivali crkvi svetog Mateja, koja se čuvaju u njezinoj riznici.

Antun Tomić u knjizi se bavi crkvom svetog Mateja u Dobroti, njezinom unutrašnjošću, srebrom, slikama i tekstilom. Recenzenti

čanstvom. Apostol naroda, sveti Pavao, u poslanici Rimljanima ove prostore spominje kao Ilirik, a u drugoj poslanici Timoteju, kao Dalmaciju. Povezanost Ilirika s rimskom crkvom išla je preko Soluna, gdje je već u prvim stoljećima kršćanstva stolovao papinski vikar, koji se još na VI.

Izbor iz bogate edicije knjiga NIP-a „Gospa od Škrpjela“

Iz pera domaćih autora: *Andrija Bilafer*

ROKOVE AME

U zagrebačkom časopisu „MORE“ objavljena je na natječaju „Kratka priča o moru“, priča našeg sunarodnika Andrije Bilafera, koja je time svrstana u one priče među kojima će biti izabrane najljepše. Čestitamo autoru!

Stari Roko je opet ulovio ame, donio je vijest iz pjace moj otac, sa blagim prizvukom ribarske zavisti. I pored prismotre mnogih mjesnih ribara, niko nije uspio otkriti postu sa koje je stari Roko s vremena na vrijeme donosio velike ame. Znalo se samo da nekoliko puta godišnje, još za mraka prije svitanja, odlazi svojom batanom ka sredini zaliva, a već se sa prvim zracima sunca vraćao sa velikim amama.

Nije tako često izlazio svojim ostarjelim čamcem, više je volio da ribari sa obale. Sa velikim strpljenjem je, na nekom od svojih uobičajenih mjesta, nepomično sjedio i čekao ribu. Za razliku od mjesta na kojem je lovio ame, svi su znali gdje lovi sarke. Mnogi su na tim mjestima i pokušali, ali ih sarci nisu htjeli. A Roko je, naročito ljeti, kada se oko oštirih hridi pjenilo more pod naletima maestrala, sakriven u škrapi, uz pomoć odeblije trstike, neke njegove tajne udice i njeske, izvlaćio krupne sarke.

Živio je u jednoj maloj prizemnoj kući, čija se unutrašnjost sastojala od samo jedne prostorije. Dotrajala škura na prozorima je uvijek držao zatvorena, a vrata širom otvorena. A kroz njih je samo zjapila neka mistična tama. Mi djeca smo zaobilazili kućicu, plašeći se tog tajanstvenog mraka.

Nije imao prijatelja i uglavnom se mogao vidjeti kako usamljen, na nekom od njegovih mjesta, nepokretno i strpljivo čeka da riba za-grize.

Igrom jednog slučaja započelo je moje prijateljstvo sa Rokom. Kao i mnogo puta ranije, jednog popodneva ribario je Roko na orade ispod Galijana. Primjetio sam da se tu okupljaju mještani. Nešto se dešavalo. Pronio se glas da je Roko zakačio neku veliku ribu i da se već poduže bori sa njom. Dovlačio je tu smeđu ribetinu do plicaka, a ona se onda naglo okretala uz praskanje i udaranje repa i ponovo se vraćala ka dubini. Potrajalo je to oko pola sata,

uz brojne savjete i dobacivanja okupljenih mještana. Roko se nije osvrtao na povike, vjerujem da ih nije ni čuo. Postojali su samo on i riba, koja nikako da pokaže znakove zamora. Bio je to veliki slać, dužine oko dva metra.

Dobacivanja su bila sve brojnija i bučnija. Nekako sam osjećao da bi brojni posmatrači bili najzadovoljniji ako bi mu na kraju riba ipak umakla. Ne sjećam se kako samo to odlučio, tek zagazio sam u plicak, i kada se slać zakoprcao i još jednom se pokušao okrenuti ka dubini, ja sam ga šćepao za rep. U istom trenutku je pukao najlon koji je spajao Roka i riba. Da li se prekinuo slučajno u tom momentu ili sam, što je bilo vjerovatnije, tome ja doprinio hvatanjem ribe, tek nastala je situacija u kojoj je Roko nemoćno držao prekinuti najlon, a ja Rokovu ribu, koja se strašno otimala.

Ipak, bila je sreća što je to bio slać sa svojom hrapavom kožom. Neka druga riba bi sigurno iskliznula iz slabašnih ruku. Tada sam svom dječaćkom snagom povukao ribu, koja se baš u tom trenutku nekako čudno zaokrenu i iskoči iz vode sa ostalim dijelom tijela, pa se taj njen visoki iskok, uz moje očajničko povlačenje, završi njenim letom ka plicaku. Prasnula je u plicak, ja izgubih ravnotežu i ispustih je. Sada je bila nemoćna, jer više nije bilo vode u kojoj bi mogla plivati, pa se samo koprcala, prskala i mlatila svojim dugačkim repom. Priskočio je Roko i konačno je izvukao.

Izašao sam iz vode, stao pred njim i čekao da bar nešto kaže. Nije ni podigao glavu u mom pravcu. Mještani su sada svi u glas komentarisali događaj, ali ja ne razabrah ništa. Lutajući sretih pogled oca koji me je onako mokrog pogledao sa nekim ponosom. Okrenuh se i pođoh kući. Roku sam prišao nekoliko dana kasnije kada je ribao sa razrovane ponte Petkovića na Carine. Primjetio me je i ne okrećući glave reče:

– Baš smo ih ono razočarali.

– Izvukao bi je ti i bez mene – rekoh.

– Možda, ali onako je bilo bolje.

Kasnije sam redovno tražio Roka i sjedio pored njega dok je on nepomičan, sa dogorjelom cigarom u uglu usana, strpljivo čekao da riba povuče.

Od njega sam saznao mnoge ribarske tajne i čuo nevjerovatne priče. Jednom sam ga zapitao i za poštu na kojoj lovi ame. Nije mi otkrio i tu njegovu tajnu, ali je u vezi sa njom ispričao čudesnu priču.

Davno, mnogo vjekova unazad, prelijepa i bogata ilirska kraljica Teuta, bježeći pred neprijateljima, našla je svoje posljednje skrovište u Risanskom zalivu. Ogradila je svoje dvore odbrambenim kulama, od kojih je najveća bila ona na Gradini, strmom brežuljku koji kao svjetionik dominira nad Risnom. Sa morske strane od neprijateljskih galija se branila na Verigama, tom uzanom ulazu u zaliv. Neprijatelji su htjeli njeno bogatstvo, koje i dan danas leži zakopano negdje u Risnu, ali su žudjeli i za njenim tijelom, da ga obeščaste. Odbrana na Verigama je dugo odoljevala upornim napadima sa kopna i mora, ali jednog predvečerja jedna velika galija se uspjela probiti kroz Verige i usmjeriti svoj pramac ka Risnu.

Sa svoje kule Teuta je sa užasom gledala ogromnu galiju koja se uz snažne zamahe brojnih veslača približavala obali. Gledala je kako se sa svakim zamahom vesala približavaju posljednji trenuci njenog života. Raspletene kose, skamenjena i nemoćna, digla je pogled sa galije i podignutih ruku okrenula se nebu. Stajala je tako dugo i nepomično, sićušna i slaba. Tad blagi povjetarac najprije zaleprša njenom dugom kosom, a zatim pojačan usmjeri se ka moru. Ubrzo, vjetar naraste do orkanske snage. Galija je podrtavala pod udarcima vjetra, valovi su bijesno nasrtali na njene bokove. Brojni veslači nijesu

mogli uraditi ništa i galija se nošena vjetrom počela vraćati ka Verigama. Na putu povratka, kojeg je određivala bura, naletjela je na hrid. To je ona hrid naspram današnjeg Perasta, oko koje su mnogo godina kasnije nasipanjem kamena Peraštani napravili vještačko ostrvo i na njemu podigli čudesnu crkvu Gospu od Škrpjela. Poslije su je oslikali i podarili nam jednu vrstu naše plivajuće Sikstinske kapele. Dno galije se poderalo, nastavio je Roko, a zatim je nošena burom potonula negdje na pola puta do Veriga.

– Eto, na ostacima te galije lovim svoje ame – završi svoju nevjerovatnu priču stari Roko. Sjećam se, htio sam nekako nastaviti tu priču pa upitah Roka da li se ove oštre risanske bure, koje naročito zimi jako duvaju, mogu nazvati Teutinim burama.

– Ne, ne to je tada bila jedinstvena i neponovljiva bura. Ali malo ko zna da ona u Risnu ima svoj blagi vjetrić. To je onaj osvježavajući, kao dah lagani vjetar koji od Gradine samo za ljetnih užarenih noći donosi svježinu i san. Osjeća se samo u najužem dijelu Risanskog zaliva i doseže samo tu do Rtca i Sopota, a nestaje sa prvim zrakama sunca.

Kasnije, Roka sam sretao sve rjeđe, samo kada sam se vraćao sa navigacije. Donosio sam mu udice, najlone i pušće. Vidljivo je bio onemoćao i nije više izlazio sa batanom na more. A i ona je bila oronula. Na žal, ispod stare lovorike, raspadala se još nekoliko godina. Poslije jednog mog povratka sa broda, Roka više nije bilo.

Ovoga ljeta moj prijatelj, podvodni ronilac i strastveni istraživač bokeškog podmorja sa uzbuđenjem mi je saopštio da je na dubini od 46 metara u blizini Veriga otkrio ostatke nekog prastarog broda, čija su rebra štrčala iz blata i oko kojih su kružila jata nekih riba rumene boje.

Odmah sam se podsjetio svega. Bile su to Rokove ame.

Posebne odlike i značaj pojave Blažene Ozane

DEVET SVETIH IZ KOTORSKE BISKUPIJE

Kotorska biskupija s pravom se nazivlje majkom svetaca, iako je opsegom i brojem vjernika najmanja u našoj zemlji. No, blažena Ozana ima prednost među našim domaćim svetiteljima. Iz ovog kraja još su sveti franjevci Kotorani: ADAM (XIV st.), i dva MARINA (XIII i XV st.), koji su razvijali svoju apostolsku djelatnost van Boke, po Balkanu, jedan je Marin podnio mučeničku smrt u Tatariji, a drugi čak u Perziji. Blaženi Gracija (XVI st.) svojim svetim životom i radom zadivio je Padovu i Mletke. Časni sluga Božji Leopold Mandić, svetački je zračio u Padovi. ANA MARIJA MAROVIĆ, svojim socijalno-kreativnim radom zadužila je Mletke. Braća mučenici Petar, Andrija i Lovrijenac u Boki su takođe stekli svetački oreol.

Innocenzo Taurisano, pošto je nabrojao trinaest blaženih i svetih dominikanki, kaže: „U ovom zboru glasova nedostajala je još jedna nota, i to naj-nježnija. Među svim ovim nabrojenim dušama i mnogim drugim, nepoznatim, postojala je crta otmjenosti. Izgledalo je da Red želi da se uvijek razlikuje od drugih redova izvjesnom otmjenošću i dostojanstvom čak i u svetosti, izgledalo je, da u ovom redu naučitelja, intelektualaca, sa kojima se susrijemo naročito u XVI vijeku, neki oblici svetosti nijesu bili prikladni, kao da je istinska duhovnost iščezla iz reda. Ali, eto upravo dok Savanarola upućuje vatrene riječi protiv pokvarenosti krivo shvaćene renesanse i ulazi u lomaču da svjedoči istinu, dok kardinal Gaetano poistovjećuje krišćanski svijet sa snagom svoga uma... eto napokon niče zadnja nota dominikanske game u Crnoj Gori, u seocu, zabačenom među planinama. Ozana crnogorska pastirica, čedni planinski svijet, koji još nije bio procvao u vrtu sv. Domenika.“

Na blaženoj Ozani, skromnoj retkinji, odsijava duh dominikanskog reda: intelektualnost, poznavanje Svetog Pisma i svih svetaca. Naime, prvi od utemeljitelja redova u Katoličkoj crkvi Dominik Guzman braći svojoj prvenstveno ističe potrebu studiuma, učenje Svetog Pisma i teologije.

U blaženoj Ozani Kotorki nailazimo neku podudarnost sa svetom Katarinom Sienskom. „Njeno porije-

klo, siromašnije od onog Katarininog, nije bilo prepreka da se uzdigne visoko, njeno neznanje je punije od onoga sienske djevice, ali obije pod svemogućom rukom Božjom počinju svoj uspon u tuđoj kući, ali progonjena od svojih služi u vlastitoj kući i najzad pobjedonosna može obući, kao

koja nastavlja nebeskim ritmom u grešnom čovječanstvu.

Katarina izgledom i pogledom orla, usred najjače oluje, duša – vođa, dolazi u najveću vezu sa svojim vremenom, uzima lično živud u najtragičnijim događajima i djeluje kao dominikanac dobrog, starog vre-

minikanke jača je od njene poniznosti, od njene želje za skrivanjem i u njoj se pojavljuje sjenka Katarine iz Sijene, i govori, propovijeda, obraća, tješi, ozdravlja, anđeo je mira među stranakama, vatra je koja potiče svete reforme u manastirima i kod svoje subraće, i ne htijući kao Katarina osnivati jedan novi red, iako mogaše, osniva samostan u kome nas asketizam i njegova strogost zastrašuju.

S blaženom Ozanom je u vezi današnji ekumenizam i misao crkvenog jedinstva, velikog ideala, za koga su se toliko zalagali papa Leon XIII, biskupi Štrosmajer i Uccellini – Tice, a u našim danima Ivan XXVIII. To je jedan od ciljeva, iako ne neposrednih, Općeg sabora Vatikanskog II. Isusova želja da svi budu jedno, lijepo je simbolizovana u istorijskom zagrljaju pape Pavla VI sa predstavnicima Istočne Crkve, carigradskim patrijarhom Atenagorom i drugim pravoslavnim arhijerejima, na mjestu posvećenom Mukom Spasiteljevom, i to 900 godina od podjele Crkava, a 500 godina od pokušaja sjedinjenja na Florentinskom saboru.

Naše udivljenje i poštovanje prema pojavi Ozanine veličine imaće najdostojniji izražaj u najsljedovanju njene apostolske ljubavi prema Bogu i bližnjima. S toga je blažena Ozana najbolji putokaz nama da podesimo zemaljski život i razvijemo osjećaj ljubavi i smisao žrtve kao preduslov vječnog spasa.

don Niko Luković
(iz knjige „Blažena Ozana Kotorka“)

Zvonik na crkvi blažene Ozane

Ozana, redovničku odjeću, moleći Isusa, da je nauči ljubiti i patiti. Ovdje počinje podudaran rad Ozane i Katarine.“

Podjednaka čežnja sebe iste, jednaka ljubav prema križu do krajnosti, jednaka žed požrtvovanja da postane živa žrtva u okrilju crkve, da obnovi u sebi Muku Spasiteljevu, da se sjedini s Isusom u dijelu otkupljenja,

mena, kao sv. Dominik među Albigezima, kao sv. Petar mučenik među Patarenima kao kasnije Savanarola i sv. Pio V. Ozane, međutim, zatvara onu strašnu dominikansku vatru, koja je sažije, sahranjuje (kako ona misli) između četiri zida, prividno zaboravlja potrebe Crkve i duša, skoro ne vodeći računa o vijeku u kome živi. Ali njena duša do-

Herojski pothvati bokeljskih pomoraca

POTHVAT BRAĆE IVANOVIĆ IZ DOBROTE

Jedrenjak braće Ivanovića iz Dobrote „Santissimo Crocefisso e Madonna del Rosario“ napadnut je u luci Patras 1756. godine. U borbi je pobijeden deset puta veći turski šambek poznatog gusara Hadži Ibrahima od Anatolije i zarobljen turski alaj barjak – carev dar turskom komandantu.

Na istočnoj obali Kotorskog zaljeva proteže se više od sedam kilometara dugo naselje Dobrota, mjesto koje je poznati pjesnik Andrija Kačić-Miošić nazvao, zbog brojnih pomorskih pothvata, „gnijezdo junačko“. Ime ovog naselja prvi se put susreće u dvije darovnice iz XIII. stoljeća. Međutim, Dobrotu su sve do XVI. stoljeća naseljavali mještani koji su se uglavnom bavili zemljoradnjom. Već tada su shvatili da od siromašne zemlje nema pravog života, zato su se otisnuli na more i na njemu zabilježili najslavnije stranice svoje povijesti.

Za razliku od ostalih naselja u Kotorskom zaljevu: Kotor, Prčanja i Perasta, u prvom redu, koji su postupno stjecali pomorsku slavu, Dobročani su odjednom privukli pažnju Mlečana, pod čijom su se zastavom borili. Slijede mnoge pohvale kotorskih generalnih providura. Anđelo Emo piše da su se u ratu 1714.–1718. Dobročani borili „kako se samo poželjati može“, a izvanredni kotorski providur kaže da su sudjelovali u „dobrom broju“. U terminaciji Anđela Ema, generalnog providura, izdanoj 1717. godine još je zapisano: „Kako se odnedavno povećalo stanovništvo ovih dvaju mjesta i kako na tom uskom dijelu priroda otima hranu, ljudi su u neimaštini, posljednjih godina počeli da se bave pomorstvom i tu su, naklonošću neba, uspjeli da stvore takvo veliko tijelo pomoraca, da je prema njemu sasvim ništavan broj pomoraca samog grada (Kotora) i drugih mjesta u Zaljevu“... Emo posebice ističe zasluge

na bojnom polju, osobito posljednje osvajanje Sarina i Popova. Zbog toga providur odlučuje da se Dobročani oslobode „fašinada“ i ostalih manualnih radova i da se ubuduće obvezno posvete pomorstvu.

Nakon toga počinju se nizati brojni herojski pothvati Dobročana. U bici za Bar, u listopadu 1717. sudjeluju 124 Dobročana. U toj borbi Dobročani su svoje brodove stavili na raspolaganje za prijevoz hrane, vojske i streljiva. Oni su osnovali svoju kopnenu četvu od 85 ljudi, pod komandom kape-

pothvat gotovo potpuno pao u zaborav zbog herojstva sljedeće generacije Ivanovića: braće Marka i Joze.

Prema predaji, u obitelji Ivanović običaj je bio da se sin koji odlazi na prvo putovanje posebno svečano isprati uz riječi:

„Idi sine, ali ako pomračio slavu svojih predaka dao Bog da se nikada ne vratiš!“

Najveći pothvati braće Ivanovića svakako su bili savlađivanje turskog broda 1751. godine i uništavanje turskog šambeka 1756. godine.

je započela borba koja je trajala od 18 sati do 1 sat sljedećeg dana, 2. travnja. Marko je vješto manevrirao svojim tarnatnom, a još vještije organizirao obranu svoga broda. Gusara je bilo sve manje, poginulo ih je 50, 30 ranjeno. Na tartani Marka Ivanovića bilo je devet ranjenih boraca, među kojima i Marko. Turski brod je uništen.

Priča o pothvatu Marka Ivanovića pročuła se svijetom. Mletački konzul u Patrasu piše dva pisma Senatu u kojima veliča Dobročanina Ivanovića. Nešto zatim duž Pietro Grimani svojom odlukom od 19. srpnja 1751. godine, na prijedlog Senata, odlikuje kapetana Marka Ivanovića najvećim mletačkim ratnim odlikovanjem viteza sv. Marka s ovlaštenjem da može nositi križ, naslov, odijelo, sablju i sav ostali vojnički i viteški nakit.

Dok su Mlečani likovali i slavili pobjedu, gusari su tugovali zbog sramnog poraza koji su pretrpjeli u sukobu s malim brodom Marka Ivanovića. Njihov najpoznatiji komandant Reis Hadži Ibrahim počeo je opremati poseban šambek da bi vratio čast gusarske zastave. Lutao je morima tražeći Ivanoviće i želeći osvetu. Bio je vješt vojskovođa. Mlečani su preporučivali svojim brodovima da izbjegavaju sukobe s njim jer u svim bitkama pobjeđivao.

I tko zna bi li ikada došlo do ovoga sukoba da jedan dubrovački kapetan nije u Tripoliju rekao hadži Ibrahimu da su braća Ivanović sa svojim brodovima u luci Zmaj, pokraj Atene. Slavni gusar dao je naređenje za isplavljenje. Povoljan vje-

Pomorska bitka braće Ivanović u luci Patras 1756. god.

tana Toma Radimira, koja se iskrcala na kopno među prvima i sudjelovala u odbijanju napada albanskog paše koji je pohitao u pomoć Turcima. Sljedeća bitka za Ulcinj još je više pojačala ugled Dobročana na moru jer u njoj sudjeluje osam velikih dobrotskih tartana iznad 1.000 stara nosivosti.

U toj se borbi prvi put kao hrabari ratnici spominju Ivanovići. Piše da su Matija i Luka Petrov Ivanović prevozili bačve praha, druge potrebne stvari te da su hrabro sudjelovali u okršaju. Međutim, taj je njihov

Bio je početak travnja kada je tada mladi Marko Ivanović sa svojim tartanom „Santissimo Crocefisso e Madonna del Rosario“, koja je imala 19 članova posade i osam topova, iz Dobrote zaplovio prema Tebi, gdje je trebao ukrcati sir za Veneciju. Brod je plovio povoljnim vjetrom kada se nedaleko od Patrasa susreo s jednim od najvećih gusarskih brodova iz Tripolija. Mladi kapetan Marko nije se dvoumio iako je protiv sebe imao brod sa 150 članova posade i 16 topova. Spuštao se suton kada

tar, odličan brod i uvježbana posada pridonijeli su da na rastojanje Tripoli – Atena savlada u rekordnom vremenu. Tko je tada mogao i pomisliti da će slavni šambek, strah i trepet kršćanskih brodova, naoružan sa 40 teških topova i s čak 360 članova posade, svamo nekoliko sati poslije doživjeti žalostan kraj i biti popljen u atenskoj luci.

Na brodu „Santissimo Crocefisso e Madonna del Rosario“, kojim je komandirao mlađi Markov brat Jozo, u praskozorje tog 19. travnja 1756. godine straža nije spavala. Motrila je horizont jer je uvijek vrebala opasnost od napada gusara. Stjecajem okolnosti na brodu se našao i Marko Ivanović, koji je skupa sa stricem Radom došao drugim brodom u luku. Kao da je slutio, Marko je s još šest Dobročana došao bratu u goste. Kada je straža javila da se približava poznati šambek, Marko koji je bio bitkama vičniji od svoga 27-godišnjeg brata Joze dao je znak za uzbunu. Poznati gusar hadži Ibrahim nastupao je samouvjeren, svjestan svoje velike vojne i brojičane nadmoći. Prije početka borbe Ibrahim je zatražio od Marka da se preda. Marko mu je na to odgovorio da je i sokol ptica premalena, ali da dobiva orla velikoga, ta da se ne uzda u mnoštvo Turaka ni u šambek svoj. Pun optimizma Marko mu na kraju kaže: „I prije sam s Turcima bojak bio, ali sam ih s Bogom pridobio!“ Odmah zatim, prema pjesmi Andrije Kačića Miošića, koja je prema svim podacima vjerno interpretirala događaj jer je nastala odmah poslije njega, Marko izdaje posljednje upute prije borbe na život i smrt:

*Turaka je trista i šezdeset
a nas nema nego četrdeset:
svaki udri na devet Turaka
branimo se ne dajmo se!*

Šambek se zahvaljujući povoljnom vjetru neumoljivo približavao. Dobro-

ćani, ni sami ne vjerujući u čudo, mirno su čekali spremni da što skuplje prodaju svoje živote. Onda je grunulo svih 40 turskih topova, uglavnom pokraj cilja. Tartana je odgovorila sa svojih osam topova. Dobrotski topnici bili su vještiji. Strka među Turcima govorila je da su pogodili cilj. Marko je sa svojim džeferdarom vrebao Hadži Ibrahima i kad ga je naciljao povukao je obarač: slavni gusar, jedan od najpoznatijih u dugoj povijesti gusarstva pao je smrtno ranjen. Uslijedili su novi turski napadi. Znali

kivali njegovu pobjedu. I tako punih sedam sati. Na šambeku je od 360 ostalo tek nekoliko desetaka ljudi. Kad su Turci napokon shvatili da su izgubili i ovu bitku s Ivanovićima, odlučili su se povući. Pobacali su nakit i oružje u more i pobjegli ponijevši mrtvo tijelo hadži Ibrahima, svoga komandanta. Slavlje na dobrotskoj galiji nije dočekalo devet članova posade, među kojima i Marko Ivanović, mletački vitez.

Dobročani su se uputili na šambek i oslobodili osam robova koji su bili ve-

pokopali poginule. Kapetan Marko je pokopan u poseban grob u katoličkoj katedrali u Ateni gdje i danas počiva.

Sljedećeg dana Dobročani su se uputili prema Patrasu, gdje su trebali ukrati teret za Mletke. Na brodu se vijorio zeleni turski alaj-barjak. Kada su ga Turci vidjeli, obratili su se Jozi:

*Prodajte nam turski alaj barjak,
dvi tijeke daćemo cekina!
Odgovara Ivanović Jozo:
Vira moja od Patrasa Turci
ne bi van ga proda ni darova
da mi date po careva blaga
jer sam njega u boju dobio!*

Dok narodni pjesnik tako pjeva, ostalo je zabilježeno da im je Jozo rekao da im ga ne bi dao za čitav njihov Tripoli, koji je bio stjecište gusara, a samim tim i izvanredno bogato mjesto. Naime, gotovo sve što je opljačkano dopremano je u taj grad.

Dobročani su nastavili put prema Veneciji. Vijest o njihovoj pobjedi stigla je u taj grad prije njihova brzog i u borbi izvanrednog broda. Priredjen im je svečani doček, kao ni jednom stranom brodu do tada. U Mletke su stigli drugog dana lipnja. Mlečani su u znak priznanja bili iznimno darežljivi prema pobjednicima. Konte Luka, koji je to zvanje dobio neposredno poslije prve pobjede Ivanovića nad turskim brodom u Patrasu, sada je odlukom Senata dobio zlatnu medalju vrijednu 80 cekina u znak priznanja što je odgodio takve sinove, a njegova braća kap. Matija i Rafael medalje u vrijednosti 40 cekina. Kapetan Jozo Ivanović dobio je zvanje viteza i križ sv. Marka, visoko odlikovanje koje se u Mlecima dodjeljivalo za iznimne vojne zasluge, koje mu je osobno uručio dužd. Zanimljivo je da se sada ovaj križ skupa s križem Marka Ivanovića i medaljom njegova oca Luke čuva u Gradskom muzeju u Veneciji kao jedini sačuvani primjerci tih odlikovanja.

*Portret kapetana Marka Ivanovića
(Pomorski muzej Crne Gore – Kotor)*

su da im nema povratka. Nemilice su jurišali i ginuli. I komandant dobrotške galije Marko Ivanović bio je smrtno ranjen. Posljednje njegove riječi bile su riječi oproštaja i poziva na nastavak borbe:

*Pozdravi mi starca babu moga,
strica Radu i sve Dobročane
pazi sebe a ne žali mene
sici Turke, nevirne hajduke!*

Borbu koja je trajala satima s obale su promatrali mnogi pomorci, ali ni jedan nije pritekao u pomoć slabijem dobrotskom brodu, iako su svi potajno priželj-

zani lancima. Pokupili su neke vrijedne predmete, a onda otišli na krmu na kojoj se vijorio alaj-barjak, svečana zastava gusarskog komandanta Hadži Ibrahima koji mu je osobno darovao turski car za brojne zasluge na moru. Bio je to jedinstven primjer da sultan daruje jednom brodu barjak. Zbog toga su Turci taj poraz smatrali još težim. Danas se taj barjak čuva kao iznimno vrijedan trofej u crkvi sv. Eustahija u Dobroti, koja je oko pola kilometra udaljena od rodne kuće braće Ivanović. Dobročani su zapalili šambek i

Anekdote o naravima bokeljskih škeraca

BILI SU LJUDI DOBRE VOLJE

Bili su iskričavi. I u najtežim trenucima kotorski škerci nisu propuštali prigodu da se našale, na svoj i tuđi račun, da sve okrenu na onu ljepšu i bolju „stranu“. Bili su ljudi dobre duše, bistra uma i oštra jezika. Za uspješnu šalu bili su sve spremni učiniti pa čak i stradati. Ovo su anegdote poznatih kotorskih škeraca kojih više nema, ali njihove šale još uvijek žive.

ODUSTAJANJE ŠAMPIONA

U doba Austro-Ugarske u Bokokotorskom zaljevu kad je istodobno bilo usidreno i po četrdesetak ratnih brodova. Oficiri, koji su bili na njima, ostajali su ovdje više godina. Ipak, bilo je i promjena. Na brodicisternu u kotorskoj luci bio je došao pbb. Franc Štumaher poznat po tome da je godinama pobjeđivao na veslačkim regatama. Svakog je dana veslao po nekoliko sati pripremajući se za natjecanja. Sa svake je regate donosio pobjedničke trofeje.

Dugo su razmišljali kotorski škerci kako da pobijede ovog uobraženog oficira. Kada je jednom došao u kavanu „Dojmi“ i počeo govoriti da mu nema premca, kapetan Rudi Kosović mu je rekao:

– Gospodine, vi ste najbolji zato što se ne natječete Muljanin Mato Pasković!

Austrougarski marinac se suprotstavio:

– Ako mi izađe na megdan i pobijedi, dobit će nagradu 100 fjorina i moj čamac!

Rudi, koji je bio smislio do kraja svoje lukavstvo, nastavi:

– On je siromah pa ne može kupiti što mu je nužno. Treba mu novac za pojačanu prehranu.

Oficir je izvadio 50 fjorina s tim da mu ih ribar vrati ako izgubi skupa sa sumom u koju su se kladili. Svjedok je bio vlasnik „Dojmija“.

Uskoro je došao dan za veliku utrku. Ljudi su se skupili na rivi da vide što će se dogoditi. Prvi je došao Franc u sportskoj opremi i sjeo u čamac. Tada je stigao i ribar Mato. On je počeo u čamac ubacivati hranu, vodu, odjeću, ribar-

ski pribor. Tada ga je oficir, zbunjen pripremama zapitao:

– Što će vam to?

Rudi je objasnio umjesto zauzetog Mate:

– Daleko je druga obala, zato će se naš natjecatelj dobro opskrbiti, a pobjednik je onaj tko tamo prvi dodirne kopno!

Zbunjeni oficir, što su kotorski škerci i očekivali, reče:

– Ja nisam naučio veslati na duge staze. Bili smo se dogovorili do druge obale?

Mi smo to i prihvatili: do druge talijanske obale!!!

Tada austrijski pbb. Štrumafer gnjevno izađe iz čamca. Odustajanjem od utrke izgubio je okladu. Shvatio je da je prevaren. Više se nikada nije hvalisao veslačkim umijećem.

PLAČEM ŠTO NISI UMRO

Jednom je u Kotor, između dva rata, došla grupa francuskih turista u kojoj je bila i jedna vrlo lijepa dama. Pomorac, Pero Ankora, koji je dobio ime po tome što je znao dugo ostati u nekoj kavani, kao da je tamo bacio ankoru, prišao joj je i odvojio od grupe. Međutim, uskoro se umiješao njegov prijatelj, poznati pjesnik Frano Alfirević, pa je noštro Pero izvisio u nadmetanju s pjesnikom koji je uz to predavao francuski jezik. Odlučio je da će se javno osvetiti prijatelju. Znao je da ovaj ispija rakiju naiskap. U jednu je čašu utočio razrjeđivač i sjeo u kut. Uskoro je naišao Frano i vidjeviši već nacu-ganog Pera, pitao ga je:

– Prijatelju, zašto plačeš?

– Umro mi je brat!

Frano koji je volio popiti, ne pitajući, uzeo je natočenu čašicu i ispio naiskap za pokoj duše urmlog. Zasu-

zile su mu oči. Ankora ga je pitao:

– Zašto plačeš, Frano?

Ovaj mu je odgovorio tek nakon što je došao do daha shvaćajući da je nasamaren:

– Duboko žalim što ti nisi umro, propalica nad propalicama.

Dugo se toga dana u „Jadranskoj kavani“ u Kotoru, čiji je vlasnik bio neki Jeglička, orio smijeh. Tako se Pero Ankora za ljubavni poraz osvetio prijatelju na „svome terenu“ – za kavan-skim stolom. Naravno, nakon „obračuna“ nastavili su zajedno piti.

DOBROVOLJNO – PRISILNO

Neposredno nakon rata grupa partijskih rukovodilaca tražila je od Muljana da hitno osiguraju određenu količinu ribe za vojsku. Drug iz Komiteta, počeo je po uobičajenom scenariju:

– Drugovi, vaša je obaveza da date sljedeće količine ribe, kao vaš prilog dragim oslobodiocima. Mi nikoga nećemo siliti, već vašu odluku prepuštamo vašoj svijesti.

Nakon tog počeo je čitati koliko koje ribe Muljani moraju uloviti. Kada je završio nastao je tajac. Ljudi nisu znali kako će uloviti toliko ribe. U dnu dvorane sjedao je dobri stari ribar Čiće Pasković. Njemu jedino nije bila jasna situacija jer se nije razumio u politiku nego u ribanje. Nakon dužeg oklijevanja zapitao je:

– Gospodine, šjor družo, to što treba dati dobrovoljno mora li se dati ili ne mora?

Upitani ga strogo pogleda i kratko uzvрати:

– Mora, družo, nema labavo!

Siroti Čiće još ga je jednom promotrio i piskavim glasom rekao:

– E, kada se mora dati onda ja, Blaženog mi Gracije, dajem dobrovoljno sve što se mora. Protiv sile se ne može ratovati!

Zatim je sve objasnio detaljnije:

– Što se mora, mora, a kada mi prijetite a ja znam da sila nema milosti, ja ću dati sve dobrovoljno, ali ni ribe više!

I ostali uskoro prihvatiliše Čićin pristanka. Da ne bi otišli u zatvor „dobrovoljno“ su dali sve zalihe slane ribe što su imali. Čak su nekoliko desetaka kilograma pozajmili od Prčanjana. Sljedeći dan, Čiću su zbog neumjesnog pitanja pozvali u Komitet i optužili da je „opstruirao vlast“.

TREBA PRIČEKATI

U Kotoru je osamdesetih godina XIX. stoljeća osnovano društvo za promet kočijama koje je imalo dvadeset kočija i više od stotinu konja. Štale su bile u Škaljarima. Kočijaši su bili ljudi iz raznih krajeva jer se Bokelji nisu htjeli baviti tim poslom.

Novoosnovanom poduzeću stizale su pritužbe na račun vozača koji su, navikli na bolje ceste u ostalim krajevima carevine, bili nepretni. Kočijaši, Mađari, odbijali su voziti na nekim relacijama, posebno za Njeguše i Cetinje, a svako takvo putovanje smatrali su velikom opasnošću za vlastiti život.

U takvoj situaciji vlasnik poduzeća Hari Štajner odlučio je ponuditi posebne nagrade onima koji bi se prihvatili tog posla. Na raspisani natječaj javio se Frano Polcer, a kako je pokazao potrebno znanje ubrzo su mu povjerali kočije. Sve je bilo dobro dok se njima prevozio teret. Međutim, ka-

Naši čitaoci suradnici: Momir Čolović

SA PUTA KROZ HRVATSKU

Iako u podmaklim godinama, odlučio sam se za naporan put do Rijeke. Drugi put poslije četiri godine. Na većem dijelu puta do Splita na cesti se izvode ogromni radovi. Nigdje većeg zadržavanja od 3 do 5 minuta. Drugi dio ceste do Rijeke sa idealnom podlogom, uz nekoliko desetina kilometara autobana. U kasnim satima prolazimo centar Rijeke. Bude se uspomene. Stižemo u Viškovo, jedinu općinu u Hrvatskoj, vjerovatno i na Balkanu, u kojoj NEMA NEZAPOSLENIH NA BIROU RADA!

Sjutradan čitam Novi list, koji uz Slobodnu Dalmaciju i zagrebački Večernjak, predstavlja ponos hrvatskog novinarstva. Mislim se, Bože pa mi na Crnogorskom primorju nemamo ne samo dnevni list, nego ni bilten za pionire. A Hrvatsko primorje dva takva giganta. Uvijek se kultura širila od mora prema unutrašnjosti. Kod nas je to obratno. Na prvoj stranici Novog lista gledam sliku velike kuće. Podigla je supruga Glavnog inspektora Hrvatske, bez dozvola, tamo na nekom malom otoku, daleko od mora. Četvrti dan iste novine javljaju Inspektor podnio ostavku, kuća se ruši. Okarakterisano je to kao prvi korak demokracije u Hrvatskoj. Da zakon važi za svakog jednako. Kako gordo zvuči biti pravi novinar.

Na HTV gledam u ekonomskom bloku reportažu o 3 MAJU. Imaju 8 ugovorenih brodova, od kojih 7 u gradnji. I zaključenih 12 brodova za koje je dala garanciju Vlada Hrvatske od 380 miliona \$. Dva dana kasnije vrši se primopredaja novog broda od 117.000 brt. Kompanija se vratila na nivo 1989 god.

Turistički saldo u 2003 godini 3 milijarde i 700 miliona eura. DOHODAK 67% VEĆI NEGO GODINU DANA RANIJE! Opatiju ne mogu da prepoznam. Desetine novih hotela najveće kategorije. Uz Dalmatinsku obalu u predjelima koji nisu naseljeni na desetine marina. Ekologija poprma norme najvećeg europskog nivoa i kriterija.

Koliko se sveobuhvatno tretiraju ekonomski problemi u ubrzanom hodu prema E.U. vidi se i u postignutom konsenzusu između aktualne vlasti i oporbe da se čim više domaćih dobara posebno hrane, koriste domaći resursi. U ovoj akciji učestvuju svi ugledni političari, kulturni i javni radnici. Simpatično je gledati ih sa kojim žarom i entuzijazmom to rade. Rezultati su već vidljivi, mada je to planirano kao jedan kontinuitet.

Upravo je usvojena odluka u Saboru Rijeke o gradnji sportskog centra na Kantridi, vrijednog 17 miliona eura.

Što se pomorstva tiče, Dubrovačka plovidba je u kontinuiranom razvoju. Jadrolinija u usponu. Tanjerska takođe. Jedino je Jugolinija doživjela sudbinu Jugoceanije.

Putna mreža Hrvatske je po meni najveće dostignuće. Samo do 2002. godine utrošeno je 12 milijardi eura u infrastrukturu. Najmodernije autoceste povezuju najveće gradove Hrvatske. Nesmanjenom žestinom i dalje se izvode radovi, posebno na Jadranskoj magistrali. Otuda nastojanje predsjednika Mesića o izgradnji Jonske magistrale ima apsolutno utemeljen značaj i realnu podršku. Pogotovu kada je u pitanju njen prolaz kroz Crnu Goru.

Za vrijeme našeg boravka je proslavljen proboj prve cijevi najvećeg cestovnog tunela u Hrvatskoj, dužine 5.700 metara, na autocesti Zagreb-Zadar.

No, da bi se postizali tako grandiozni uspjesi, poslije jednog teškog i surovog vremena rata i stradanja, od drugih nametnutog, bilo je nužno za početak stvoriti BANKARSKI SISTEM. Povratiti povjerenje u banke, vratiti stari dug-samo u prvom naletu neprirodnom. Za vrlo kratko vrijeme sve je došlo na svoje mjesto. Pare u banke i privredu. Sa ovim potezom iskazano povjerenjem građana slijedio je i dolazak strateških i najuglednijih banaka Evrope. Reifazen i mnoge druge. Među njima, našla se i Dubrovačka banka, koja je uprkos kriznih perioda ponovo postala simbol povjerenja građana.

Imao sam neki mali iznos na knjižici položen na toj banci radi servisiranja kola u Dubrovniku. Prošlo je 14 godina od tada. Više u šali rekao sam ženi da stavi knjižicu u torbu. Jednoga dana izašli smo na korzo u Rijeku. Čitam: Dubrovačka banka. Adresa ul. Tremar 17. Više iz radoznalosti odlučio sam se da uđem. U roku od nepuna dva minuta ljubazna službenica mi je rekla koliki iznos imam i pitala me da li želim da taj novac podignem. Ne, rekao sam joj, biću uvijek štediša vaše banke. Poslije 10 minuta napustio sam sa karticom te banke. Ovo sam ispričao radi 11.000 štediša bivše Bokeljske osnovne banke, pripojene 1989. godine Jugobanki dd Beograd, koji ni poslije 14 godina na uloge od 10 pa do 500 tisuća dolara, ne mogu dobiti ni jedan cent. Načisto ih je i Srbija i Crna Gora isključila iz zakona, kao jedine štediša stare devizne štednje na teritoriji SCG. Kotorane, Tivčane i Bokelje.

No, ono što me najviše impresioniralo u Hrvatskoj je predsjednik Vlade Hrvatske gospodin Sanader. Gledam zasjedanje Sabora. Jedan od poslanika oporbe postavlja neko neprijatno pitanje. Rezantni predsjednik Sabora Šeks ga prekida, da umanjim neugodnost prisutnom Sanaderu. NE, TO JE ONO PRAVO, INTERVENIŠE SANADER – SAM ČU MU ODGOVORITI! Odavno na prostoru Balkana nije postojalo takvog gospodina političara. Mada je to lični dojam i uz to nijesam baš laik za politiku, moja ocjena je: da je sretna država koju vodi takav čovjek. Uz dužno poštovanje i za gospodina Mesića. Hrvatski građani su pogodili na posljednjim izborima u sridu!

da je dobio modernije putničke kočije i mnogo živahnije konje nije se snalazio. Jednom je vodio državnu komisiju da procijeni štetu od nepogoda na mlinovima u Vodoljenu. Na putu konji su se bili preplašili zbog čega su stradali ugledni čla-

novi komisije. To se pročulo u gradu. Jedan kotorski škerac pitao je ozbiljno Polcera:

– Kakav je nalaz komisije?

Ovaj je mirno odgovorio: – Ne znam, jer još ih nisu uspjeli prikupiti nakon is-

padanja iz kočija. Treba pričekati!

VINO LIJEK OD HRĐE

U kavani „Dojmi“ u Kotoru često su se sastajali bokeljski intelektualci koji su se pripremali novi list, ali su se prethodno morali do-

govoriti gdje će ga tiskati. Našli bi se na okupu dr. Filip Lazarević, dr. Aleksandar Mitrović, Jovan Sundečić, Marko Car i najagilniji od njih dr. Rudolf Sardelić komu je već ranije bilo ponuđeno mjesto glavnog urednika.

Jedne noći, uz španjolsko vino, što ga e Sundečiću brodom „Europa“ bio poslao neki prijatelj s Malage, društvo je tražilo od Sardelića da se odrekne pića. Govorili su mu:

– Znaš, govorit će naši neprijatelji da je list lud kada ga uređuje pijani čovjek.

Sardelić, dobroćudan, ne predosjećajući opasnost odmah im je obećao:

– Kunem se da više nikada neću piti za kavanskim stolom!

Društvo se razišlo. Sljedećih dana Sardelić se našao u mucu jer nije mogao bez vina, a nije htio pogaziti riječ. Odrazio je s prijateljima u kavanu, gledao kako piju i uživaju u vinu, ali riječ je bila iznad svega. Oni su „rasli“ gledajući ga kako se znojio od muke.

Nekoliko dana poslije čitavo je društvo krenulo u Dubrovnik na skupštinu „Zore“. Dok su sjedili na palubi, pridružio im se Sardelić, crven u licu, očito zagrijan pićem. Mitrović ga je pitao:

– Zar se tako drži zadana riječ, dragi prijatelju?

Sardelić je odlučno uzvratilo:

– Ja nisam lažov, nisam pio za kavanskim stolom... Ovo je brod... Ovdje su brodski stolovi. Nisam pogazio riječ!!!

Cijelo društvo počelo je piti u brodske kantini. Čula se pjesma. Doktor Lazarević ozbiljno je objašnjavao:

– Znao, ja sam bio jako zabrinut za Rudolfa jer je pio mnogo vode.

Upao mu je u riječ nerovni odvjetnik Mitrović:

– Objasni zašto jer izgleda da ima čelično zdravlje!

Lazarević je mirno kazao:

– Plašio sam se da mu život ne zahrđa od vode jer kamo hrđa dođe nema spasa. Imao je „čelično“ zdravlje jer je vino lijek od hrđe.

NAŠI SPORTAŠI: Dejan Stjepčević

BOĆANJE KAO OBITELJSKA TRADICIJA

Da „iverje ne pada daleko od klade“ potvrđuje i primjer Tivčanina Dejana Stjepčevića koji je, idući stopama oca Anđelka, poznatog boćara, dogurao do državne reprezentacije u boćanju, čiji je i danas član.

U obitelji Anđelka i Mirjane Stjepčević iz Donje Lastve 25. travnja 1973. rođio se sin Dejan.

Anđelko, poznati boćar, od malena je vodio Dejana sa sobom u lastovski klub „Palma“. Tu je i počelo Dejanovo zanimanje za sport, u kojem je postigao najveće rezultate.

Međutim, kao i sva djeca u Boki nije mogao mimoći ni druge sportove. Tako je bio član vaterpolske ekipe Tivta koja je zajedno s njim doživjela svoj najveći uspjeh ulaskom u II. saveznu ligu 1990. godine. No, kako Tivat nije imao uvjeta za kvalitetan rad u vaterpolu, Dejan polako gubi entuzijizam i počinje se sve aktivnije baviti rukometom. Kao vratar rukometnog kluba postaje najbolji kadet i sa 17 godina počinje braniti u prvoj ekipi. U sezoni 1993./1994. rukometna ekipa Tivta ulazi u kvalifikacije za Super ligu, što se može smatrati najvećim uspjehom tivatskog rukometa. Svojim dobrim obranama Dejan je uvelike pridonio uspjehu svoga kluba, a u Rumi je od 1997. do 1999. branio boje tamošnjeg prvligaša.

Godine 1999. vraća se u Tivat i nastavlja igrati u lokalnom klubu, a ujedno počinje raditi s djecom i stječe prva znanja u trenerskom pozivu.

Uz vaterpolo i rukomet nije ni u jednom trenutku zapustio boćanje. Najprije je bio član lastavskog kluba „Brđanin“, zatim u Rumi, a danas u Budvi.

S „Brđaninom“ je 1995. i 1996. osvojio prvo mjesto u SRJ.

Član reprezentativne selekcije u boćanju, čiji je i danas član, postao je 1995. godine. Sudjelovao je na četiri svjetska i tri europska prvenstva, na kojima se njegova reprezentacija plasirala od 4. do 8. mjesta. Svoj najveći uspjeh ostvaruje u igri parova s **Bogdanom Đurovićem**, i to 4. mjesto na Europskom prvenstvu 1996. god.

Deset posljednjih godina je na listi najboljih sportaša u Tivtu, a 2002. godine izabran je i za najboljeg sportaša Tivta.

Završio je Srednju strojarsku školu u Tivtu i danas radi kao vozač-vatrogasac. Sa suprugom Andreom, kojim se oženio 2000. godine ima kćer Matildu, koja gleda svoga tatu kako djecu uči rukometu, slično kao što je i on gledao svoga oca kako boća.

Svoju budućnost već je zacrtao. Uz obitelj, i dalje će se baviti trenerskim pozivom i raditi s mladim igračima te kao sudac u boćanju. Boćanje mu je omogućilo da vidi cijeli svijet, ali i da nastupa i u poznijim godinama i tako očuva tradiciju svoga „malog mista“.

Slobodan Vičević

Bokeški govor minulih vremena

TAKO SMO NEKAD ZBORILI

Želja nam je da vas podsjetimo na ona lijepa stara vremena kada žitelje Boke Kotorske nijesu mogli razumjeti stanovnici susjednih mjesta. Govorili su im da govore po lacmanski a oni su na to odgovarali da pričaju samo po „naški“. Da bi vam dočarali taj jezik poslužili smo se Rječnikom „Romanizmi u Crnoj Gori – jugoistočni dio Boke Kotorske“ čiji je autor Vesna Lipovac-Radulović.

KARANTINA – protuepidemijska mjera, propisno odvajanje i nadziranje kroz četrdeset dana brodova, ljudi i životinja koji dolaze pod sumnjom da su zaraženi, it. quarantena. Zabilježili i karantin. „Cijeli vapor su stavili u karantinu.“ „Imao je škrlatinu, pa sam bila s njim u karantinu i to doma, a hranu su mu davali kroz prozor.“ „Ankoraju brod i ne može se izać iz porta zbog karantiner.“ „Javile su se boginje, svi su u porat u karantinu.“

KARGAT – tovariti, krcati; ven. Cargar; it. caricare. Zabilježili i u značenju porinut barku na principu poluge. – „Oćete li popodne kargat onaj vapor.“ „Jeste li kargali barku, nema više lijepoga vremena.“ „Kargaj sa te bande, oli ne vidiš da će mi panut na noge?“ „Taj je kamen veliki, trebalo bi ga malo kargat palangom.“ „Izgubio je ključ od škafetina, pa ga je trebalo kargat da se otvori.“

KARIJOLA – kolica s jednim točkom za prenošenje tereta: pijeska, kamena, zemlje itd.; it. carriola. – „Napuni onu karijolu iza kuće kamenom pa ga ponesi i baci u potok!“ „Ovu veliku karivolu su slomili, sad ne znam sa čim ovo prenijet.“ „Ukrali su mi kariolu.“ „Sve smo ono što je izbačeno iz polumente, pregnali kariolom u onu vrtaču više puta.“ Zabilježili i ljubav u kariolu.

KARITAD – milostinja, milosrđe. U Grblju zabilježeno karetađ i karitad, a u Tivtu karitad i karetađ u istom značenju; it. carita. „Tu staru robu kad pokupiš, daćemo za karitad za one jadne poplavljene.“ „One dumne za karitad kupe svu robu i crevlje.“ „Juće su kupili pare i davali karitad za onoga što mu je izgorela kuća.“ „Dala mi je samo dram kao za karitad.“ „U Grblju je zabilježeno i kao večera, ili ručak koji se služi prisutnima u povodu nečije smrti ili pomena duši. – „Nije bilo karitadi ispred crkve nego doma“ „Učini to dobro delo za karitad.“ „Do skoro se kod nas u Grblj davala karitad ispred crkve ili na groblje, a fala Bogu toga više nema.“ „Prije su odili na dan oda da dođu nekome na pokajanje, pa im se morala davati karitad kad u selo neme ni kafane ni hotela.“ „Ona jedna živi od karitadi.“

KAROLA, dio pribora za ribanje, a sastoji se od kozjače, pingvina i udice; it. carola. – „Napravio sam dobru karolu pa idem rano u jutro da peškam pod Bajovu kulu.“ „Na ovu karolu vazda vatam ribe.“ „Sve su mi se karole ingropale, pa ih ne mogu razmrsit.“ „Od toga pingvina ću napraviti dvije karole, ne moraju bit velike.“ „Karole ima za dubinu i karole na odmet.“

KAROLETO – morski rak, jastog velikih kliješta; – „Oli u Bigovo viđet imaju li kojega karoleta da napravim jednu dobru večeru.“ „Karoleto se može nać na dubinu 40 metara, a pjeza i do sedam kila; vas je u ljuštu, a malo mesa ima, ali je gustozno.“ „Karoleto se vata na karolu i u mrežu.“

PISMA ČITALACA

Boki treba otvoreni promet

Stoljećima je Boka vezana za Dubrovnik i Dubrovnik za Boku.

Velik broj stanovnika Boke ima rodbinu u Dubrovniku i dubrovačkoj okolici, a tako isto građani Dubrovačke županije u Boki.

Do političkih nemira, postojale su brojne, dnevne autobusne linije u oba smjera. Već više od deset godina one su prekinute. Ovakvo stanje bez autobusnih veza Boke s Dubrovnikom čini velike poteškoće građanima s obje strane granice. Otići u Dubrovnik, posjetiti rodbinu, obaviti osobne poslove, otići k liječniku... znače velike troškove. Bolesnici i osobe u visokim godinama izlažu se fizičkim naporima. U mnogim slučajevima moraju se koristiti taksijem. Nama iz Boke odlazak u Dubrovnik često je nalik kalvariji. Postojeće stanje zagorčava život građanima s obje strane granice. Činjenica je da smo susjedi i da je prirodno da se uspostave regularne prometne veze u oba smjera. Mnogi građani Republike Crne Gore putuju preko zračne luke u Čilipima. To je još jedan razlog da se uspostave redovite autobusne veze iz Boke za Dubrovnik i obratno.

Ne tako davno uspostavljena je autobusna linija Dubrovnik–Trebinje–Bileće, linija Dubrovnik–Skopje, te Dubrovnik–Tetovo i obratno. Nema razloga da ne postoji, bar jednom na dan, izravna veza Boka – aerodrom Čilipi – Dubrovnik i obratno. Preko postojeće granice, svaki dan deseci turističkih autobusa prelaze granicu u oba smjera, ali nema autobusne linije koja bi prevozila putnike susjednih regija, ili bolje reći susjednih država, u oba smjera. To postaje ozbiljan problem i netko bi od mjerodavnih trebao poduzeti mjere da se riješi problem redovitog autobusnog prometa.

Nije isključeno da mi stanovnici graničnih područja nismo dijelom krivi za postojeće stanje. Mi koji živimo s obje strane granice najbolje znamo kakve nam poteškoće donosi nedostatak redovnih autobusnih linija. Kritiziramo postojeće stanje i negodujemo zbog njega, ali kad treba otvoreno reći kakve nam poteškoće donosi svi šutimo. Naša je građanska dužnost da progovorimo i da tražimo od mjerodavnih tijela da se otvore redovite autobusne linije koje će povezivati Boku, Aerodrom Čilipi i Dubrovnik.

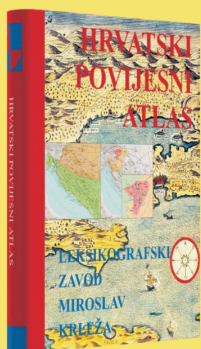
Duro Car
Kotor

SADRŽAJ

U odnosima Crne Gore i Hrvatske	Iz aktivnosti Udruge
PUŠU POVOLJNI VJETROVI.....4	PLODONOSNI BORAVAK U SPLITU.....28
Program rada Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u 2004. godini	Peraštani proslavili svoje narodne običaje
RAZVIJATI SVIJEST O PRIPADANJU MATIČNOM NARODU6	SVIBANJ U ZNAKU TRADICIJE31
Nastavljena plodna suradnja grada Zagreba i HGDCG-a	Zapažena akcija mještana Stoliva i kotorske biskupije
SUSRET PRIJATELJA7	OBNOVA CRKVE SVETE MARIJE32
Kulturni poslanici iz Crne Gore i Hrvatske sve češće prelaze granicu na Debelom Brijegu	Povodom ispisivanja antihrvatskih i antikršćanskih parola na crkvi sv. Mateja u Dobroti
GLUMCI, UMJETNICI, GLAZBENICI I PJEVAČI RUŠE GRANICE.....8	PONOVO KRIVAC OSTAO NEOTKRIVEN33
U povodu značajnog jubileja – 17 stoljeća sv. Dujma	Uprkos obećanju ministra pomorstva Crne Gore o naknadi dijela štete
SV. DUJE, SALONA, SPLIT I KOTOR.....12	CRNA GORA PRODALA HRVATSKU JAHTU34
Novi izdavački pothvat Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora	Otvoren rekonstruirani Dom kulture u Gornjoj Lastvi
„BOKEŠKI LJETOPIS“ – GODIŠNJAK IZ KULTURE, ZNANOSTI I UMJETNOSTI.....15	AMERIKANCI I OPĆINA TIVAT OBNOVILI CENTRALNI SADRŽAJ U SELU.....34
Republika Crna Gora pred usvajanjem Zakona o ostvarivanju sloboda i prava nacionalnih manjina	Iz aktivnosti KZU „Napredak“
ZAKON ZA SVE KOJI ŽIVE U CRNOJ GORI.....17	ŠKOLA ARHITEKTURE U GORNJOJ LASTVI.....35
Hrvatska građanska inicijativa postigla velik uspjeh na izvanrednim lokalnim izborima u Tivtu	Spomenik kojeg više nema
OJAČANA PRESUDNA FUNKCIJA HGI-A U SKUPŠTINI OPĆINE TIVAT ...19	KOTORSKI „BIŽANTO“36
Povodom akcije Hrvatske da osnuje isključivu privrednu zonu u Jadranskome moru	Nove knjige „Gospe od Škrpjela“ – Perast
BEZ ŠTETNIH POSLJEDICA ZA CRNU GORU.....21	ZANIMLJIVO ZNANSTVENO-POVIJESNO ŠTIVO37
Akcija Bokeljskog centra za toleranciju	Iz pera domaćih autora: Andrija Bilafer
BOKELJI (NE) ZASLUŽUJU REGIJU22	ROKOVE AME39
Upoznajmo Hrvatsku (3)	Posebne odlike i značaj pojave Blažene Ozane
ZAKON O HRVATSKOM DRŽAVLJANSTVU23	DEVET SVETIH IZ KOTORSKE BISKUPIJE.....40
Predstavljamo tvrtku SPLIT SHIP MANAGEMENT	Herojski pothvati bokeljskih pomoraca
TAKING IT PERSONALLY.....26	POTHVAT BRAĆE IVANOVIĆ IZ DOBROTE.....41
	Anegdote o naravima bokeljskih škeraca
	BILI SU LJUDI DOBRE VOLJE.....43
	NAŠI SPORTAŠI: Dejan Stjepčević
	BOČANJE KAO OBITELJSKA TRADICIJA.....45

Cjenik reklamnog prostora u našem listu

	➔	1/1 = 200,00 €
Kolor strana	➔	1/2 = 100,00 €
	➔	1/4 = 50,00 €

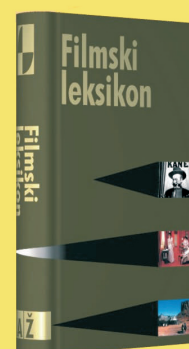

380 kn

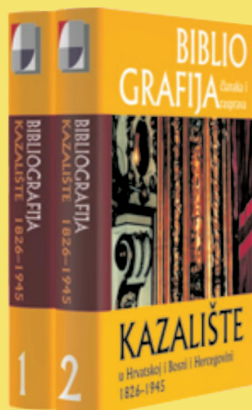

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD MIROSLAV KRLEŽA

Frankopanska 26, Zagreb

380 kn

U PRIPREMI

1-5 sveska 2400 kn, 1 svezak 480 kn

1-4 sveska 1280 kn
1 svezak 320 kn

NARUDŽBE: tel: +385 1 48 00 321, +385 1 48 00 322

KNJIŽARA LZ-a: +385 4 48 00 346

e-mail: komercijala@lzmk.hr, web: www.lzmk.hr

ZAGREB-HRVATSKA

Među obiljem kulturno - zabavno - športskih događanja u našem gradu, tijekom mjeseca svibnja i lipnja, 2004., posebno ističemo:

SVIBANJ

10.-16. Zagreb Open
ATP Tour Challenger Series
teniski turnir

21.-30. 21. Međunarodni tjedan
suvremenog plesa

LIPANJ

1.-12. Cest is the d'best
Međunarodni festival
uličnih svirača

15.-30. 17. Eurokaz
Međunarodni festival
novog kazališta

2.-6. 39. Floraart
Međunarodna vrtna izložba

15.6. Jarunfest
-15.7. Ljetni glazbeni festival

14.-19. 16. Animafest
Svjetski festival animiranog filma

29. 54. I.A.A.F. Grand Prix-Zagreb 2004
Međunarodni atletski miting

Dodatne informacije potražite na našim internet stranicama: www.zagreb-touristinfo.hr

Turistička zajednica grada Zagreba

BUDVA – Stari grad